

3/2014

Rikoksen uhrien tukipalveluiden järjestäminen ja rahoittaminen

Uhripoliittisen toimikunnan väliraportti

*oikeusministeriö
justitieministeriet*

3/2014

Rikoksen uhrien tukipalveluiden järjestäminen ja rahoittaminen

Uhripoliittisen toimikunnan väliraportti

20.1.2014

Julkaisun nimi	Rikoksen uhrien tukipalveluiden järjestäminen ja rahoittaminen Uhripoliittisen toimikunnan väliraportti		
Tekijä	oikeusministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, sisäasiainministeriö		
Oikeusministeriön julkaisu	3/2014 Mietintöjä ja lausuntoja		
OSKARI numero	OM 1/62/2013	HARE numero	OM006:00/2013
ISSN-L	1798-7105		
ISSN (PDF)	1798-7105		
ISBN (PDF)	978-952-259-348-1		
URN	URN:ISBN:978-952-259-348-1		
Pysyvä osoite	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-348-1		
Asia- ja avain- sanat	rikoksen uhri, rikosuhrimaksu, uhrin tukipalvelut		

Tiivistelmä

Oikeusministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö sekä sisäasiainministeriö asettivat 6.5.2013 Kansallinen rikosuhripoliittikka ja uhrien tukipalvelut -hankkeen. Hankkeen tavoitteena on kehittää kansallinen strategia rikoksen uhrien tukipalveluiden järjestämiseksi ja niiden edellyttämän rahoituksen turvaamiseksi sekä edistää hallitusohjelmakirjausten sekä kansainvälisten velvoitteiden ja suositusten toteutumista koordinoitusti. Yleisten uhripalveluiden lisäksi huomiota kiinnitetään erityisiin tukipalveluihin, joilla vastataan haavoittuvassa asemassa olevien uhrien erityisten tarpeisiin. Hankkeella edistetään ministeriöiden välisen työnjaon ja järjestöjen roolin täsmentämistä, tukipalvelujen synergian tehostamista sekä rahoitusvastuiden ja -mallien linjaamista. Hankkeen vastuuministeriönä toimii oikeusministeriö.

Toimikunta on kartoittanut rikoksen uhrien palveluiden nykytilaa, resursseja ja palveluihin liittyviä ongelmia. Rahoitukseen liittyvät kysymykset – rahoituksen riittämyys, pysyvän rahoituksen puuttuminen ja epävarmuus rahoituksen jatkuvuudesta – muodostavat suurimman ongelman tukipalveluja tarjoavien järjestöjen toiminnassa. Palvelut keskittyvät pääkaupunkiseudulle ja eri puolella maata asuvilla ei ole yhtäläisiä mahdollisuuksia päästä palvelujen piiriin.

Uhripoliittinen toimikunta katsoo, että EU:n uhridirektiivin sekä naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemistä ja torjumista koskevan Euroopan neuvoston yleissopimuksen asettamien vähimmäisvaatimusten perusteella rikoksen uhrien saatavilla tulee olla seuraavat tarpeen mukaiset tukipalvelut:

- yleiset uhrin tukipalvelut
- turvakodit / suoja tai majoitus
- raiskauskriisikeskukset
- 24/7 tukipuhelin lähisuuhdeväkivallan uhreille.

Palveluissa on erikseen huomioitava henkirikoksen uhrien omaiset ja muut erityistarpeiset uhrin.

Toimikunta ehdottaa rikosuhrimaksun käyttöön ottamista. Näin rikoksentekijät veloitetaan osallistumaan uhrien tukipalvelujen rahoittamiseen. Rikosuhrimaksulla saadaan katettua osa tukipalveluiden edellyttämästä valtion rahoituksesta. Lisäksi tarvitaan valtion muuta budjettirahoitusta, jonka määrää tulee kasvattaa nykyisestä.

Toimikunta esittää, että valtion talousarvioon otettaisiin rikoksen uhrien tukipalveluiden rahoittamiseen tarkoitettu määräraha.

Toimikunta esittää, että järjestöjen tuottamien palveluiden nykyinen pääasiallinen rahoittaja, Raha-automaattiyhdistys, tukisi jatkossakin rikosuhripalveluja tuottavien järjestöjen toimintaa.

Toimikunta ehdottaa, että uhrimaksun käyttöön ottamista koskeva jatkovalmistelu käynnistetään mahdollisimman pian.

20.1.2014

Publikationens titel	Ordnande av och finansiering för stödtjänster för brottsoffer Den offerpolitiska kommissionens mellanrapport		
Författare	Justitieministeriet, social- och hälsovårdsministeriet och inrikesministeriet		
Justitieministeriets publikation	3/2014 Betänkanden och utlåtanden		
OSKARI nummer	OM 1/62/2013	HARE nummer	OM006:00/2013
ISSN-L	1798-7105		
ISSN (PDF)	1798-7105		
ISBN (PDF)	978-952-259-348-1		
URN	URN:ISBN:978-952-259-348-1		
Permanent adress	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-348-1		
Sak- och nyckelord	brottsoffer, brottsofferavgift, stödtjänster för brottsoffer		
Referat	<p>Projektet Nationell brottsofferpolitik och stödtjänster för brottsoffer tillsattes den 6 maj 2013 av justitieministeriet, social- och hälsovårdsministeriet och inrikesministeriet. Syftet med projektet är att utarbeta en nationell strategi för att ordna stödtjänster för brottsoffer och för att trygga finansieringen för dessa tjänster. Avsikten är också att på ett samordnat sätt främja uppnåendet av regeringsprogrammets mål samt uppfyllandet av internationella förpliktelser och rekommendationer. Utöver de allmänna tjänsterna för brottsoffer ska uppmärksamhet ägnas åt särskilda stödtjänster för att bemöta de särbehov som sårbara brottsoffer har. Projektet syftar till att precisera arbetsfördelningen mellan ministerierna, klarlägga vilken roll organisationerna har, förbättra synergieffekten i stödtjänsterna samt dra upp riktlinjer för finansieringsansvaren och finansieringsmodellerna. Justitieministeriet är det ansvariga ministeriet för projektet.</p> <p>Kommissionen har nu kartlagt nuläget, resurserna och problemen i fråga om tjänsterna för brottsoffer. När det gäller verksamheten av organisationer som tillhandahåller stödtjänster utgör frågor som hänför sig till finansieringen – dess otillräcklighet, bristen på permanent finansiering och osäkerheten när det gäller den framtida finansieringen – det största problemet. Utbudet av stödtjänsterna är mest omfattande i huvudstadsregionen, och därför har man ojämlig tillgång till tjänsterna i olika delar av landet.</p> <p>Den offerpolitiska kommissionen anser att brottsoffer enligt de minimikrav som ställs i EU:s brottsofferdirektiv och i Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och våld i hemmet ska ha tillgång till följande tjänster:</p> <ul style="list-style-type: none"> • allmänna stödtjänster för brottsoffer • skyddshem / skydd eller inkvartering • våldtäktskriscentraler • ett 24/7 stödnummer för offer för våld i nära relationer		

Anhöriga till offer för brott mot liv och andra offer med särskilda behov ska skilt beaktas i tjänsterna.

Kommissionen föreslår införande av en brottsofferavgift. Genom denna betalningsskyldighet kan gärningsmän åläggas att delta i finansieringen av stödtjänsterna för brottsoffer. En del av den statsfinansiering som stödtjänsterna förutsätter ska kunna täckas med brottsofferavgifterna. Därtill behövs annan statlig budgetfinansiering, vars belopp bör ökas.

Kommissionen föreslår att ett separat anslag för finansiering av stödtjänster för brottsoffer ska tas in i statsbudgeten.

Dessutom föreslår kommissionen att den nuvarande huvudsakliga finansiären för tjänsterna, Penningautomatföreningen, fortsätter att stöda verksamheten av de organisationer som tillhandahåller stödtjänster för brottsoffer.

Enligt kommissionens förslag ska den fortsatta beredningen för att införa brottsofferavgiften inledas så snart som möjligt.

SISÄLLYS

JOHDANTO	10
1 Rikoksen uhrien tukipalvelujen nykytila Suomessa	12
1.1 Kuntien tuottamat rikoksen uhrien tukipalvelut	12
1.2 Järjestöjen tuottamat rikoksen uhrien tukipalvelut	13
1.3 Rikoksen uhrin tukipalveluiden tuottamiseen ja rahoittamiseen liittyvät ongelmat	29
2 Tukipalveluiden kehittämistavoitteet kansallisissa ohjelmissa	33
2.1 Sisäisen turvallisuuden ohjelma	33
2.2 Naisiin kohdistuvan väkivallan vähentäminen sekä perus- ja ihmisoikeuksien edistäminen	35
3 Tukipalveluiden tavoitetila keskeisissä kansainvälisissä velvoitteissa	39
3.1 Rikosuhridirektiivi (2012/29/EU)	39
3.2 Istanbulin yleissopimus	43
3.3 Johtopäätökset palveluiden kehittämistarpeista vähimmäistason saavuttamiseksi	47
4 Tukipalveluiden rahoittaminen	52
4.1 Palvelujen nykyiset rahoittajat	52
4.1.1 Raha-automaattiyhdistys	52
4.1.2 Valtio	54
4.1.3 Kunnat	55
4.1.4 Lahjoittajat	56
4.2 Ruotsin ja Tanskan malli: rikosuhrirahasto	56
4.3 Palvelujen tuottaminen ja alustava arvio rahoituksen tarpeesta	58
4.4 Tulevat rahoittajat ja rikosuhrimaksun käyttöön ottaminen	60
4.5 Rahoituksen hallinnointi	62
5 Toimikunnan keskeiset ehdotukset	67
LÄHTEET	69
LIITTEET	71

JOHDANTO

Hallitusohjelma sisältää uhrien tukipalveluja koskevia kirjauksia kriminaalipolitiikan, sisäisen turvallisuuden ja hyvinvointipolitiikan alueilla, joista vastaavat tahoillaan oikeusministeriö, sisäasiainministeriö sekä sosiaali- ja terveysministeriö. Tavoitteina ovat Rikosuhripäivystyksen palvelujen turvaaminen sisäisen turvallisuuden ohjelman mukaisesti ja kestävä rahoitusmallin selvittäminen, lähisuhdeväkivallan ja seksuaalisen väkivallan uhrien palvelujen kehittäminen sekä turvakotipaikkojen lisääminen.

14.6.2012 hyväksytyssä kolmannessa sisäisen turvallisuuden ohjelmassa rikoksen uhrien palveluiden parantaminen on yksi keskeisistä tavoitteista. Tavoitteena on lisätä rikosuhripalvelujen rahoitusta kysynnän edellyttämälle tasolle, palvelujen määrää ja alueellista kattavuutta sekä varmistaa uhrin ohjaaminen palvelujen piiriin. Oikeusministeriön vastuulla on valmistella 31.12.2013 mennessä vaihtoehtoiset mallit kestäväksi rahoitusmalliksi mukaan lukien rikosuhrirahaston perustaminen riittävien ja alueellisesti kattavien rikosuhripalvelujen varmistamiseksi. Euroopan neuvoston suosituksen (Rec(2006)8) mukaan valtioiden tulee kehittää ja ylläpitää koordinoituja strategioita uhrin oikeuksien ja intressien edistämiseksi ja suojaamiseksi.

Oikeusministeriössä valmistui keväällä 2011 alustava ehdotus uhripoliittiseksi toimenpidesuunnitelmaksi, josta järjestettiin pyöreän pöydän keskustelutilaisuus keskeisten ministeriöiden, uhrien tukijärjestöjen ja muiden tahojen kesken. Toimenpidesuunnitelman todettiin tarvitsevan jatkohiomista ja rajaamista. Keskustelussa korostuivat tukipalveluiden rahoituksen turvaamisen kysymykset. Toivottiin ministeriöiden yhteistyön tiivistämistä, järjestöjen roolin täsmentämistä ja tukipalvelujen synergian miettimistä. Valmisteluun ehdotettiin kytkettäväksi keskeisten ministeriöiden lisäksi muun muassa RAY, järjestöt ja kuntataso.

Oikeusministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö sekä sisäasiainministeriö asettivat 6.5.2013 Kansallinen rikosuhripolitiikka ja uhrien tukipalvelut -hankkeen. Hankkeen tavoitteena on kehittää kansallinen strategia rikoksen uhrien tukipalveluiden järjestämiseksi ja niiden edellyttämän rahoituksen turvaamiseksi sekä edistää hallitusohjelmakirjausten sekä kansainvälisten velvoitteiden ja suositusten toteutumista koordinoitusti. Yleisten uhripalveluiden lisäksi huomiota kiinnitetään erityisiin tukipalveluihin, joilla vastataan haavoittuvassa asemassa olevien uhrien erityistuen tarpeisiin. Hankkeella edistetään ministeriöiden välisen työnjaon ja järjestöjen roolin täsmentämistä, tukipalvelujen synergian tehostamista sekä rahoitusvastuiden ja -mallien linjaamista. Hankkeen vastuuministeriönä toimii oikeusministeriö.

Hanketta varten asetettiin toimikunta, jonka puheenjohtajaksi nimettiin Arto Kujala, ylijohtaja, oikeusministeriö, kriminaalipoliittinen osasto. Jäseniä ovat Kirsi Pulkkinen, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, lainvalmisteluosasto, Antti Simanainen, poliisitarkastaja, sisäasiainministeriö, poliisiosasto, Heidi Manns-Haatanen, hallitussihteeri, sosiaali- ja terveysministeriö, hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen osasto, Arto Luhtala, hallitusneuvos, valtiovarainministeriö, kunta- ja aluehallinto-osasto, Sampsa Matilainen, lakimies, Suomen Kuntaliitto, Iida Partanen, avustusvalmistelija, avustusosasto,

Raha-automaattiyhdistys RAY, Petra Kjällman, toiminnanjohtaja, Rikosuhripäivystys, Ritva Karinsalo, toimitusjohtaja, Ensi- ja turvakotien liitto ry, Riitta Silver, kehittämisspäällikkö, Tukinainen ry, Natalie Gerbert, Voimavarakeskuksen johtaja, Monika-Naiset liitto ry. Pysyväksi asiantuntijaksi nimettiin Niko Ijäs, neuvotteleva virkamies, valtiovarainministeriö, budjettiosasto. Toimikunnan sihteerinä toimivat Elina Ruuskanen, suunnittelija sekä Mervi Sarimo, neuvotteleva virkamies, molemmat oikeusministeriön kriminaalipoliittiselta osastolta.

Toimikunnan tehtävänä on

1. valmistella yhteinen suunnitelma tukipalveluiden rakenteellisista ratkaisuisista ja järjestelmän edellyttämistä rahoitusmalleista,
2. kartoittaa yhtenäisiä menettelytapoja ja hyviä käytäntöjä EU:n rikosuhridirektiivin sekä muiden kansainvälisten velvoitteiden ja suositusten tavoitteiden saavuttamiseksi,
3. koordinoida uhrin tukipalveluihin liittyvien hallitusohjelman toimien toteutusta ja
4. tehdä ehdotus laajojen uhripoliittisten kysymysten edistämiseksi jatkossa, mahdollisesti seuraavaan hallitusohjelmaan sisällytettäväksi.

Toimikunnan toimikausi jatkuu vuoden 2014 loppuun. Rahoitusmalliehdotuksen sisältävä väliraportti piti toimeksiannon mukaan antaa siinä vaiheessa, että se on käytettävissä vuosien 2015–2018 kehysvalmisteluissa.

Toimeksianto edellyttää, että työskentelyssä kuullaan riittävässä määrin muita asiantuntijoita ja aihepiirin kannalta keskeisiä tahoja ja järjestöjä, jotka eivät ole toimikunnassa edustettuina.

Toimikunnan työ aloitettiin tukipalveluja tuottaville järjestöille lähetetyllä kyselyllä, jolla kartoitettiin palveluiden nykytilaa. Elokuussa 2013 toimikunta kuuli lainsäädäntösihteerin Mia Spolanderia ulkoasiainministeriöstä Istanbulin yleissopimuksesta. Toimikunnalla oli mahdollisuus kuulla Skotlannin kokemuksia ja Euroopan uhriverkoston (Victim Support Europe, VSE) näkemyksiä tukipalveluiden kehittämisestä ja uhridirektiivin täytäntöönpanosta, kun VSE:n presidentti David McKenna ja politiikkajohtaja Frida Wheldon vierailivat oikeusministeriössä 26.8.2013.

Toimikunta on tähän mennessä kokoontunut 8 kertaa. Toimikunta jättää rahoitusmalliehdotuksen sisältävän väliraporttinsa joulukuussa 2013.

Toimikunta on rajannut kokonaan käsittelyn ulkopuolelle oikeusapupalvelut ja sovittelutoiminnan. Nämä asiakokonaisuudet tulevat erikseen huomioituiksi uhridirektiivin implementoinnin valmistelutyössä. Toimikunta ei väliraportissaan käsittele ihmiskaupan uhrien palvelujen rahoitusta. Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmään liittyviä kysymyksiä arvioidaan parhaillaan toisessa työryhmässä. Uhripoliittinen toimikunta käsittelee ihmiskaupan uhrien palveluja loppuraportissaan vuonna 2014.

1 Rikoksen uhrien tukipalvelujen nykytila Suomessa

Rikoksen uhri voi Suomessa saada apua, neuvoja ja tukea viranomaisilta, järjestöiltä ja yksityisiltä yrityksiltä. Viranomaisista keskeisiä ovat oikeudelliset viranomaiset (poliisi, syyttäjä, tuomioistuimet, oikeusapu) sekä sosiaali- ja terveysturvaviranomaiset. Järjestöpuolella rikoksen uhri voi tukeutua erityisesti rikoksen uhrin auttamiseen erikoistuneisiin toimijoihin (esimerkiksi Rikosuhripäivystys) tai toimijoihin, jotka tarjoavat tukea monenlaisissa kriiseissä ja vaikeissa elämäntilanteissa (esimerkiksi Suomen Mielenterveysseura). Yksityisistä yrityksistä esimerkiksi asianajotoimistot ja yksityiset lääkäriasemat auttavat rikosten uhreja.

1.1 Kuntien tuottamat rikoksen uhrien tukipalvelut

Kuntien lakisääteisenä tehtävänä on taata kansalaisille riittävät palvelut eri elämäntilanteissa. Rikoksen uhri voi tarvita useita kunnan tarjoamia sosiaali- ja terveysturvapalveluita, kuten sosiaalipäivystystä, lääkäriä, sairaalahoitoa, fyysistä ja psyykkistä kuntoutusta sekä toimeentulotukea. Kuntien sosiaalitoimi huolehtii rikoksen uhreiksi joutuneista lapsista.

Sosiaalihuoltolain (710/1982) mukaan kunnan on huolehdittava sosiaalipalvelujen järjestämisestä asukkailleen. Lain mukaan kunnan vastuulla on seuraavien sosiaalipalvelujen järjestäminen: sosiaalityö, kasvatusta- ja perheneuvonta, kotipalvelut, asumispalvelut, laitoshuolto, perhehoito, vammaisten henkilöiden työllistymistä tukeva toiminta ja vammaisten henkilöiden työtoiminta, toimenpiteet elatusavun vahvistamiseksi. Sosiaalihuoltolaissa sosiaalityöllä tarkoitetaan sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön suorittamaa ohjausta, neuvontaa ja sosiaalisten ongelmien selvittämistä sekä muita tukitoimia, jotka ylläpitävät ja edistävät yksilöiden ja perheen turvallisuutta ja suoriutumista sekä yhteisöjen toimivuutta.

Terveysturvahuoltolain (30.12.2010/1326) mukaan kunnan on järjestettävä alueensa asukkaiden perusterveydenhuolto ja sairaanhoitopalvelut. Lain mukaan muun muassa seuraavat palvelut kuuluvat kunnan järjestämisvastuulle: terveysturvaneuvonta ja terveystarkastukset, seulonnat, neuvolapalvelut, kouluterveydenhuolto, opiskeluterveydenhuolto, työterveyshuolto, sairaanhoito, kotisairaanhoito, suun terveydenhuolto, mielenterveystyö, päihdetyö, lääkinnällinen kuntoutus. Terveysturvahuoltolaissa tarkoitettuun mielenterveystyöhön kuuluu:

-
1. terveydenhuollon palveluihin sisältyvä mielenterveyttä suojaaviin ja sitä vaarantaviin tekijöihin liittyvä ohjaus ja neuvonta sekä tarpeenmukainen yksilön ja perheen psykososiaalinen tuki;
  2. yksilön ja yhteisön psykososiaalisen tuen yhteensovittaminen äkillisissä järkyttävissä tilanteissa;
  3. mielenterveyspalvelut, joilla tarkoitetaan mielenterveydenhäiriöiden tutkimusta, hoitoa ja lääkinällistä kuntoutusta.

1.2 Järjestöjen tuottamat rikoksen uhrien tukipalvelut

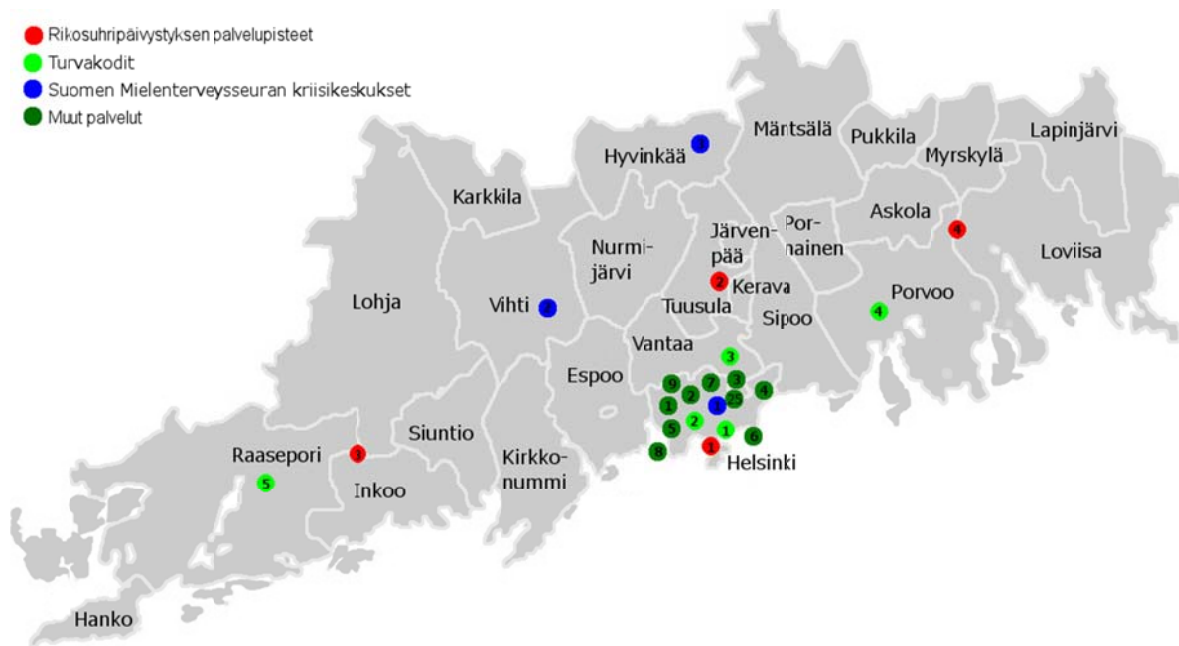
Rikosten uhrien tukeminen on käytännössä pitkälti järjestöjen vastuulla. Järjestöt ovat keskeisessä asemassa uhrien tukemisessa, sillä vain osa rikosten uhreista on tekemisissä oikeusviranomaisten kanssa.

Rikoksen uhrin tukipalvelujen kartoittamiseksi uhripoliittisen toimikunnan sihteeri laativat kyselyn, joka lähetettiin paitsi toimikunnassa mukana oleville tukipalveluja tuottaville järjestöille myös tahoille, jotka eivät ole edustettuina toimikunnassa. Kysely kohdistettiin nimenomaan niille toimijoille, joiden tiedetään tuottavan rikoksen uhreille tarkoitettuja tukipalveluja. Kyselyssä kysyttiin palvelujen sisällöstä, maantieteellisestä kattavuudesta, rahoittajista ja rahoituksen määrästä, asiakkaista, työntekijöiden määrästä (ml. vapaaehtoiset), toiminnan ohjauksesta sekä ongelma-alueista palvelujen tuottamisessa. Kysely lähetettiin kesällä 2013. Alla olevasta taulukosta käy ilmi, kenelle kysely lähetettiin ja ketkä siihen vastasivat. Kysely on tämän väliraportin liitteenä.

TAHOT, JOILLE KYSELY LÄHETETTIIN	VASTAUS SAATIIN
Rikosuhripäivystys	X
Tukinainen	X
Ensi- ja turvakotien liitto	X
Monika-Naiset liitto ry	X
Suomen Mielenterveysseura	X
Naisten Linja	X
Henkirikoksen uhrien läheiset	X
Turvallisen vanhuuden puolesta – Suvanto ry	X
Tyttöjen Talo Helsinki	X
Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmä / Joutsenon vastaanottokeskus	X
Kuntaliitto	X
Porvoon turvakoti	X
Lappeenrannan turvakoti	X
Perhekuntoutus- ja turvakoti Villa Familia (Folkhälsan)	X
Maarianhaminan turvakoti	
Joensuun turvakoti	
Kouvolan turvakoti	
Pro-tukipiste	
Tahot, joille kysely välitettiin RAY:n kautta	
Oulun Diakonissalaitoksen Säätiö: Kidutettujen kuntoutuspalvelut	X
Setlementtiyhdistys Naapuri ry: VÄLITÄ! Seksuaaliväkivaltatyön verkostohanke	X
Suomen DELFINS ry	X
Kidutettujen kuntoutuskeskus	X
Kriminaalihuollon tukisäätiö: Vakavien rikosten sovittelu -hanke	X

Tässä väliraportissa rikoksen uhrin tukipalvelujen kuvaamisessa tukeudutaan paitsi kyselyn vastauksiin myös aiempiin selvityksiin ja raportteihin, joissa käsitellään rikoksen uhrin tukipalveluja Suomessa. Tukipalvelujen kuvaus ei kuitenkaan ole täysin kattava, koska kaikki tahot joille kysely lähetettiin, eivät vastanneet. Lisäksi kuntia koskevat tiedot ovat puutteellisia, kuten edellä on todettu.

Oheiset kartat kuvaavat järjestöjen tuottamien palvelujen jakautumista eri puolille Suomea.

Rikosuhripäivystyksen palvelupisteet:

1. Pääkaupunkiseudun palvelupiste
2. Keski-Uudenmaan palvelupiste
3. Länsi-Uudenmaan palvelupiste
4. Porvoon palvelupiste

Turvakodit:

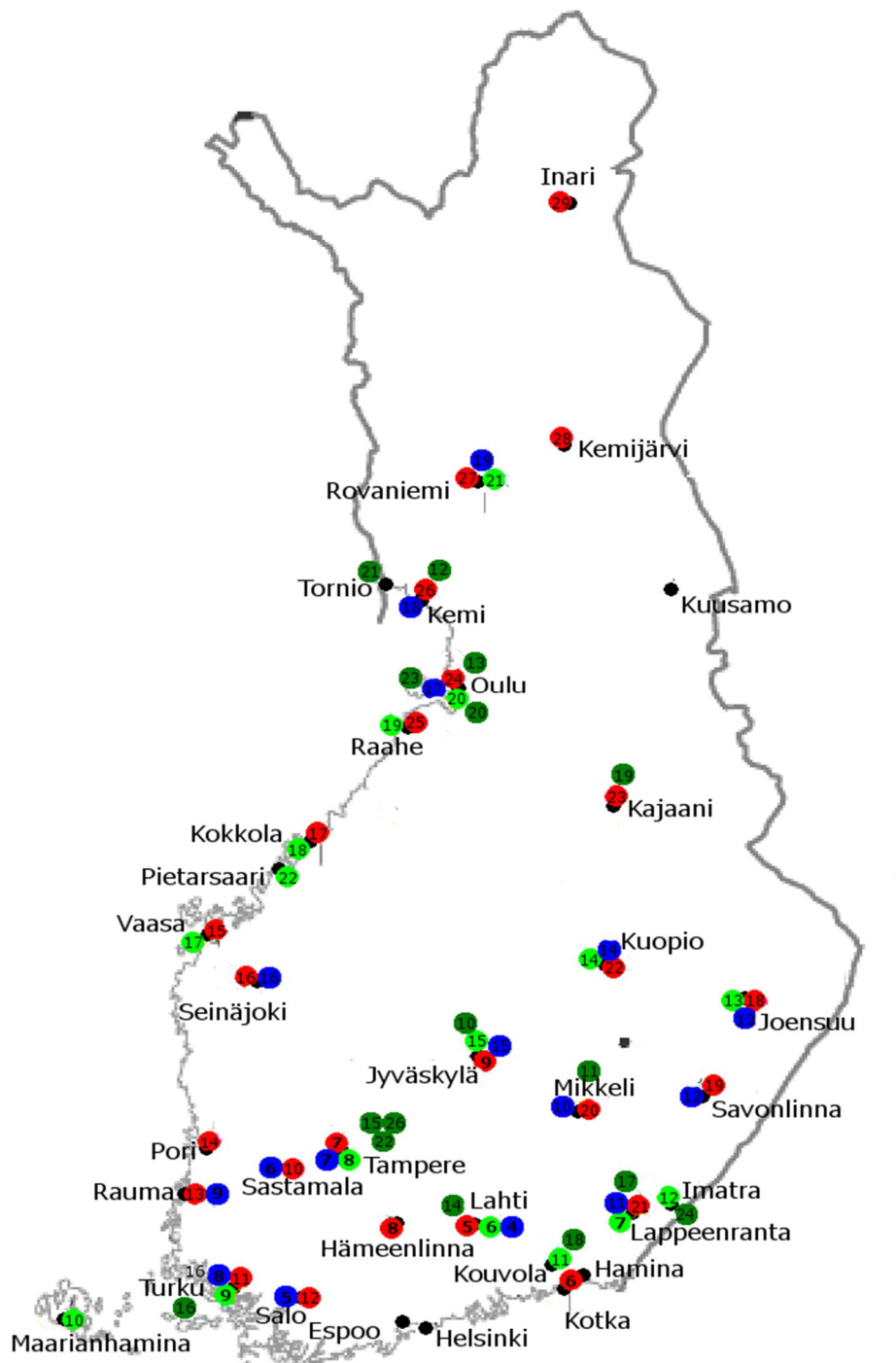
1. Pääkaupungin turvakoti
2. Turvakoti Mona (turvakoti maahanmuuttajaisille ja -lapsille)
3. Vantaan turvakoti
4. Porvoon turvakoti
5. Villa Familia

Suomen Mielenterveysseuran kriisikeskukset:

1. Helsinki
2. Vihti
3. Hyvinkää

Muut palvelut:

1. Tukinaisen toimisto, Helsinki
2. Voimavarakeskus Monika, Monika-Naiset liitto ry, Helsinki
3. Voimavarakeskus Monika, Monika-Naiset liitto ry, Vantaa
4. MoniNaisten Talo Helsinki, Monika-Naiset liitto ry, (tarjoaa yleistä kotoutumisen tukea, ei väkivaltatyötä)
5. Suvanto ry:n toimisto, Helsinki
6. Suomen Delfins ry:n keskusteluryhmä, Helsinki
7. Tyttöjen Talo Helsinki
8. Kidutettujen kuntoutuskeskus, Helsinki
9. Naisten Linjan toimisto, Helsinki
25. Pro-tukipiste, Helsinki, Helsinki

- Rikosuhripäivystyksen palvelupisteet
- Turvakodit
- Suomen Mielenterveysseuran kriisikeskukset
- Muut palvelut

Rikosuhripäivystyksen palvelupisteet:

5. Päijät-Hämeen palvelupiste
6. Kymenlaakson palvelupiste
7. Pirkanmaan palvelupiste
8. Hämeenlinnan palvelupiste
9. Jyväskylän palvelupiste
10. Sastamalan palvelupiste
11. Turun palvelupiste
12. Salon palvelupiste
13. Rauman palvelupiste
14. Porin palvelupiste
15. Vaasan palvelupiste
16. Seinäjoen palvelupiste
17. Kokkolan palvelupiste
18. Joensuun palvelupiste
19. Savonlinnan palvelupiste
20. Mikkelin palvelupiste
21. Lappeenrannan palvelupiste
22. Kuopion palvelupiste
23. Kajaanin palvelupiste
24. Oulun seudun palvelupiste
25. Raahen seudun palvelupiste
26. Kemin palvelupiste
27. Rovaniemen palvelupiste
28. Kemijärven palvelupiste
29. Ylä-Lapin palvelupiste

Turvakodit:

6. Lahden turvakoti
7. Lappeenrannan turvakoti
8. Tampereen turvakoti
9. Turun turvakoti
10. Maarianhaminan turvakoti
11. Kouvolan turvakoti
12. Imatran turvakoti
13. Joensuun turvakoti
14. Alavanmäen turvakoti, Kuopio
15. Jyväskylän turvakoti
17. Vaasan turvakoti
18. Kokkolan turvakoti
19. Raahen turvakoti
21. Lapin turvakoti
22. Pietarsaaren naistenpäivystys (mm. turvakoti)

Suomen Mielenterveysseuran kriisikeskukset:

4. Lahti
5. Salo
6. Sastamala
7. Tampere
8. Turku
9. Rauma
10. Mikkeli
11. Lappeenranta
12. Savonlinna
13. Joensuu
14. Kuopio
15. Jyväskylä
16. Seinäjoki
17. Oulu
18. Kemi
19. Rovaniemi

Muut palvelut:

10. Tukinaisen toimisto, Jyväskylä
11. MoniNaisten Talo Mikkeli, Monika-Naiset liitto ry (tarjoaa yleistä kotoutumisen tukea, ei väkivaltatyötä)
12. MoniNaisten Talo Kemi, Monika-Naiset liitto ry (tarjoaa yleistä kotoutumisen tukea, ei väkivaltatyötä)
13. Huoma – Henkirikoksen uhrien läheiset ry:n toimisto, Oulu
14. Suomen Delfins ry:n keskusteluryhmä, Lahti
15. Suomen Delfins ry:n keskusteluryhmä, Tampere
16. Suomen Delfins ry:n keskusteluryhmä, Turku
17. Suomen Delfins ry:n keskusteluryhmä, Lappeenranta
18. Suomen Delfins ry:n toimisto, Kouvola
19. Suomen Delfins ry:n keskusteluryhmä, Kajaani
20. Suomen Delfins ry:n keskusteluryhmä, Oulu
21. Suomen Delfins ry:n keskusteluryhmä, Tornio
22. Välitä! Seksuaaliväkivaltatyön verkostohanke, Tampere
23. Kidutettujen kuntoutuspalvelut, Oulu
24. Joutsenon vastaanottokeskus, Konnunsuo
26. Pro-tukipiste, Tampere

Kartoista nähdään, että järjestöjen tuottamat rikoksen uhrin tukipalvelut eivät jakaannu maantieteellisesti tasaisesti. Palvelut painottuvat Etelä-Suomeen ja siellä voimakkaasti Helsinkiin. Pohjois-Suomessa järjestöjen tuottamia palveluja on vain vähän, ja esimerkiksi Rovaniemen pohjoispuolella ei ole yhtäkään turvakotia. Koko Suomea kuvaava kartta osoittaa myös sen, että Etelä-Pohjanmaalla, Keski-Pohjanmaalla ja Pohjois-Pohjanmaalla palveluja ei rannikkoa ja Seinäjokea lukuun ottamatta ole lainkaan. Pohjois-Pohjanmaalla maakunnan itärajalta järjestöjen tuottamat palvelut puuttuvat kokonaan.

Uhrin tukipalvelut käydään seuraavassa läpi eri uhriryhmien ja -tyyppien mukaan. Esitustavalla pyritään toimijalähtöisen esittelyn sijaan tuomaan esiin sitä, mitä ja minkälaisia palveluja on tarjolla erityyppisten rikosten uhreille, joilla on erilaisia tarpeita. Esitys ei siinä mielessä ole täydellinen, että jotkut toimijat tarjoavat palveluja useammalle kuin yhdelle kohderyhmälle. Palveluntarjoajat on seuraavassa sijoitettu sen kohderyhmän alle, jolle ne pääasiallisesti tuottavat palveluja. Kyselyyn vastanneiden tahojen lähettämistä vastauksista on tehty erillinen kooste, joka on raportin liitteenä.

Osion loppuun on koottu yhteenveto ongelmista palvelujen tuottamisessa.

Kohderyhmä	Palveluntarjoajat
Erilaisten rikosten uhrin	Rikosuhripäivystys Suomen Mielenterveysseura
Lähisuhdeväkivallan uhrin	Turvakodit (Ensi- ja turvakotien liitto) Monika-Naiset liitto ry Naisten Linja Tukinainen ry Viola ry Rikosuhripäivystys
Seksuaalisen väkivallan uhrin	Tukinainen ry Suomen Mielenterveysseura Rikosuhripäivystys Tytöjen Talo Helsinki Suomen Delfins ry Setlementtiyhdistys Naapuri ry:n seksuaaliväkivaltatyön verkostohanke VÄLITÄ!
Henkirikoksen uhrien läheiset	Huoma – Henkirikoksen uhrien läheiset ry Suomen Mielenterveysseura Rikosuhripäivystys
Ihmiskaupan uhrin	Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmä/Joutsenon vastaanottokeskus Monika-Naiset liitto ry Rikosuhripäivystys Pro-tukipiste
Ikääntyneet rikoksen uhrin	Turvallisen vanhuuden puolesta – Suvanto ry Rikosuhripäivystys
Lapset rikoksen uhreina	Rikosuhripäivystys Turvakodit Tukinainen ry Mannerheimin Lastensuojeluliitto Väestöliitto HelsinkiMissio (Nuorten kriisipiste) Kidutettujen kuntoutuskeskus
Kidutuksen uhrin	Helsingin Diakonissalaitoksen säätiön Kidutettujen kuntoutuskeskus

Erilaisten rikosten uhrin

Rikosuhripäivystys (RIKU) tarjoaa ohjausta, neuvoja ja tukea kaikille rikoksen uhreille ja pyrkii vaikuttamaan rikoksen uhrin aseman parantamiseen. Rikosuhripäivystyksen palvelut on tarkoitettu kenelle tahansa rikoksen uhrille, myös todistajille ja uhrin läheisille, pois lukien sellaiset esimerkiksi ammattirikollisuuteen liittyvät tapaukset, joissa RIKUn henkilöstön turvallisuus olisi ilmeisessä vaarassa. RIKUn palvelut ovat puhelin- ja verkkoauttaminen, tukihenkilöiden välittäminen rikosten uhreille sekä todistajien tukeminen ja vertaistukiryhmät. Tukihenkilöt voivat olla asiakkaan tukena ja apuna koko oikeusprosessin ajan.

RIKUn tarjoama tuki on käytännöllistä ja henkistä ja tarvittaessa hoitoon ohjaavaa. Tuki toteutetaan ammatillisesti ohjattuna vapaaehtoistyönä tai ammattityönä. Rikosuhripäivystyksen puhelin- ja nettiauttamispalvelut toimivat valtakunnallisesti, minkä lisäksi RIKUlla on 29 palvelupistettä eri puolilla Suomea. Palvelupisteissä asiakas voi henkilökohtaisesti tavata RIKUn työntekijän tai vapaaehtoisen. Suuri osa (16/29) palvelupisteistä on Suomen Mielenterveysseuran kriisikeskusten yhteydessä, joissa asiakkaan ohjaaminen kriisiterapiaan toteutuu tarvittaessa joustavasti. Muissakin palvelupisteissä on valmiudet ohjata asiakas tarvittaessa alueella oleviin kriisipalveluihin. RIKUn tukipalvelua viedään myös suoraan asiakkaiden luokse. Tuen saamisen madaltumiseksi päivystystä on turvakodeilla, poliisiasemilla ja tuomioistuimissa joillakin paikkakunnilla.

Rikosuhripäivystyksen rahoituksen suuruus vuonna 2012 oli noin 1 450 800 euroa, josta 69 prosenttia oli Raha-automaattiyhdistykseltä.

Rikosuhripäivystykseen kaikkiin palveluihin tulleiden yhteydenottojen kokonaismäärä vuonna 2012 oli lähes 29 000, joista noin 19 000 oli tukisuhteisiin liittyviä. Yksittäisten asiakkaiden lukumäärästä ei ole tietoa, koska sama asiakas voi olla yhteydessä nimettömänä useasti ja eri väyliä pitkin. Rikosuhripäivystyksestä sai vuonna 2012 henkilökohtaisen tukihenkilön (tukisuhde) noin 1700 henkilöä, joista 79 % oli naisia ja 21 % miehiä. Tukisuhteiden määrä on lisääntynyt vuosi vuodelta. Rikosuhripäivystyksen asiakkaista vuonna 2012 lähisuhdeväkivallan uhreja oli 42 % ja seksuaalisen väkivallan uhreja 23 %. Työperäisen ihmiskaupan uhreja oli 31 henkilöä.

Palkattuja työntekijöitä oli RIKUn perustyössä 28 henkilöä vuonna 2012 (19,55 henkilötyövuotta). Päätoimisia heistä oli 10. Vapaaehtoiset ovat tärkeä voimavara Rikosuhripäivystykselle. Vapaaehtoisia oli 292 vuonna 2012.

Rikosuhripäivystyksen kokonaisasiakasmäärä kasvaa koko ajan. Asiakkaita ohjautuu enemmän suoraan palvelupisteisiin sitä mukaa, kun palvelu tulee alueella tunnetuksi. Rikosuhripäivystys arvioi, että vuoden 2014 alusta voimaan tuleva uusi esitutkintalaki todennäköisesti lisää poliisin suoraan RIKUun ohjaamien asiakkaiden määrää.

RIKU tavoittaa erilaisten rikosten uhreja, mikä on otettu huomioon toiminnan kehittämisessä. Erityisryhmien tarpeita huomioidaan myös henkilöstön koulutuksessa.

Kaikille rikoksen uhreille apua ja tukea tarjoaa myös **Suomen Mielenterveysseura**. Mielenterveysseurassa toimii SOS-kriisikeskus, jonka lisäksi paikalliset mielenterveysseurat ylläpitävät yhteensä 19 kriisikeskusta eri puolilla Suomea. Kriisikeskukset tarjoavat kasvokkaista tukea kriiseissä ja vaikeissa elämäntilanteissa oleville, myös rikosten uhreille. Tukea tarjotaan myös verkossa.

Raha-automaattiyhdistyksen avustukset ovat kriisikeskusten pääasiallinen rahoituslähde. Itsenäisten paikallisten mielenterveysseurojen ylläpitämät kriisikeskukset voivat lisäksi saada kunnilta avustuksia toiminnalleen. Vuonna 2012 Suomen Mielenterveysseuran kriisikeskukset (19 kpl) saivat Raha-automaattiyhdistyksen avustusta yhteensä 2 594 000 euroa.

Kriisikeskusten kriisivastaanotolla oli vuonna 2012 asiakkaita yhteensä noin 8 300, joista 455 otti yhteyttä väkivallan takia. Kriisipuhelimessa käytiin vuonna 2012 lähes 39 000 keskustelua, joista 373 käsitteli väkivaltaa.

Joillakin paikkakunnilla Mielenterveysseuran kriisikeskuksen yhteydessä toimii Rikosuhripäivystyksen palvelupiste. Suomen Mielenterveysseura toi kyselyvastauksessaan esiin, että tällaisen järjestelyn vahvuus on se, että RIKUun yhteyttä ottava asiakas voi saada samalla kriisiapua ja kriisiasiakas, jonka kriisin taustalla on rikos, saa tukea rikosprosessista selviytymiseen RIKUsta.

Lähisuhdeväkivallan uhrin

Useat eri toimijat tarjoavat palveluja lähisuhdeväkivallan uhreille. Apua voi saada esimerkiksi turvakodeista, Naisten Linjalta, Monika-Naiset liitosta ja Rikosuhripäivystyksestä.

Turvakodit on tarkoitettu perhe- tai lähisuhteessa väkivaltaa tai sen uhkaa kokeneille, jotka tarvitsevat tukea väkivallasta selviämiseen sekä väliaikaisen asuinpaikan. Tavoitteena on väkivaltakierteen katkaiseminen. Turvakodeissa asiakkaille voidaan antaa tietoa mm. perhe- ja lähisuhdeväkivallasta, rikosilmoituksen tekemisestä, lähestymiskiellostä, lastensuojelusta ja uuden asunnon hankinnasta.

Ensi- ja turvakotien liiton väkivaltatyön avopalvelut tarjoavat tarvittaessa pitkäaikaistakin tukea perheväkivallan aiheuttaman tilanteen ratkaisemiseen ja kriisistä selviytymiseen. Kaikki Ensi- ja turvakotien liiton turvakodit tarjoavat väkivaltatyöhön erikoistuneita avopalveluja. Avopalveluista voi saada selviytymisvaiheen tukea turvakodissa olon jälkeen tai jos on kokenut väkivaltaa, mutta ei tarvitse turvakotia. Avopalveluihin kuuluu myös tekijöiden kanssa tehtävä työ, jonka tavoite on tukea löytämään väkivallattomia ongelmanratkaisukeinoja ja auttaa elämään turvallisesti itsensä ja läheistensä kanssa. Avopalvelu voi olla puhelinneuvontaa, ajanvaraukseen perustuvaa keskusteluapua väkivaltatyön ammattilaiselta, ohjattu vertaisryhmä tai esimerkiksi tuettua asumista. Ajasta ja paikasta riippumatonta avopalvelua tarjoaa Nettiturvakoti. Nettiturvakoti on Ensi- ja turvakotien liiton ylläpitämä verkkopalvelu, joka auttaa väkivallan kaikkia osapuolia tarjoamalla heille tietoa, keskusteluapua ja vertaistukea.

Ensi- ja turvakotien liiton jäsenyhdistysten ylläpitämiä turvakoteja on vuoden 2013 alusta lähtien ollut 12. Muita kuin Ensi- ja turvakotien liiton ylläpitämiä turvakoteja on tällä hetkellä yhdeksän. Näistä kaksi on jonkun muun yhdistyksen ylläpitämiä, ja loput kaupunkien ylläpitämiä.

Turvakotien rahoitus perustuu valtaosin kuntien asiakaskohtaisiin maksusitoumuksiin. Ensi- ja turvakotien liiton ylläpitämien turvakotien toiminta-alueilla vajaa 20 kuntaa on sitoutunut maksamaan palveluja tietyn minimisumman verran vuodessa. Neljän turvakodin rahoitusta kunta tukee merkittävästi, mutta yksikään tuki ei kata kuluja kokonaan. Parhain tilanne on turvakodilla, jolla on vuosittainen ostopalvelusopimus, joka kattaa 80 % rahoitustarpeesta. Kaksi turvakotia saa sijaintikunnaltaan perusrahoitusta, joka vastaa reilun kolmen työntekijän vuosipalkkauskuluja. Loput rahoituksesta täytyy näisäkin turvakodeissa koota asiakaskohtaisilla maksusitoumuksilla.

Vuorokausihinta Ensi- ja turvakotien liiton ylläpitämissä turvakodeissa maksaa vuonna 2013 keskimäärin 163 € /hlö/vrk. Kyselyyn vastanneista muista kuin Ensi- ja turvakotien liiton turvakodeista Porvoon turvakodin rahoituksen suuruus vuonna 2012 oli 658 900 euroa.

Vuonna 2012 Ensi- ja turvakotien liiton jäsenyhdistysten ylläpitämissä turvakodeissa oli asiakkaita yhteensä noin 2 300, joista 1 200 oli lapsia, 1 040 naisia ja 50 miehiä. Porvoon turvakodissa oli vuonna 2012 yhteensä 85 asiakasta, joista naisia oli 40, miehiä 8 ja lapsia 37. Lappeenrannan turvakodissa oli vuonna 2012 31 asiakasperhettä, ja yhteensä 54 asiakasta. Asiakkaista naisia oli 28, miehiä 3 ja lapsia 23. Villa Familian turvakodissa oli vuonna 2012 naisia asiakkaina 242 ja lapsia yhteensä 213.

Ensi- ja turvakotien liiton jäsenyhdistyksissä on yhteensä n. 650 työntekijää, jotka työskentelevät turvakodeissa, ensikodeissa, päihde-ensikodeissa ja monipuolisissa avopalveluissa joko koko- tai osa-aikaisissa työsuhteissa. Tarkkaa tietoa siitä, kuinka moni heistä työskentelee perhe- ja lähisuhdeväkivallan vastaisessa työssä, ei ole kerätty, mutta karkeasti arvioiden heitä on noin 220. Porvoon turvakodissa on 10 työntekijää ja Lappeenrannassa 14, joista kaikki työskentelevät myös Nuorisoryhmäkodissa. Villa Familiassa on 7 työntekijää.

Ensi- ja turvakotien liitto nosti vastauksessaan esiin huolen turvakotien toimintaedellytyksistä. Kun perhe- ja lähisuhdeväkivaltaa kokeneiden palveluista tai turvakodeista ei säädetä lailla ja kun toiminta rahoitetaan pääasiassa asiakaskohtaisilla lastensuojelun maksusitoumuksilla, on turvakotitoiminta pitkälti kiinni sijainti- ja lähikuntien taloudesta ja ostopalvelupolitiikasta. Sekä Espoossa että Porissa turvakoti suljettiin vuoden 2013 alusta.

Porvoon turvakodissa asiakasmäärät ovat kasvaneet vuonna 2013 yli sata prosenttia edelliseen vuoteen verrattuna. Lappeenrannassa asiakaskunta on muuttunut entistä monikulttuurisemmaksi.

Monika-Naiset liitto ry:n ylläpitämä turvakoti Mona on tarkoitettu väkivaltaa tai sen uhkaa kokeville maahanmuuttajanasille ja -lapsille. Se on ainoa salaisessa osoitteessa sijaitseva turvakoti Suomessa. Turvakotiasumisessa asiakkaalla on omavastuuosuus

(32,20 € /vrk). Maksusitoumuksen tekevä kunta päättää, maksaako se myös asiakkaan omavastuusuuden.

Turvakoti Monan rahoitus vuonna 2012 oli yhteensä noin 536 000 euroa, joka koostui kuntien ja valtion maksusitoumuksista seuraavasti: Helsingin kaupunki n. 320 000 €, muut kunnat ja ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmä / Joutseno yhteensä n. 217 000 €.

Vuonna 2012 Mona-kodissa oli asiakkaina 103 naista ja 74 lasta. Asiakkaita oli kaikkiaan 36:sta eri lähtömaasta. Suurimman ryhmän muodostivat Lähi-idän ja Pohjois-Afrikan alueelta tulleet asiakkaat. Vuonna 2012 ja 2013 turvakoti Monan henkilökuntaresurssi oli 10,5 henkilötyövuotta. Turvakodissa toimi 10 aktiivista vapaaehtoista.

Naisten Linja Suomessa ry tarjoaa maksutonta tukea ja neuvontaa väkivaltaa kokeneille naisille ja tytöille sekä heidän läheisilleen. Naisten Linjan palvelut jakautuvat viiteen kategoriaan:

1. Neuvonta- ja tukipuhelin väkivaltaa kokeneille naisille ja tytöille sekä heidän läheisilleen
2. Naisten netti -verkkopalvelu väkivaltaa kokeneille naisille, tytöille ja heidän omaisilleen
3. Vertaisryhmätoiminta väkivaltaa kokeneille naisille
4. Omat rajani -verkkosivut
5. Voimaannuttava, omaehtoinen vapaaehtoistoiminta väkivaltaa kokeneille naisille ja tytöille

Palveluista vertaisryhmät toimivat Helsingissä. Muut palvelut ovat valtakunnallisia.

Naisten Linjan päärahoittaja on Raha-automaattiyhdistys. Vuonna 2012 RAY:n avustuksen suuruus oli 160 000 euroa. Vuonna 2013 avustusta myönnettiin 166 000 euroa.

Oulun kaupunki on myöntänyt Naisten Linjalle järjestöjen toiminta-avustusta vuosina 2012 ja 2013, molempina vuosina tuhat euroa. Helsingin kaupunki on rahoittanut Päänavaus-ryhmiä sekä suljettua ryhmätoimintaa vuonna 2012 yhteensä 12 000 eurolla, vuonna 2013 summa laski 6000 euroon.

Vuonna 2012 lahjoituksina saatiin noin 2000 euroa. Jäsenmaksutuotot olivat 1300 euroa. Rahoituksen suuruus vuonna 2012 oli yhteensä 176 300 euroa.

Vuonna 2012 Naisten Linjalla vastattiin noin 1380 puheluun. Soitonyrityksiä tuli 912. Naisten Netin kautta yhteydenottoja tuli yhteensä 188. Suljetussa verkkoryhmässä ("Parisuhdeväkivallasta vapaaksi" -teemaryhmä) vuonna 2012 oli yhdeksän aktiivista osallistujaa eri puolilta Suomea. Avoimessa Päänavaus-ryhmässä Helsingissä kävijäkertoja oli vuonna 2012 yhteensä 68 eli noin neljä osallistujaa / kerta. Muutamat osallistujista olivat Helsingin ulkopuolelta. Helsingissä toteutettuun suljettuun vertaistukiryhmään valittiin haastattelujen perusteella kuusi naista. Ryhmä pysyi samansuuruisena koko elinkaarensa ajan (10 tapaamiskertaa). Kaikki osallistujat olivat helsinkiläisiä. Vuonna 2012 vanhoillislestadiolaisille väkivaltaa kokeneille naisille suunnattu ryhmä

---

tapasi keväällä viisi ja syksyllä neljä kertaa. Osallistujia tapaamisilla oli yhdestä kolmeen. Vuonna 2012 Omat rajani -sivustolla kävi noin 8 400 yksilöityä kävijää.

Naisten Linjalla on kaksi kokopäivätoimista ja yksi tuntityöntekijä. Vapaaehtoisia puhelinpäivystäjiä oli vuonna 2012 noin 100.

Naisten Linjan asiakasmäärät ovat kasvaneet palveluvalikon kasvun myötä. Palvelujen tuottamisen suurimmat tekniset ongelmat liittyvät työntekijämäärän alimitoitukseen. Kolmas kokopäiväinen työntekijä mahdollistaisi puhelinpäivystyksen alkamisen arkipäivisin jo iltapäivällä sekä laajentamisen viikonloppuihin.

Monika-Naiset liitto ry auttaa väkivaltaa kokeneita maahanmuuttajanaisia ja -lapsia monikulttuurisen Voimavarakeskus Monikan sekä turvakoti Monan kautta.

Voimavarakeskus Monika tarjoaa matalan kynnyksen kriisiapua sekä ohjaus- ja neuvontapalveluja väkivaltaa kokeneille maahanmuuttajataustaisille naisille ja lapsiperheille sekä toimii osaamiskeskuksena, joka tarjoaa asiantuntijuutta, tietoa, koulutusta ja konsultaatiota viranomaisille ja sidosryhmille. Palveluja tarjotaan mahdollisuuksien mukaan asiakkaan omalla äidinkielellä.

Voimavarakeskus ylläpitää valtakunnallista auttavaa puhelinta ympäri vuorokauden seitsemänä päivänä viikossa sekä vastaanottoa matalan kynnyksen periaatteella (vuonna 2012 Helsingissä ja Vantaalla, vuonna 2013 keväällä myös Espoossa). Palvelut sisältävät myös tukiasumista ja muita avopalveluja. Voimavarakeskuksen palvelut ovat maksuttomia asiakkaalle lukuun ottamatta auttavaa puhelinta, johon soittaessa asiakas maksaa paikallispuhelumaksun.

Voimavarakeskuksen rahoituksen suuruus vuonna 2012 oli yhteensä 372 440 euroa, josta 61 prosenttia tuli Raha-automaattiyhdistykseltä. Järjestölle myönnetystä Helsingin kaupungin yleisavustuksesta vuonna 2012 Voimavarakeskukseen kohdistui hieman alle 110 000 euroa. Vuonna 2013 Helsingin kaupungin rahoitus Voimavarakeskukselle oli 65 000 euroa.

Voimavarakeskuksella oli vuonna 2012 noin 700 asiakasta. Kaikki asiakkaat olivat naisia. Auttavaan puhelimeen tuli vuonna 2012 noin 1640 soittoa asiakkailta ja 560 soittoa viranomaiselta. Asiakaskäyntejä oli noin 2500. Tukiasunnoissa asui vuoden aikana 23 aikuista ja 13 lasta.

Voimavarakeskuksen henkilökuntaresurssi oli vuonna 2012 yhteensä 6,5 henkilötyövuotta ja vuonna 2013 yhteensä 5,3 henkilötyövuotta. Voimavarakeskuksessa toimi 10 aktiivista vapaaehtoista.

Monika-Naiset liiton kohderyhmä on moniongelmaista ja heihin kiteytyy erityiskysymyksiä (väkivallan erityiskysymykset esim. pakkoavioliitto, kunniaan liittyvä väkivalta, ihmiskauppa, luku- ja kirjoitustaidottomuus, köyhyys, asunnottomuus jne.). Asiakasmäärät ovat kasvaneet tasaisesti. Asiakastilastoissa näkyvät toisen polven maahanmuuttajien määrän kasvu.

Rikosuhripäivystys tukee lähisuhdeväkivallan uhreja oikeusprosessissa ja ohjaa tarvittaessa turvaan esimerkiksi turvakotiin. RIKU on mukana MARAK-työssä (moniammatillinen riskinarviointi vakavaa parisuhdeväkivaltaa kokeneille tai sen uhan alla eläville henkilöille) siten, että RIKUn tukihenkilöpalvelu on usein osa asiakkaalle tarjottua jatko- ja seurantasuunnitelmaa.

Seksuaalisen väkivallan uhrin

Tukea ja palveluja seksuaalisen väkivallan uhreille tarjoavat Tukinainen ry, Tyttöjen Talo Helsingin hanke, Suomen Delfins ry ja Setlementtiyhdistys Naapuri ry:n seksuaaliväkivaltatyön verkostohanke VÄLITÄ!. Myös Rikosuhripäivystys tarjoaa palvelua seksuaalisen väkivallan uhreille.

Tukinainen ry ylläpitää palvelukeskusta, joka tarjoaa voittoa tavoittelematta seksuaalirikosten uhreille ja heidän läheisilleen kriisi- ja oikeusapua, psyykkistä ja juridista tukea ja neuvontaa, ohjaus- ja kuntoutuspalveluita, konsultaatiota sekä koulutusta ammattihenkilöille ja viranomaisille.

Maksuton kriisipäivystyspuhelin ja maksuton juristipäivystyspuhelin toimivat valtakunnallisesti. Seksuaalirikosten uhreilla on mahdollisuus kriisitapaamisiin ja lyhyisiin kriisihoitajaksoihin sekä juristin asiakastapaamisiin Helsingissä ja Jyväskylässä. Ryhmiä järjestetään eri puolella Suomea.

Tukinaisen rahoituksen suuruus oli vuonna 2012 yhteensä 612 000 euroa, josta 90 prosenttia tuli Raha-automaattiyhdistykseltä.

Ensipuhelujen määrä kriisi- ja juristipäivystykseen vuonna 2012 oli 475. Monien soittajien kanssa käytiin useampia keskusteluja, joten puhelujen määrä kriisi- ja juristipäivystykseen oli yhteensä n. 2 200. Nettitukinaiseen (internetissä tapahtuva auttaminen) tuli 300 viestiä.

Oikeudellisia asiakastapaamisia oli n. 80 ja oikeudenkäyntiavustamisiin tuli 15 toimeksiantoa. Yksilökohtaisessa kriisityössä oli 147 asiakasta ja 1100 kriisikäyntiä. Lisäksi erilaisiin ryhmiin osallistui yli 70 henkilöä. Tukinaisella oli vuonna 2012 7 kokopäivätoimista ja 12 osa-aikaista/tuntityöntekijää.

Seksuaalista väkivaltaa tai hyväksikäyttöä kokeneet tarvitsevat paljon enemmän aikaa kuin viranomaisten usein on mahdollista tarjota. Tukinainen toimii myös viranomaisten ja yksityisen sektorin työn tukena esimerkiksi pitkän oikeusprosessin aikana. Suuri osa uhreista ei ole (vielä) tehnyt rikosilmoitusta tai ollut poliisikuulustelussa ottaessaan yhteyttä Tukinaiseen, minkä takia tapauskohtaisen neuvonnan, tuen ja käytännön toimien tarve on korostunut.

Tyttöjen Talo Helsingin tarjoamat seksuaalisen väkivaltatyön palvelut ovat 13–28-vuotiaille tytöille tarkoitettuja maksuttomia yksilö- ja ryhmätoimintaa sisältäviä tukevia, kannattelevia ja ohjaavia sekä terapeuttisia palveluja seksuaalisen väkivallan kysymyksissä.

Palvelun rahoitus on tullut hanke- ja projektirahoituksena Terveyden ja hyvinvoinnin laitokselta ja Helsingin kaupungin terveyskeskukselta. Rahoitus oli vuonna 2012 95 000 euroa ja se kattoi 1,5 työntekijää.

Asiakkaita seksuaalisen väkivaltatyön työmuodossa oli 55 vuonna 2012. Kaikki asiakkaat olivat naisia, iältään 13–26-vuotiaita. Työntekijöitä tässä työmuodossa oli kaksi.

Palvelun asiakasmäärät ovat kasvaneet niin, että vuoden 2013 aikana on saavutettu 60 asiakkaan raja. Kahden työntekijän resurssit eivät riitä näin suuren asiakasmäärän tarpeisiin. Vuoden 2013 lopulla näyttää siltä, että toiminta ei saa jatkorahoitusta ja että se päättyy.

Rikosuhripäivystyksen ammatillisesti ohjatut vertaistukiryhmät seksuaalirikosten uhreille toimivat Turussa ja Vaasassa. Tampereella sekä RIKU että VÄLITÄ!-hanke toimivat Setlementtiyhdistyksen yhteydessä, joten asiakkaita voidaan tukea joustavasti.

Setlementtiyhdistys Naapuri ry:n seksuaaliväkivaltatyön verkostohanke VÄLITÄ! tarjoaa akuuttia kriisiapua seksuaalista väkivaltaa tai hyväksikäyttöä kokeneille henkilöille ja heidän läheisilleen. Hankkeella on lisäksi vertaistukiryhmiä, traumainfo ja puhelinpalvelu. Puhelin- ja verkkopalvelut ovat valtakunnallisia. Kriisiapu, henkilökohtaiset tapaamiset ja ryhmät ovat käytännössä pirkanmaalaisille, mutta kuntarajat eivät sido palvelujen saantia. Hanke on nelivuotinen ja sitä rahoittaa Raha-automaattiyhdistys. Vuonna 2012 rahoitus oli 157 000 euroa. Hankkeen asiakastyö aloitettiin elokuussa 2012, ja vuoden 2012 aikana asiakkaita oli yhteensä 43. Ajalla 1.1.–31.7.2013 asiakkaita on ollut yhteensä 103. Hankkeessa on kolme palkattua työntekijää.

Suomen Delfins ry tarjoaa ohjausta ja tukitoimintaa lapsuudessa seksuaalisesti hyväksikäytetyille ja heidän läheisilleen, jonka lisäksi koulutus- ja tiedotustoimintaa ammattiauttajille. Suomen Delfinsillä on puhelinpäivystyspalvelu, keskusteluryhmiä kahdeksalla paikkakunnalla, tukihenkilötoimintaa sekä leirejä. Suomen Delfinsin rahoituksen suuruus oli vuonna 2012 yhteensä 126 000 euroa, josta 97 prosenttia tuli Raha-automaattiyhdistykseltä. Puhelinpäivystykseen tuli 724 soittoa vuonna 2012. Soittajista 10 prosenttia oli miehiä. Leireille osallistui yhteensä 9, 17 ja 21 henkilöä/leiri. Ryhmissä kokoontui pääsääntöisesti 2–10 henkilöä, joista Helsinkiä lukuun ottamatta valtaosa oli naisia. Palkattuja työntekijöitä oli vuonna 2012 kaksi, ja vapaaehtoistyöntekijöitä 33.

Henkirikoksen uhrien läheiset

Huoma – Henkirikoksen uhrien läheiset ry tukee henkirikoksen uhrien läheisten elämää menetyksen jälkeen tarjoamalla vertaistukea sekä ammatillista apua erilaisten toimintojen kautta. Toimintoja ovat esimerkiksi paikalliset vertaistukiryhmät, valtakun-

---

nalliset vertaistukiviikonloput, vertaistukipuhelin sekä suljetut keskustelusivut internetissä. Vertaistuen lisäksi Huoma toimii asiantuntijana antamalla tietoa ja opastamalla, miten kohdata henkirikoksessa läheisensä menettänyt ihminen. Huoma ohjaa henkirikoksen uhrin omaisia myös muihin palveluihin. Tämä muodostaa merkittävän osan Huoman toiminnasta. Puhelimessa ja internetissä tarjottavat palvelut ovat valtakunnallisia, vertaistukiryhmiä järjestetään eri puolilla Suomea.

Huoman toiminta perustuu täysin Raha-automaattiyhdistyksen avustukseen, joka oli vuonna 2012 70 000 euroa. Vuodelle 2013 Huoma sai suuremman avustuksen, joka on mahdollistanut toiminnanjohtajan kokoaikaistamisen. Palvelun saatavuutta ja siitä tiedottamista on pystytty parantamaan.

Huomassa oli vuonna 2012 86 varsinaista jäsentä sekä 12 kannatusjäsentä. Varsinaiseksi jäseneksi voidaan valita vain henkilö, joka on menettänyt läheisen henkirikoksessa. Muut voivat liittyä kannatusjäseniksi. Huoma kuitenkin tekee työtä muidenkin kuin jäsentensä kanssa. Kaikkiin vertaistukitapaamisiin on kaikilla vapaa pääsy, eli osallistujan ei tarvitse olla Huoman jäsen.

Vuonna 2012 jäsenten lisäksi autettiin vertaistukiryhmissä eri puolilla Suomea noin kolmeakymmentä henkilöä. Henkilökohtaisessa tukisuhteessa puhelintukihenkilöön oli vuoden aikana muutamia henkilöitä. Vertaistukiviikonloppuja järjestettiin vuonna 2012 kaksi, ja niissä molemmissa oli mukana noin 30 henkilöä.

Huomassa on toiminnanjohtaja, joka teki vuonna 2012 0,5 henkilötyövuotta. Muuta palkattua henkilökuntaa yhdistyksellä ei ole. Vapaaehtoisia oli 15. Huoman palvelujen käyttäjien määrä kasvaa jatkuvasti.

Suomen Mielenveysseura järjestää ammatillisesti ohjattuja intensiivikursseja henkirikosten uhrien omaisille vuosittain tai tarpeen mukaan. Kurseille on jatkuva haku. Kurssit sisältävät 2-3 jaksoa, joiden kesto on 3-5 vuorokautta. Kurssit ovat valtakunnallisia, ja kurssipaikat pyritään sijoittamaan eri puolille Suomea sen mukaan, mistäpäin kurssilaisten enemmistö on. Asiakas maksaa kurssien täysihoidosta omavastuuosuuden.

Rikosuhripäivystys auttaa henkirikoksen uhrien omaisia oikeusprosessin aikana ja ohjaa heitä tarvittaessa muihin palveluihin.

Ihmiskaupan uhrin

Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmä (Joutsenon vastaanottokeskus) vastaa kokonaisuudessaan palveluiden ja tukitoimien järjestämisestä ja niiden kustannuksista auttamisjärjestelmän asiakkaille, joilla ei ole kotikuntalaissa tarkoitettua kotikuntaa Suomessa. Kyseessä on viranomaisten ylläpitämä toiminta.

Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmä antaa oikeudellista neuvontaa asiakkaalle hänen asemaansa liittyen (esim. tietoa rikosprosessista ja sen etenemisestä), neuvontaa ja käytännön apua oikeusavustajan hankkimiseksi, oleskelulupien hakemiseen liittyen sekä

tarvittaessa ulkomaalaisen asiakkaan kotimaan asioihin liittyen (esim. elatusmaksut kotimaassa tms. käytännön asiat). Auttamisjärjestelmästä pidetään asiakkaan avuksi yhteyttä mahdollisesta rikostutkinnasta vastaavaan viranomaiseen erityisesti asiakkaan turvallisuuteen liittyen. Asiakkaalle järjestetään sosiaali- ja terveyspalvelut sekä myönnetään vastaanottoraha vastaanottolaissa säädetyn mukaisesti. Asiakkaalle järjestetään majoitus ottaen huomioon mahdolliseen rikostutkintaan liittyvät seikat ja tutkintaviranomaisen arvio mahdollisista turvallisuushista. Auttamisjärjestelmä ostaa asiakkaille tukityötä järjestöiltä. Tukityö sisältää esimerkiksi arjen hallinnan ja hyvinvoinnin sekä asumisen tukemista ja apua viranomaisasioiden hoitamisessa.

Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmä koordinoi ja tukee niiden asiakkaiden auttamista ja tukitoimia, joilla on kotikuntalain tarkoittama kotikunta Suomessa. Nämä asiakkaat saavat lain mukaan palvelunsa kotikunnasta. Kotikunta voi saada kotoutumislain perusteella korvauksia kustannuksista, jotka aiheutuvat ihmiskaupan uhrille hänen asemastaan johtuvien erityistarpeiden vuoksi järjestettävistä toimenpiteistä tai palveluista. ELY-keskuksen on pyydettävä Joutsenon vastaanottokeskukselta ihmiskaupan uhrien auttamisesta vastaavana tahona lausunto siitä, ovatko korvattaviksi haetut kustannukset aiheutuneet ihmiskaupan uhrin asemasta johtuvien toimenpiteiden ja palvelujen järjestämisestä.

Auttamisjärjestelmä tekee yhteistyötä lastensuojeluviranomaisten kanssa tarvittaessa tilanteissa, joissa on kysymys alaikäisestä ihmiskaupan uhrista tai täysi-ikäisen ihmiskaupan uhrin lapsesta.

Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmän palvelut rahoitetaan valtion talousarvion momentilta 26.40.63 *Pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden vastaanotto*, jonka perusteluissa sanotaan, että momentilta voidaan maksaa myös ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmän menoja. Erikseen ei ole määritelty, mikä osuus Joutsenon vastaanottokeskukselle myönnetystä määrärahasta voidaan käyttää turvapaikanhakijoiden vastaanoton ja mikä osuus ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmän menoihin. Vuoden 2012 määrärahan käyttö oli 1 158 100 euroa (17 % vastaanottokeskuksen kokonaismenoista). Tästä 256 00 euroa oli toimintamenoja ja 902 100 euroa asiakasmenoja.

Enimmillään vuonna 2012 asiakkaita oli ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmän piirissä 98, joista yksi oli alaikäinen. Auttamisjärjestelmään otettiin vuonna 2012 48 uutta asiakasta. Palkattua henkilökuntaa auttamisjärjestelmässä oli 3,27 henkilötyövuotta.

Rikosuhripäivystys auttaa ihmiskaupan uhreja tiiviissä yhteistyössä Joutsenon vastaanottokeskuksen kanssa.

Ikääntyneet rikoksen uhrin

Turvallisen vanhuuden puolesta – Suvanto ry (entinen Suomen vanhusten turvakotiyhdistys ry) tarjoaa puhelinpalvelua väkivaltaa ja hyväksikäyttöä kokeneille seniori-ikäisille ja heidän läheisilleen, ylläpitää ammatillisesti ohjattua vertaistuen ryhmää ja tarjoaa seniori-ikäisille väkivaltaa, hyväksikäyttöä tai sen uhkaa kokeneille tukihenkilön

---

heidän asioidessaan esim. muiden viranomaisten kanssa. Lisäksi Suvanto jakaa tietoa ikääntyneiden kohtaamasta kaltoinkohtelusta, siihen puuttumisesta ja ennaltaehkäisevistä toimista eri alojen ammattilaisille ja opiskelijoille sekä järjestää aiheesta koulutuksia ja seminaareja.

Palvelut ovat valtakunnallisia ja asiakkaille maksuttomia. Toiminta on Raha-automaattiyhdistyksen rahoittamaa. Vuonna 2012 avustuksen suuruus oli 190 000 euroa. Auttavaan puhelinpalveluun ja yhdistyksen työntekijöille tuli 114 puhelua vuonna 2012. Vertaisryhmässä oli 10 eri asiakasta ja tukihenkilötoiminnassa 10 eri asiakasta. Vuonna 2012 toiminnasta vastasi kaksi työntekijää ja tuntuityönä lakineuvonnassa lakimies. Vapaaehtoisia oli kuusi.

Myös **Rikosuhripäivystys** auttaa ikääntyneitä rikoksen uhreja.

Lapset rikoksen uhreina

Rikosuhripäivystyksen palvelut on suunnattu myös lapsille. Rikosuhripäivystyksessä käynnistyi huhtikuussa 2012 nelivuotinen valtakunnallinen hanke edistämään nuorten rikoksen uhrien asemaa. Hankkeen päätavoitteena on kehittää tehokas ja kohdennettu viestintä nuorten rikosuhrien oikeusturvasta ja tuesta. RIKUlla on erilliset verkkosivut nuorille rikoksen uhreille. Sivuilta löytyy tietoa Rikosuhripäivystyksen palveluista, siitä miten läheinen voi olla rikoksen uhriksi joutuneen henkilön tukena sekä ohjeita nuorten parissa toimiville. Sivujen kautta pääsee myös chatiin, jossa voi keskustella RIKUn työntekijän kanssa. Lisäksi sivuilta löytyy Rikosprosessitietoa nuorille rikoksen uhreille -opas.

Turvakodeissa tehtävässä työssä otetaan huomioon myös väkivallan uhriksi joutuneet tai sille altistuneet lapset. Turvakotien asiakkaista yli puolet on lapsia.

Tukinainen tarjoaa kriisiapua ja oikeudellista neuvontaa myös alaikäisille seksuaalirikosten uhreille. Vuonna 2012 päivystyspuhelimeen soittaneista n. 26 prosenttia oli rikoksen tekohetkellä ollut alle 18-vuotiaita. Uhrit voivat saada apua myös Tukinaisen verkkopalvelusta.

Lapsi tai nuori voi ottaa yhteyttä **Mannerheimin Lastensuojeluliiton** lasten ja nuorten puhelimeen ja nettiin jouduttuaan rikoksen uhriksi, mutta palveluun voi ottaa yhteyttä muistakin syistä. **Väestöliitolla** on omat nettisivut nuorille. Sivujen ja neuvontapuhelimen kautta saa tietoa mm. seksuaalisesta kaltoinkohtelusta. **HelsinkiMission Nuorten Kriisipisteen** päivystyspuhelimeen voi soittaa erilaisissa vastoinkäymisissä, myös rikoksen uhriksi jouduttuaan.

Helsingissä toimiva **Kidutettujen kuntoutuskeskus** toteutti vuosina 2010–2012 hankkeen, jossa arvioitiin vaikeasti traumatisoituneiden pakolais- ja turvapaikanhakijalasten hoidon tarvetta ja tarjottiin heille kuntoutuspalveluita. Projektin aikana hoidettiin noin 65 lasta ja nuorta. Vuoden 2013 alusta alkaen palvelut tarjotaan osana Kidutettujen kuntoutuskeskuksen toimintaa.

Kidutuksen uhrit

Kidutuksen uhrit voivat saada palveluita **Helsingin Diakonissalaitoksen säätiön Kidutettujen kuntoutuskeskuksesta** ja **Oulun Diakonissalaitoksen säätiön kidutettujen kuntoutuspalveluista**. Yksiköt tekevät yhteistyötä.

Kidutettujen kuntoutuskeskus ja -palvelut arvioivat, hoitavat ja kuntouttavat Suomessa asuvia kidutuksen vuoksi traumatisoituneita pakolaisia ja turvapaikanhakijoita sekä heidän perheenjäseniään. Toiminta tarjoaa lisäksi koulutus- työhönohjaus ja konsultaatiopalveluita sosiaali- ja terveydenhuollon, muiden viranomaisten ja kolmannen sektorin toimijoille, jotka työskentelevät kidutettujen auttamiseksi. Palvelut ovat asiakkaalle maksuttomia.

Kidutettujen kuntoutuskeskuksen ja -palvelujen rahoitus tulee Raha-automaattiyhdistykseltä. Kuntoutuskeskuksen (Helsinki) vuosibudjetti oli vuonna 2012 noin 540 000 euroa. Kuntoutuspalvelut (Oulu) sai vuonna 2012 RAY:n avustusta 320 000 euroa. Kuntoutuspalveluiden omavastuumaksuista, koulutus- ja luentopalkkioista sekä osallistumismaksuista kertyi vuonna 2012 yhteensä 36 055 €.

Kidutettujen kuntoutuskeskuksessa oli vuonna 2012 yhteensä 176 potilasta. Työntekijöitä oli 11 (7,34 htv). Vapaaehtoisia oli muutama. Kuntoutuspalveluissa asiakkaita oli vuonna 2012 yhteensä 63. Palkattuja työntekijöitä oli kuusi ja vapaaehtoisia kaksi.

1.3 Rikoksen uhrin tukipalveluiden tuottamiseen ja rahoittamiseen liittyvät ongelmat

Useissa selvityksissä ja tutkimuksissa on todettu¹, että uhrien tukipalveluiden saatavuus ja kattavuus on ongelma Suomessa. Palvelut jakautuvat maantieteellisesti epätasaisesti, mikä johtaa epätasa-arvoon palveluiden saatavuudessa. Palvelut eivät myöskään ole yhtä kattavia eri puolilla maata. Etenkin harvaan asutuilla paikkakunnilla uhriilta edellytetään aktiivisuutta ja kykyä löytää palvelujen äärelle. Lisäksi oikeusviranomaisten erikoisosaaminen vaihtelee paikkakunnittain.

Kansainvälisissä vertailuissa on huomattu, että vain pieni osa tukea tarvitsevista ja haluavista vakavien rikoksen uhreista Suomessa saa erityisiä rikoksen uhreille suunnattuja palveluja². Myös kotimaisessa tutkimuksessa haastateltujen suomalaisten asiantuntijoiden mukaan vain pieni osa rikosten uhreista ohjautuu avun piiriin. Syynä voi olla paitsi

---

¹ Esim. Honkatukia, Päivi (2011): Uhrit rikosprosessissa – haavoittuvuus, palvelut ja kohtelu. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimuksia 252; Rikoksen uhrin ja tekijän ohjaaminen palvelujen ja avun piiriin ja rikosuhripalvelujen saatavuuden varmistaminen. Sisäisen turvallisuuden ohjelman alatyöryhmäraportti/2012; Arjen turvallisuus. Sisäisen turvallisuuden ohjelman valmisteluun osallistuneen asiantuntijaryhmän loppuraportti 2008; Arjen turvaa – sisäisen turvallisuuden ohjelma 2004–2007.

² The Burden of Crime in the EU, 2005.

se, ettei tukipalveluja ole riittävästi, myös se, ettei palveluihin ohjaaminen ole riittävän tehokasta.

Toisen sisäisen turvallisuuden ohjelman valmistelussa mukana ollut uhriasoiden asiantuntijaryhmä toteaa raportissaan, että uhrin tunnistamiseen liittyvät ongelmat ovat yhteisiä eri hallinnonaloilla ja palveluissa. Tämä johtaa siihen, ettei uhria ohjata asianmukaisesti palveluihin, ja riski joutua rikoksen uhriksi uudelleen kasvaa. Myös uhrin yksilöllisten tarpeiden ja haavoittuvuuden huomioimisessa on todettu olevan puutteita.

Euroopan neuvoston naisiin kohdistuvan väkivallan vastaisen työryhmän suositukseen mukaan turvakotipaikkoja tulisi olla yksi 10 000 asukasta kohden³. Suomessa pitäisi näin ollen olla noin 500 turvakotipaikkaa, kun paikkoja on tällä hetkellä reilut 100. Turvakotipaikkojen riittämättömyys on todettu mm. sisäisen turvallisuuden ohjelmien valmistelussa sekä sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuissa⁴.

Suomalainen turvakotijärjestelmä on pääsääntöisesti sidoksissa lastensuojeluun. Lapsettomien, turvakotipalveluja tarvitsevien naisten voi tämän vuoksi olla vaikeaa saada tarvitsemaansa apua ja hoitoa. Sama koskee nuoria ja ikääntyneitä naisia. Tästä poikkeuksena on Monika-Naiset liitto ry:n ylläpitämä Mona-koti, joka on ensisijaisesti naisille tarkoitettu turvakoti. Turvakotipalvelujen rahoitusvastuun osalta tilanne on muuttumassa vuoden 2015 alusta, jolloin turvakodit siirtyvät valtion vastuulle hallituksen rakennepoliittisen ohjelman mukaisesti.

Kansallinen ihmiskaupparaportoiija toteaa vuoden 2013 raportissaan, että ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmän toiminta kärsii täsmällisen lainsäädännön puutteesta. Lainsäädäntö ei riittävällä tavalla sääntelee auttamisjärjestelmään hyväksymistä, järjestelmästä poistamista tai palveluiden järjestämistä. Suomella ei myöskään ole viranomaisia sitovaa ja heidän työtään tukevaa toimintamallia uhrien tunnistamisesta ja avun piiriin ohjaamisesta. Kuntien aktiivisuus tunnistettujen ihmiskaupan uhrien auttamisessa vaihtelee. Käytännössä palvelujen järjestämisen kannalta haasteeksi on osoittautunut, ettei ihmiskaupan uhreille ole olemassa erillisiä turvakoteja, joissa palvelut voitaisiin tuottaa lähellä uhreja ja joissa olisi pätevää henkilökuntaa.

Henkirikosten uhrien läheisten selviytymistä ja tuen tarpeita kartoittaneen selvityksen⁵ mukaan avun ja hoidon saaminen ei suurella osalla omaisista ole tarpeiden mukaista. Avun tarpeen tunnistamiseen ja hoitoon liittyvien puutteiden lisäksi omaisten selviytymisen kannalta haittaavia tekijöitä palveluissa olivat oikeusprosessiin, tuomioihin ja korvauksiin liittyvä tyytymättömyys, työntekijöitten tyytymättömyys sekä se, ettei käytännön asioista tai palveluista tarjottu tietoa.

---

³ Combating violence against women: minimum standards for support services. Directorate General of Human Rights and Legal Affairs. Council of Europe Strasbourg, September 2008.

⁴ Esim. Lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäisy suositukset 2008; Lähisuhde- ja perheväkivallan uhreille tarjottavat turvakotipalvelut 2010

⁵ Poijula, Soili (2010): Henkirikosuhrien perheenjäsenten selviytyminen, mielenterveys ja kokemukset tuesta ja palveluista. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2010:21.

Yhteiskunnan huono-osaisimmille on tarjolla vain vähän rikoksen uhrin tukipalveluita⁶. Tällaisia ryhmiä ovat muun muassa asunnottomat, vähävaraiset, päihderiippuvaiset tai rikoksia itsekkin tehneet rikosten uhrit. Myös iäkkäille, maahanmuuttajille ja vammaisille rikoksen uhreille suunnatut palvelut ovat puutteellisia.

Uhripoliittisen toimikunnan järjestöille suunnatussa kyselyssä kysyttiin palvelujen ja nykyisten resurssien lisäksi ongelmista palvelun tuottamisessa ja toiminnassa tapahtuneista merkittävistä muutoksista (esim. asiakasmäärät, rahoituksen suuruus jne.).

Lähes kaikki toimijat mainitsivat ongelmaksi rahoituksen riittämättömyyden, pysyvän rahoituksen puuttumisen tai epävarmuuden rahoituksen jatkuvuudesta. Rahoituksen saaminen vuodeksi kerrallaan vaikeuttaa toiminnan ennakoimista ja suunnittelua. Tämä koskee etenkin projektiluontoista ja pienten järjestöjen toimintaa. Kyselyyn saatujen vastausten perusteella on selvää, että rahoitukseen liittyvät kysymykset muodostavat suurimman ongelman tukipalveluja tarjoavien järjestöjen toiminnassa.

Monissa vastauksissa nostettiin esiin asiakasmäärien jatkuva kasvu ja se, että käytettävissä olevat resurssit eivät ole nousseet samassa suhteessa. Useilla palveluntarjoajilla tilanne on se, että kaikkia avuntarvitsijoita ei pystytä auttamaan, koska työntekijöitä on liian vähän, eikä uusien palkkaamiseen ole varaa. Yhteydenottojen määrän lisääntymisen lisäksi esimerkiksi Naisten Linja totesi yhteydenottojen olevan ammatillisesti entistä vaativampia.

Asiakasmäärien kasvuun liittyy monen toimijan mainitsema kysymys palvelujen mainostamisesta ja tunnetuksi tekemisestä. Rikoksen uhrin oikeuksiin ja palveluihin liittyvien teemojen esillä pitäminen esimerkiksi mediassa on tärkeää, jotta uhrit ja uhreja kohtaavat ammattilaiset tietäisivät, mistä he saavat tarvitessaan apua, tukea ja neuvontaa tai konsultaatiota. Tiedotuksella saadaan aikaan näkyvyyttä, joka samalla lisää asiakkaiden määrää. Kaikkia asiakkaita ei kuitenkaan voida ottaa vastaan tai palvella, koska henkilökuntaa ei ole riittävästi.

Rahoitukseen liittyvänä ongelmana mainittiin myös EU-rahoituksen hakemisen vaikeus. Rahoituksen saaminen EU:lta edellyttää rahoituksen hakijalta omavastuuosuutta, jollaista järjestöillä ei yleensä ole. Tämän vuoksi rahaa ei käytännössä voida edes hakea. Järjestöillä ei välttämättä myöskään ole riittävää osaamista EU-rahoituksen hakemiseen.

Muutama vastaaja nosti esiin puhelinpäivystystoiminnan. Naisten Linja totesi vastauksessaan, että päivystysaikaa on välttämätöntä laajentaa viikonloppuihin ja aikaistaa arkisin alkamaan esimerkiksi jo klo 14, koska puhelinoperaattorin mukaan suurin osa soittonyrityksistä ajoittuu virka-aikaan ja viikonloppuihin. Suvanto ry totesi vastauksessaan, että puhelinpalvelun maksuttomuus soittajalle tulee turvata, sillä valtakunnallisesti toimivana palveluna vain siten taataan tasavertainen kohtelu soittajien kesken asuinpaikasta riippumatta. Maksuttomuus alentaa apua tarvitsevan kynnystä lähteä hakemaan apua vaikeassa ja herkässä asiassa.

---

⁶ Honkatukia, Päivi (2011): Uhrit rikosprosessissa – haavoittuvuus, palvelut ja kohtelu. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimuksia 252.

Myös uhripalveluissa tehtävän työn vaativuus tuli ilmi vastauksissa. Uhripalvelujen tarjoaminen edellyttää koulutettua ja ammattitaitoista henkilökuntaa. Tukinainen totesi vastauksessaan, että seksuaalirikosten uhrien tukipalvelut edellyttävät työsuhteista henkilökuntaa työn vaativuuden ja siihen liittyvän vastuun takia. Työn kehittäminen edellyttää työhön sitoutumista. Toistuvat lyhyet määräaikaiset työsuhteet eivät luo kestävää pohjaa pitkäjänteiselle työlle.

Monika-Naiset liiton vastauksessa todettiin, että työskentely maahanmuuttajataustaisten väkivallan uhrien kanssa edellyttää perusväkivaltatyön osaamisen lisäksi syvällistä väkivallan erityiskysymysten tuntemusta (kunniaan liittyvä väkivalta, pakkoavioliitto, ihmiskauppa) sekä laajaa maahanmuuttoon liittyvää osaamista (mm. ulkomaalaislainsäädäntö, kotoutumislaki, vastaanottolaki). Eri puolilta maailmaa tulevien asiakkaiden kohtaaminen edellyttää työntekijöitä myös kulttuurisensitiivisyyttä ja monipuolista kielitaitoa.

2 Tukipalveluiden kehittämistavoitteet kansallisissa ohjelmissa

Hallitusohjelmassa uhrien tukipalvelujen kehittämistä koskevinä tavoitteina on Rikosuhripäivystyksen palvelujen turvaaminen sisäisen turvallisuuden ohjelman mukaisesti ja kestäväen rahoitusmallin selvittäminen, lähisuhdeväkivallan ja seksuaalisen väkivallan uhrien palvelujen kehittäminen sekä turvakotipaikkojen lisääminen. Tukipalveluita koskevia tavoitteita ja toimia sisältyy lisäksi moniin kansallisen tason ohjelmiin, kuten sisäisen turvallisuuden ohjelmaan, naisiin kohdistuvan väkivallan vähentämisen ohjelmaan, kansalliseen perus- ja ihmisoikeustoimintaohjelmaan, hallituksen tasa-arvo-ohjelmaan sekä vammaispoliittiseen toimintaohjelmaan. Tukipalveluiden kehittämiseksi on käynnistetty myös erillisiä hankkeita, joista esimerkkeinä voidaan mainita lastenasiantalomalli ja ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmää koskeva valmistelutyö.

2.1 Sisäisen turvallisuuden ohjelma

Valtioneuvoston periaatepäätös kolmanneksi sisäisen turvallisuuden ohjelmaksi hyväksyttiin 14.6.2012.⁷ Yhtenä ohjelman tavoitteena on parantaa rikoksen uhrin palveluja. Tavoitteeseen pyritään kolmella toimenpiteellä, joista yksi koskee rikoksen uhrin ohjaamisen varmistamista viranomaistoimin palvelujen piiriin. Kaksi toimenpidettä koskee rikosuhripalveluiden rahoituksen, määrän ja kattavuuden lisäämistä:

- Lisätään rikosuhripalvelujen rahoitusta palvelujen kysynnän edellyttämälle tasolle (5.13.1, toimenpide 57). Riittävien ja alueellisesti kattavien rikosuhripalvelujen varmistamiseksi valmistellaan 31.12.2013 mennessä vaihtoehtoiset mallit palvelujen kestäväksi rahoitusmalliksi mukaan lukien rikosuhrirahaston perustaminen. Rahastovaihtoehdossa rahaston tuotto osoitettaisiin lisärahoitukseksi rikosuhripalveluiden turvaamiseksi. Mahdollista rahastoa kerryttäessä tavoitteena on, että rikoksen tekijä osallistuisi rikoksen uhrin palveluiden rahoitukseen. Vastuu: OM (kestävän rahoitusmallin selvittäminen).
- Lisätään rikoksen uhrille tarkoitettujen palvelujen määrää ja alueellista kattavuutta (5.13.2, toimenpide 58). Luodaan rikosuhripalvelujen tuottajien välinen sopimusperusteinen yhteistyöjärjestelmä erityisasiantuntemusta edellyttävien uhriryhmien palvelujen saatavuuden vahvistamiseksi. Yhteistyötä

---

⁷ Turvallisempi huominen. Sisäisen turvallisuuden ohjelma. Helsinki 2012. Sisäasiainministeriön julkaisu 26/12.

tukee valtakunnallinen koordinaatio- ja seurantajärjestelmä. Tämän toteuttamiseksi Rikosuhripäivystys tekee yhteistyösopimuksia erityisen haavoittuville uhriryhmille palveluja tarjoavien järjestöjen kanssa näiden konsultoisesta sellaisissa asiakkuuksissa, joissa näiden erityisosaaminen on tarpeen. Sopimuksissa huomioidaan järjestöjen välinen koulutusyhteistyö, jossa erityisryhmälle palveluja tarjoava järjestö voi tarvittavassa laajuudessa kouluttaa Rikosuhripäivystyksen työntekijöitä kohtaamaan ja palvelemaan tämän erityisosaamisalaan kuuluvia uhriryhmiä. Rikosuhripäivystys ylläpitää seurantaa sopimuskumppanien palvelujen konsultaation määrystä ja siihen käytetystä ajasta. Jatkossa arvioidaan, voidaanko seurantatietoja käyttää erityisjärjestöille jaettavien toimintamäärärahojen jaossa. Vastuu: Rikosuhripäivystys ja muut rikosuhripalveluja tuottavat järjestöt, OM. Toteutus: 2013.

Sisäisen turvallisuuden ministeriryhmä päätti lokakuussa 2012 perhe- ja lastensurmien ennaltaehkäisemiseen liittyvää toimeenpanosuunnitelmaa käsitellessään, että henkirikoksen uhrin lähipiirin tuen ja palvelujen tarve otetaan huomioon rikoksen uhrin tukipalvelujen kehittämisessä ja palvelujen piiriin ohjautumisen varmistamisessa. Päätöksen mukaan sisäisen turvallisuuden ohjelman rikosuhripalveluita koskevien toimenpiteiden toimeenpanosta vastuussa olevat ministeriöt huomioivat valmistelussa henkirikosten uhrien läheiset yhtenä rikosuhripalveluja tarvitsevana ryhmänä.

Myös aiemmissa sisäisen turvallisuuden ohjelmissa (2004⁸, 2008⁹) on tavoiteltu riittävien uhrien tukipalvelujen varmistamista ja palvelujen kattavampaa saatavuutta nimenomaan Rikosuhripäivystyksen ja turvakotien osalta. Toisessa sisäisen turvallisuuden ohjelmassa tavoitteena oli lisäksi luoda 24 tunnin maksuton valtakunnallinen puhelinpäivystys ottamalla käyttöön 116-alkuinen palvelunumero rikoksen uhreille.

Turvakotitoimintaa koskevat tavoitteet ja toimenpiteet ovat jääneet toteutumatta, vaikka turvakotikysymykset ovat olleet esillä lukuisissa eri yhteyksissä ja ohjelmissa (ks.2.2) 24 tunnin maksuton puhelinpalvelu uhreille ei ole myöskään toteutunut.

Rikosuhripäivystyksen valtiontukea on onnistuttu oikeusministeriön momentille vuosien myötä lisäämään, mutta tarpeisiin nähden riittävää lisärahoitusta ei ole pystytty osoittamaan. Valtiovarainvaliokunta on toistuvasti esittänyt huolensa RIKUn voimavarojen turvaamisesta ja kohdentanut toimintaan valtion talousarvioesityksen käsittelyssä lisärahoitusta.¹⁰ Eduskunnan lakivaliokunta kiinnitti valtionalouden kehyksistä 2014–2017 antamassaan lausunnossa huomiota siihen, ettei kehyspäätöksessä ollut kohdennetusti turvattu uhrien yleisestä tukijärjestelmästä vastaavan Rikosuhripäivystyksen rahoitusta. Valiokunta katsoi, että RIKUn riittävästä voimavaroista tulee huolehtia ja rahoitustilanne järjestää kestäväälle pohjalle mahdollisimman pian toiminnan pitkäjänteiseksi suunnittelemiseksi ja uhrin tukipalveluiden tasapuoliseksi turvaamiseksi kaikkialla maassa.¹¹

⁸ Arjen turvaa. Sisäisen turvallisuuden ohjelma. Sisäasiainministeriön julkaisuja 44/2004.

⁹ Turvallinen elämä jokaiselle. Sisäisen turvallisuuden ohjelma. Sisäasiainministeriön julkaisuja 16/2008.

¹⁰ VaVM 53/2010, VaVM 39/2012.

¹¹ LaVL 6/2013 - VNS 2/2013 vp, VNS 4/2013 vp.

2.2 Naisiin kohdistuvan väkivallan vähentäminen sekä perus- ja ihmisoikeuksien edistäminen

Kansallinen naisiin kohdistuvan väkivallan vähentämisen ohjelma¹² (2010–15) hyväksyttiin sisäisen turvallisuuden ministeriryhmässä 10.6.2010. Ohjelman tavoitteina on muun ohella väkivallan uhrin avun ja tukipalveluiden parantaminen sekä seksuaalista väkivaltaa kokeneiden aseman ja tuen parantaminen. Huomiota kiinnitetään haavoittuvassa asemassa olevien uhrien erityistarpeisiin palvelujen tarjonnassa. Ohjelma sisältää useita toimia, joilla pyritään tehokkaampaan väkivallan tunnistamiseen, siihen puuttumiseen, hoitoon ohjaamiseen ja hoidon sekä tukipalveluiden parantamiseen.

Uhrin tukipalveluiden kehittämiseen liittyvät ohjelman seuraavat toimenpiteet:

- Perustetaan alueelliset väkivallan ehkäisytyöhön erikoistuneet osaamis- ja palveluyksiköt. Vastuutaho: STM, kunnat (toimenpide 3.2.2)
- Lisätään väkivallan uhreille tarjottavaa pitkäkestoista tukea. Vastuutaho: STM, kunnat, yhteistyössä seurakuntien ja järjestöjen kanssa (toimenpide 3.2.3)
- Sosiaalihuollon lainsäädännön uudistamisen yhteydessä kirjataan velvoite järjestää akuuttipalveluja (kuten turvakotipalveluja) sekä tarpeen mukaisia sosiaali- ja terveydenhuollon erityispalveluja ja pitkäaikaista tukea lähisuhde- ja perheväkivallan uhreille. Lakiin kirjataan velvoite perustaa moniammatillinen lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäisyn koordinaatiotyöryhmä. Vastuutaho: STM (toimenpide 3.2.4)
- Laaditaan valvontasuunnitelma turvakotipalveluista ja laatukriteerit. Valvonnan avulla luodaan palvelujen laadun takaamiseksi yhtenäiset valtakunnalliset toimiluvan edellytykset ja laatukriteerit, joissa määritellään turvakotien asiakaspaikkojen määrä, henkilöstön määrä ja kelpoisuus sekä toimitilojen vaatimukset. Vastuutaho: Valvira, aluehallintovirastot (toimenpide 3.2.5)
- Luodaan kuntiin toimintamalleja ja yhteisiä käytäntöjä erotilanteen väkivallan ehkäisemiseen sekä kehitetään uhrille suunnattua turvallisuusneuvontaa ja -valmennusta erotilanteen jälkeisen väkivallan uhan torjuntaan. Vastuutaho: STM, kunnat, yhteistyössä seurakuntien ja järjestöjen kanssa (toimenpide 3.2.6)
- Kehitetään seksuaalisen väkivallan uhriksi joutuneille naisille ja tytöille tarkoitettuja matalan kynnyksen palveluja valtakunnallisesti. Vastuutaho: STM, järjestöt, Raha-automaattiyhdistys (toimenpide 3.4.7)
- Kehitetään ja vakiinnutetaan matalan kynnyksen neuvontaa ja palveluihin ohjausta maahanmuuttajille naisiin kohdistuvan väkivallan kysymykset huomioiden. Vastuutaho: SM, kunnat. Yhteistyötahot: seurakunnat, järjestöt (toimenpide 3.5.4)

---

¹² Naisiin kohdistuvan väkivallan vähentämisen ohjelma. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2010:5.

- Tehdään selvitys siitä, mitä tukitoimenpiteitä on olemassa väkivaltaa kokeneille naisille. Selvityksessä arvioidaan paljonko avotyötä ja pitkäkestoista tukea nyt on saatavilla, missä ja minkälaista. Selvityksen pohjalta luodaan uusia avopalvelutoimintoja olemassa olevan tarpeen mukaan. Vastuutaho: STM (toimenpide 3.9.1)

Ohjelman valmistelussa otettiin huomioon CEDAW-komitean (YK:n naisten oikeuksien sopimuksen komitea) suositukset naisiin kohdistuvan väkivallan ehkäisemisen tehostamiseksi sekä valtioneuvoston eduskunnalle antaman ihmisoikeusselonteon kirjaukset. Huomioon otettiin myös naisiin kohdistuvasta väkivallasta Euroopan neuvostossa laadittu raportti (EG-TFV 2008), jota käytettiin Istanbulin yleissopimukseen johtaneiden sopimusneuvottelujen lähtökohtana.

Naisiin kohdistuvan väkivallan vähentämishjelma tuli hyväksytyksi periaatetasolla siten, että ministeriöt arvioivat mahdollisuudet toimenpiteiden toteuttamiseen ja rahoittamiseen kehystensä puitteissa. Eduskunta edellytti tasa-arvoselonteosta antamassaan kannanotossa 2011, että naisiin kohdistuvan väkivallan vastaiselle toimintaohjelmalle osoitetaan valtion talousarvioissa riittävät, pitkäjänteisen toiminnan mahdollistavat määrärahat. Lisäksi eduskunta edellytti, että turvakotipaikkojen määrä ja alueellinen kattavuus nostetaan Euroopan neuvoston naisiin kohdistuvan väkivallan vastaisen työryhmän suositusten mukaiselle tasolle ja että huolehditaan palvelujen saatavuudesta kaikille turvaa tarvitseville.¹³

Naisiin kohdistuvan väkivallan vähentämisen ohjelman toimenpanoa ohjaa ja seuraa sen valmistelusta vastannut sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön asettama lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäisyn poikkihallinnollinen virkamiestyöryhmä, jossa ovat edustettuina ohjelman täytäntöönpanosta vastaavat keskeiset ministeriöt. Työryhmä on valinnut ohjelman vuoden 2014 painopisteeksi palveluiden kehittämisen.

Hallituksen tasa-arvo-ohjelma¹⁴ (2012–2015) on keskeinen väline tasa-arvoselonteon linjausten toimeenpanossa ja seurannassa. Ohjelma edellyttää sukupuolinäkökulman huomioon ottamista lähisuhde- ja perheväkivallan torjunnassa. Tasa-arvo-ohjelmaan on sisällytetty seuraavat toimenpiteet, joilla on kytkentä naisiin kohdistuvan väkivallan vähentämishjelmaan ja tukipalveluiden kehittämiseen:

- Naisiin kohdistuvan väkivallan vähentämisen poikkihallinnollisen ohjelman toimeenpanoa jatketaan ja turvataan sen tarvitsemat resurssit. (STM, OM, SM, TEM)
- Turvakotipalvelujen lisääminen ja kehittäminen hallitusohjelman tavoitteen mukaan toteutetaan sosiaalihuollon lainsäädännön uudistamisen yhteydessä. Turvakotiverkostoa kehitettäessä huomioidaan eri käyttäjäryhmien (vammat, maahanmuuttajat, vainotut jne.) tarpeet ja turvakotien alueellinen kattavuus. (STM)
- Matalan kynnyksen palveluja kehitetään lähisuhde- ja perheväkivallan ja seksuaalisen väkivallan uhreille valtakunnallisesti naisiin kohdistuvan väkivallan vähentämishjelman mukaisesti. (STM)

¹³ EK 51/2010 - VNS 7/2010. Valtioneuvoston selonteko naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta.

¹⁴ Valtioneuvoston periaatepäätös hallituksen tasa-arvo-ohjelmasta 2012–2015.

- Suomi ratifioi Euroopan neuvoston yleissopimuksen naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjumiseksi viimeistään vuonna 2013. (UM, OM, STM, SM)

Perus- ja ihmisoikeuksien toteutumista vahvistavaan kansalliseen perus- ja ihmisoikeustoimintaohjelmaan (2012–2013)¹⁵ on sisällytetty monia uhrin asemaan liittyviä hankkeita. Yksi hankkeista on lähisuhdeväkivallan ja seksuaalisen väkivallan uhrien avun ja tukipalveluiden parantaminen. Hankkeen toimenpiteet sisältyvät pitkälti naisiin kohdistuvan väkivallan vähentämishjelmaan; keskeistä on matalan kynnyksen palveluiden rakentaminen ja kehittäminen.

Hallitus tulee antamaan erikseen eduskunnan edellyttämän ihmisoikeuspoliittisen selonteon, jossa seurataan asetettujen tavoitteiden toteutumista. Edellisessä ihmisoikeuspoliittisessa selonteossa rikoksen uhrin asemaan liittyviä epäkohtia oli jo tuotu esiin. Yleisenä epäkohtana mainittiin, ettei rikoksen uhreilla ole yhdenvertaista mahdollisuutta saada henkilökohtaista tukea uhrien tukijärjestöistä valtakunnan laajuisesti. Naisiin kohdistuvan väkivallan osalta todettiin erityisesti turvakotipaikkojen riittämättömyys ja alueellinen epätasaisuus.¹⁶

Euroopan neuvoston ihmisoikeusvaltuutettu on Suomen vierailua koskevassa raportissaan antanut ihmisoikeuksien edistämiseen liittyviä suosituksia Suomelle.¹⁷ Päätelmissä valtuutettu totesi, että kansalliseen perus- ja ihmisoikeustoimintaohjelmaan osoitettujen resurssien puute on osaltaan rajoittanut toimenpiteiden valintaa. Rahoituksen varmistamiseksi ihmisoikeustojien suunnittelu tulee sovittaa yhteen budjettiprosessin kanssa. Valtuutetun mukaan budjettiehdotuksia olisi yleisesti hyödyllistä arvioida ihmisoikeusnäkökulmasta ja tiedottaa poliitikoille, millaisia seurauksia heidän päätöksillään on perusoikeuksien tosiasialliseen toteutumiseen.

Ihmisoikeusvaltuutetun mielestä naisiin kohdistuvan väkivallan vähentämistä koskevan ohjelman periaatteet ovat hyvät, mutta tavoitteiden saavuttaminen edellyttää riittäviä resursseja ja koordinoitua. Turvakoteja ei ole riittävästi, palvelujen saatavuus vaihtelee kunnasta toiseen ja vähemmistöryhmiin kuuluvat naiset eivät saa kaikkia tarvitsemiaan palveluja kaikkialla Suomessa. Nämä ovat epäkohtia, joihin on valtuutetun mielestä puututtava ensi tilassa. Ihmisoikeusvaltuutettu vaati Suomea ratifioimaan viipymättä naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan vastaisen Euroopan neuvoston yleissopimuksen.

Vammaispolitiikan haaste on taata vammaisten henkilöiden perus- ja ihmisoikeuksien toteutuminen käytännössä. Suomen vammaispoliittisen ohjelma kirjaa konkreettiset

---

¹⁵ Kansallinen perus- ja ihmisoikeustoimintaohjelma 2012–13. Oikeusministeriön selvityksiä ja ohjeita 18/2012. Toimintaohjelmassa todettiin, että uhripolitiikan kysymysten käsittelyä ja edistämistä varten mahdollisesti perustettavassa toimielimessä tullaan todennäköisesti kiinnittämään huomiota rikoksen uhrien kannalta keskeisiin ihmis- ja perusoikeuskysymyksiin.

¹⁶ Valtioneuvoston selonteko Suomen ihmisoikeuspolitiikasta 2009.

¹⁷ Raportti Euroopan neuvoston ihmisoikeusvaltuutetun vierailusta Suomessa 11.–13.6.2012. Strasbourg 25.9.2012.

---

vammaispoliittiset toimenpiteet vuosille 2010–15.¹⁸ Lähtökohtana on, että koko yhteiskunta, sen tarjoamat palvelut ja tukitoimet ovat kaikkien käytettävissä. Ympäristön, liikkumisen, tiedonsaannin ja viestinnän, palvelujen ja tuotteiden esteellisyys syrjii vammaisia ihmisiä. Ohjelma edellyttää voimakasta panostusta suomalaisen yhteiskunnan esteettömyyteen. Se sisältää kommunikointiin ja tiedonsaantiin liittyviä toimenpiteitä, kuten vammaisten huomioimista sähköisten palvelujen kehittämistyössä ja puhelinpalveluiden käytössä sekä palveluiden yhdenvertaista saatavuuden parantamista eri käyttäjäryhmien kannalta. Yksi vammaispoliittisen ohjelman kärkitavoitteista on erityispalveluiden ja tukitoimien saatavuuden ja laadun varmistaminen eri puolilla maata. Ohjelmassa todetaan, että vammaisten henkilöiden kohtaamaa väkivaltaa, hyväksikäyttöä ja syrjintää tulee ennaltaehkäistä laajaa keinovalikoimaa käyttäen. Ohjelmassa muistutetaan, että vammaisilla henkilöillä – erityisesti naisilla ja tytöillä – on muita suurempi riski joutua väkivallan ja hyväksikäytön uhriksi. Tarvitaan toimenpiteitä, joilla varmistetaan apu- ja turvatoimet vammaisille henkilöille myös häiriö- ja kriisitilanteissa.

Ohjelman toimenpiteiden keskeisiksi toimeenpanijoiksi on nimetty eri ministeriöt hallinnonaloineen; myös kunnilla on tässä suuri vastuu. Valtionhallintoa pidetään omassa työskentelyssään ja linjauksissaan vastuullisena vammaispoliittisen toiminnan tiennäytäjänä. Vastuu kestävän vammaispolitiikan toteuttamisesta kuuluu kuitenkin yhteiskunnan kaikille toimijoille. Poliitiikan eteneminen käytäntöön edellyttää, että vammaispoliittinen ote sisällytetään eri sektoreilla osaksi omaa työtä.

---

¹⁸ Suomen vammaispoliittinen ohjelma VAMPO 2010–15. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2010:4.

3 Tukipalveluiden tavoitetila keskeisissä kansainvälisissä velvoitteissa

Tukipalvelujen kehittämisen tavoitteita sisältyy moniin kansainvälisiin velvoitteisiin ja suosituksiin. Lähtövalmiudessa huomioon otettavia ja tukipalveluiden kannalta merkittäviä velvoitteita sisältyy EU:n rikosuhridirektiiviin ja Euroopan neuvoston yleissopimukseen naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta (ns. Istanbulin sopimus). Toimikunta on tarkastellut erityisesti näitä kahta asiakirjaa.

Uhridirektiivi sisältää selkeät vähimmäisvaatimukset yleisistä, kaikille uhreille tarkoitettuihin palveluista. Erityistukipalvelujen osalta vaatimuksia ei ole määritelty yhtä täsmällisesti. Istanbulin sopimuksessa määritellään naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan uhreille tarjottavat palvelut. Ne on jaettu kaikille tarkoitettuihin yleisiin tukipalveluihin (ns. hyvinvointipalvelut) sekä ao. kohderyhmälle suunnattuihin erityistukipalveluihin. Sopimusvaltioilta edellytetään tiettyjä erityistukipalveluita.

Eräiden erityisryhmien osalta EU-säätelyä on viety pidemmälle. Vuonna 2011 on annettu direktiivit ihmiskaupan ehkäisemisestä ja torjumisesta sekä uhrien suojelemisesta (2011/36/EU) sekä lasten seksuaalisen hyväksikäytön ja seksuaalisen riiston sekä lapsipornografian torjumisesta (2011/93/EU). Nämä direktiivit sisältävät joitakin tukipalveluja koskevia vaatimuksia. Myös Euroopan neuvostolla on yleissopimuksia näistä samoista aihepiireistä. Toimikunta jätti tiukan työskentelyaikataulun vuoksi tässä vaiheessa nämä velvoitteet laajemman tarkastelun ulkopuolelle. Ne tulevat huomioon otetuiksi kyseisten uhriryhmien osalta meneillään olevissa erityishankkeissa (ihmiskaupan auttamisjärjestelmän kehittäminen, lastenasiaintalomallin kehittäminen).

3.1 Rikosuhridirektiivi (2012/29/EU)

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (2012/29/EU) rikoksen uhrien oikeuksia, tukea ja suojelua koskevista vähimmäisvaatimuksista on annettu 25.10.2012. Direktiivi korvaa vuonna 2001 annetun puitepäätöksen uhrin asemasta rikosoikeudenkäyntimenettelyssä (2001/220/JHA). Jäsenvaltioiden on saatettava direktiivin noudattamisen edellyttämät lait, asetukset ja hallinnolliset määräykset voimaan viimeistään 16.11.2015. Direktiivin artikkelit, yhteensä 32, ovat luonteeltaan sitovia. Suuntaa suositeltavalle täytäntöönpanolle annetaan 72-kohtaisessa johdannossa, joka ei kuitenkaan ole sitova. Komissio antaa jäsenmaille omat suosituksensa direktiivin täytäntöönpanosta, mutta niitä ei tätä raporttia kirjoitettaessa ollut vielä julkaistu.

Direktiivin 1 luku sisältää yleiset säännökset tavoitteista ja määritelmistä (artiklat 1 ja 2). Direktiivin tarkoituksena on varmistaa, että rikoksen uhrin saavat asianmukaista tietoa, tukea ja suojelua ja että he voivat osallistua rikosoikeudellisiin menettelyihin. Jäsenvaltioiden on huolehdittava siitä, että uhrin tunnustetaan uhreiksi, heitä kohdellaan kunnioittavasti, hienotunteisesti, yksilöllisesti, ammattitaitoisesti ja syrjimättömästi. Tämä koskee kaikkea yhteydenpitoa rikosoikeudellisen menettelyn puitteissa toimiviin uhrien tukipalveluihin, korjaavan oikeuden palveluihin tai toimivaltaiseen viranomaiseen. Direktiivissä vahvistettuja oikeuksia sovelletaan uhriin syrjimättömästi.

Direktiivi painottaa lapsiuhrin asemaa ja lapsen edun ensisijaisuutta. Jos uhri on lapsi, on huolehdittava siitä, että lapsen etu otetaan ensisijaisesti huomioon ja arvioidaan yksilöllisesti. Ensisijaisesti on sovellettava lapsikeskeistä lähestymistapaa, jossa otetaan asianmukaisesti huomioon lapsen ikä, kypsyys, näkemykset, tarpeet ja huolenaiheet. Lapsella direktiivissä tarkoitetaan alle 18-vuotiasta henkilöä.

Uhriksi direktiivi määrittää luonnollisen henkilön, jolle on aiheutunut rikoksesta välitön vahinko, kuten fyysinen, henkinen tai emotionaalinen haitta taikka taloudellinen menetykset. Uhrilla tarkoitetaan myös välittömästi rikoksen seurauksena kuolleen henkilön perheenjäseniä, joille on aiheutunut vahinkoa kyseisen henkilön kuoleman johdosta. Perheenjäsenillä tarkoitetaan uhrin puolisoa, uhrin kanssa sitoutuneessa intiimissä suhteessa vakituisesti ja jatkuvasti yhteistaloudessa elävää henkilöä, sukulaisia suoraan etenevässä tai takenevässä polvessa, sisarusia ja huollettavia. Jäsenvaltiot voivat määrätä menettelyistä, joilla määritetään keillä perheenjäsenillä on etuoikeus direktiivissä vahvistettujen oikeuksien käyttöön. Jäsenvaltiot voivat lisäksi määrätä menettelyistä, joilla rajoitetaan direktiivillä vahvistetuista oikeuksista hyötyvien perheenjäsenten lukumäärää.

Tuen antamisesta uhrille, uhrin oikeudesta käyttää tukipalveluita sekä uhrien tukipalveluista saatavasta tuesta säädetään direktiivin 2 luvussa, artikloissa 8 ja 9. Jäsenvaltioiden on huolehdittava siitä, että uhrilla on tarpeidensa mukaisesti mahdollisuus käyttää maksutta luottamuksellisia uhrin etua edistäviä uhrien tukipalveluja. Tämä mahdollisuus uhrilla tulee olla ennen rikosoikeudellista menettelyä, sen kuluessa ja tarvittavan ajan sen jälkeen. Mahdollisuus ei riipu siitä, onko uhri tehnyt virallisen rikosilmoituksen. Myös perheenjäsenillä on oikeus käyttää uhrien tukipalveluja. Käyttömahdollisuus on kytketty perheenjäsenen omien tarpeiden lisäksi sen vahingon suuruuteen, joka on aiheutunut uhriin kohdistuneen rikoksen johdosta.

Direktiivissä edellytetään, että jäsenvaltiot toteuttavat toimenpiteitä maksuttomien ja luottamuksellisten erityistukipalveluiden perustamiseksi uhrien yleisten tukipalveluiden lisäksi tai niiden osina. Vaihtoehtona on, että uhrien tukijärjestöille annetaan mahdollisuus ottaa yhteyttä erityistukea antaviin olemassa oleviin erikoisyksiköihin. Erityistukipalveluita uhrilla on oikeus käyttää erityistarpeidensa mukaisesti ja perheenjäsenillä erityistarpeidensa ja uhriin kohdistuneen rikoksen johdosta aiheutuneen vahingon suuruuden mukaisesti.

Uhrien tukipalvelut ja mahdolliset erityistukipalvelut voidaan direktiivin mukaan perustaa julkisina tai valtiosta riippumattomina järjestöinä ja ne voidaan järjestää joko ammattilais- tai vapaaehtois pohjalta. Uhrien tukipalveluja on rohkaistava kiinnittämään

erityistä huomiota sellaista uhrien erityistarpeisiin, joille on rikoksen vakavuuden seurauksena aiheutunut huomattavaa vahinkoa.

Tukipalvelujen vähimmäisisällöstä säädetään 9 artiklassa. Niiden on tarjottava:

- uhrin oikeuksien käyttämisen kannalta olennaista **tietoa, neuvontaa ja tukea**
- tietoa asiaankuuluvista erityistukipalveluista tai välitön ohjaus tällaiseen palveluun
- emotionaalista tukea ja, jos saatavilla, psykologista tukea
- neuvontaa rikoksesta johtuviin taloudellisiin ja käytännön kysymyksiin
- toissijaisen tai toistuvan uhriksi joutumisen, pelottelun tai kostotoimien riskiä ja ehkäisemistä koskevaa neuvontaa, jolleivät muut julkiset tai yksityiset palvelut sitä muuten tarjoa.

Eryitystukipalveluiden on kehitettävä tai tarjottava vähintään, jolleivät muut julkiset tai yksityiset palvelut niitä muutoin tarjoa:

- **suoja tai muu sopiva väliaikainen majoitus** uhreille, jotka tarvitsevat turvallisen paikan toissijaisen tai toistuvan uhriksi joutumisen, pelottelun tai kostotoimien välittömän riskin johdosta
- **kohdennettu ja yhdennetty tuki, mukaan lukien traumatuki ja neuvonta, uhreille joilla on erityistarpeita.** Eryitystarpeisista uhreista esimerkkinä artikla mainitsee seksuaalisen väkivallan, sukupuoleen perustuvan väkivallan ja lähisuhdeväkivallan uhrin.

Direktiivin johdannossa täsmennetään tuen tarjoamisen periaatteita (kohdat 9–12, 14–19, 21, 37–40). Tukea olisi uhrille tarjottava heti, kun uhri on toimivaltaisen viranomaisen tiedossa. Tukea olisi annettava eri keinoin ilman liiallisia muodollisuuksia ja huolehtien riittävästä maantieteellisestä kattavuudesta, jotta kaikilla uhreilla on mahdollisuus hyödyntää palveluja. Uhrien tukipalvelujen ei edellytetä tarjoavan itse laajaa erikois- ja ammatillista asiantuntemusta. Johdannossa muistutetaan lasten ja vammaisten uhrien oikeuksista huolehtimisesta, sukupuoleen perustuvan väkivallan¹⁹ naisuhrien ja lasten, terrorismin uhrien ja yleensäkin erityisen haavoittuvassa asemassa tai tilanteessa olevien henkilöiden erityistuen tarpeista. Eryitystukipalveluihin mahdollisesti kuuluvista tukimuodoista mainitaan esimerkkeinä mm. turvallinen majoitus, välitön lääketieteellinen apu, lähettäminen oikeuslääketieteellisiin tutkimuksiin, lyhyt- ja pitkäaikainen psykologinen neuvonta, oikeudellinen neuvonta sekä erityispalvelut lapsille, jotka ovat joko suoraan tai välillisesti uhreja. Johdannossa todetaan, että henkilöä olisi pidettävä uhrina

---

¹⁹ Sukupuoleen perustuvalla väkivallalla tarkoitetaan väkivaltaa, joka kohdistuu henkilöön hänen sukupuolensa, sukupuoli-identiteettinsä tai sukupuolen ilmaisunsa vuoksi tai joka vaikuttaa tiettyä sukupuolta edustaviin henkilöihin suhteettomasti. Se voi aiheuttaa uhrille fyysistä, seksuaalista, henkistä, emotionaalista tai psyykkistä haittaa taikka taloudellista vahinkoa. Sukupuoleen perustuva väkivalta ymmärretään syrjintämuodoksi ja uhrin perusvapauksien loukkaukseksi, ja siihen sisältyvät läheisväkivalta, seksuaalinen väkivalta (mukaan lukien raiskaus, seksuaaliset hyökkäykset ja seksuaalinen häirintä), ihmiskauppa, orjuuttaminen sekä erilaiset vahingolliset käytännöt, kuten pakkoavioliitot, naisten sukuelinten silpominen ja niin kutsutut kunniarikokset. (res. 37).

riippumatta siitä, onko rikoksentehtyjä tunnustettu, pidätetty, pantu syytteeseen tai tuomittu ja riippumatta siitä, mikä on näiden kahden välinen perhesuhde. Lisäksi todetaan, että toimivaltaisten viranomaisten, uhrien tukipalveluiden ja restoratiivisen oikeuden palvelujen antama tiedotus ja neuvonta olisi toteutettava mahdollisuuksien mukaan eri välineiden avulla ja tavalla, jota uhri ymmärtää.

Direktiivin artiklojen sanamuodoista ei aina ole pääteltävissä, mitkä ovat direktiivin minimivaatimukset palveluille. Tässä vaiheessa, kun komission suosituksia täytäntönpäannon tueksi ei ole vielä annettu, uhridirektiivin edellyttämät tukipalvelut, niiden järjestäminen sekä vähimmäistaso voitaneen kiteyttää seuraavasti:

1 YLEISET UHRITUKIPALVELUT	minimisisältö	2 ERITYISET TUKIPALVELUT	minimisisältö
<ul style="list-style-type: none"> • kaikilla uhreilla oikeus ja mahdollisuus käyttää (ml. rikoksen johdosta kuolleen omaiset) + perheenjäsenet tietyin edellytyksin • tarpeiden mukaisuus • syrjimättömyys • maksuttomuus • ajallinen kattavuus (ennen rikosoikeudellista menettelyä, sen kuluessa ja tarvittavan ajan sen jälkeen) <p>Res. 37: Tukea olisi annettava eri keinoin ja huolehtien riittävästä määrän toteutamisesta kattavuudesta.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • oikeuksien käytön kannalta keskeistä tukea, neuvontaa, • tietoa (mm. uhrin asema, rikosvahinkokorvaukset) • tietoa asiaankuuluvista erityistukipalveluista tai siihen ohjaaminen • emotionaalinen tuki • jolleivät muut palvelut tarjoa: uudelleen ja toissijaisesti uhriksi joutumisen ehkäisyn neuvontaa <p>Huomiota sellaisten uhrien erityistarpeisiin, joille rikoksen vakavuuden vuoksi huomattava vahinko</p>	<ul style="list-style-type: none"> • erityistarpeisella uhrilla oikeus käyttää; + perheenjäsen tietyin edellytyksin • erityistarpeiden mukaisuus • syrjimättömyys • maksuttomuus • luottamuksellisuus <p>HUOM: Jäsenvaltion toteutettava toimia erityisten tukipalveluiden perustamiseksi osana yleisiä tukipalveluja tai niiden lisäksi tai annettava tukipalveluilla mahdollisuus ottaa yhteyttä. Yleiset ja erityiset tukipalvelut voidaan perustaa julkis- tai järjestötoimien, ammattilais- tai vapaaehtoispohjalta.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • erityispalveluiden kehitettävä, jolleivät muut tahot sitä tarjoa: <ol style="list-style-type: none"> 1) suoja tai väliaikainen majoitus uhrille, joka tarvitsee turvapaikan mm. toistuvan uhriksi joutumisen riskin vuoksi 2) kohdennettu ja yhdenmukainen tuki, psykologinen apu ja neuvonta erityistarpeiselle uhrille (mm. seksuaalisen väkivallan, lähisuhdeväkivallan, sukupuoleen perustuvan väkivallan uhrille) <p>Res. 39: Uhrin tukipalvelujen ei edellytetä tarjoavan itse laajaa erikois- ja ammatillista asiantuntemusta.</p>

Direktiivissä säädetään myös kansallisen tason yhteistyöstä ja palvelujen yhteensovittamisesta (26 artikla). Jäsenvaltioiden edellytetään toteuttavan asianmukaisia toimia, myös internetin kautta, joilla pyritään lisäämään tietoisuutta direktiivissä vahvistetuista oikeuksista ja vähennetään uhriksi joutumisen riskiä sekä minimoidaan rikoksen kielteiset vaikutukset sekä toissijaisen ja toistuvan uhriksi joutumisen, pelottelun ja kostotoimen riskejä. Erityisenä keinona mainitaan toimien kohdentaminen riskiryhmiin, kuten lapsiin sekä sukupuoleen perustuvan väkivallan tai läheisväkivallan uhriin. Artiklan mukaan tällaiset toimet voivat sisältää tiedotus- ja valistuskampanjoita sekä tutkimus- ja koulutusohjelmia tarvittaessa yhteistyössä asiaankuuluvien kansalaisyhteiskunnan järjestöjen ja muiden sidosryhmien kanssa.

Johdannossa (kohta 62) täsmennetään, että jäsenvaltioiden olisi rohkaistava kansalaisjärjestöjä ja tehtävä niiden kanssa yhteistyötä erityisesti toimintapoliittisten aloitteiden, tiedotus- ja valistuskampanjoiden, tutkimus- ja koulutusohjelmien sekä rikosten uhrien tuki- ja suojelutoimenpiteiden vaikutusten seurannan ja arvioinnin toteuttamisessa. Asianmukaisen avun, tuen ja suojelun antaminen rikoksen uhreille edellyttää julkisten palvelujen yhteen sovitettua toimintaa ja osallistumista hallinnon kaikilla tasoilla: unionin tasolla ja kansallisella, alueellisella ja paikallisella tasolla. Uhreja olisi autettava löytämään toimivaltaiset viranomaiset ja kääntymään näiden puoleen, jotta vältetään toistuva tukipalvelujen piiriin ohjaaminen. Jäsenvaltioiden olisi harkittava ”yhden yhteyspisteen” kehittämistä rikosoikeudellisiin menettelyihin osallisena olevien uhrien naisten tarpeiden käsittelyä varten. Näihin tarpeisiin kuuluu tarve saada tietoa, apua, tukea, suojelua ja korvauksia.

3.2 Istanbulin yleissopimus

Euroopan neuvoston yleissopimus naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta on solmittu Istanbulissa 11.5.2011. Suomi allekirjoitti sopimuksen toukokuussa 2011. Tavoitteena on ratifioida se mahdollisimman pian. Ratifiointiedellytyksiä arvioimaan syksyllä 2011 asetettu työryhmä sai mietintönsä valmiiksi keväällä 2013. Ulkoasiainministeriö valmistele ratifiointia mietinnön ja siitä saatujen lausuntojen pohjalta. Lausunnonantajista useat ovat katsoneet, että uhripalvelut eivät ole sopimuksen edellyttämällä tasolla.

Istanbulin sopimus koskee kaikkea naisiin kohdistuvaa väkivaltaa, mukaan lukien perheväkivalta. Sopimuksessa on 81 artiklaa, jotka ovat paikoitellen hyvin yksityiskohtaisia. Yleissopimus sisältää määräyksiä laaja-alaisista ja yhteensovitetuista toimintaperiaatteista, väkivallan ehkäisystä sekä väkivallan uhrien suojelusta ja heille tarjottavista tukipalveluista. Yleissopimusteksti on velvoittava, mutta osa säännöksistä on kirjoitettu suosituksenomaisesti. Selitysmuistio ei velvoita, vaan se toimii taustatietona ja ohjeena siitä, kuinka sopimusta olisi hyvä noudattaa.

Yleissopimuksen tavoitteet ja määritelmät ilmenevät I luvusta. Tavoitteena on mm. naisten suojeleminen väkivallalta, naisten ja miesten tasa-arvon edistäminen, naisiin kohdistuvan väkivallan ehkäisy sekä tehokas yhteistyö yhtenäisen lähestymistavan omaksumiseksi pyrittäessä poistamaan naisiin kohdistuvaa väkivaltaa ja perheväkivaltaa²⁰ (1 art.). Sopimuksen mukaan uhreja ovat naisiin kohdistuvan väkivallan tai perhe-

---

²⁰ ”Naisiin kohdistuva väkivalta” tarkoittaa yleissopimuksessa ihmisoikeuksien loukkaamista ja yhtä syrjinnän muotoa, ja käsittää kaikki sellaiset sukupuoleen perustuvat väkivallanteot, jotka aiheuttavat tai voivat aiheuttaa naisille ruumiillista, seksuaalista, henkistä tai taloudellista haittaa tai kärsimystä. mukaan lukien tällaisilla teoilla uhkaaminen, pakottaminen tai mielivaltainen vapaudenriisto. ”Perheväkivalta” tarkoittaa kaikkia perheen tai kodin sisäisiä tai toistensa entisten tai nykyisten puolisoitten tai kumppanien välisiä ruumiillisen, seksuaalisen, henkisen tai taloudellisen väkivallan tekoja riippumatta siitä, asuuko väkivallantekijä tai onko hän asunut uhrin kanssa samassa asunnossa.

väkivallan kohteeksi joutuvat luonnolliset henkilöt (3 art.), eli välittömät uhrin. Sopimus suojaa naisten ohella alaikäisiä tyttöjä, mutta osapuolia kehoitetaan soveltamaan sitä kaikkiin perheväkivallan uhreihin. Sitä tulisi näin ollen soveltaa myös miehiin ja poikiin. Keskeistä on perusoikeuksien toteutuminen, naisten syrjinnän ehkäiseminen ja sopimuksen syrjimätön täytäntöönpano (4 art.). Erityistoimia, jotka ovat tarpeen sukupuoleen perustuvan väkivallan ehkäisemiseksi ja naisten suojelemiseksi, ei katsota yleissopimuksessa tarkoitetuksi syrjinnäksi. Sukupuolinäkökulma edellytetään sisällytettäväksi yleissopimuksen määräysten täytäntöönpanoon ja vaikutusarviointiin (6 art.).

Yhtenäisistä toimintaperiaatteista on säädetty yleissopimuksen II luvussa. Artikla 7 edellyttää tehokkaiden, laaja-alaisen ja yhteen sovitettujen kansallisten toimintaperiaatteiden käyttöönottoa. Ne käsittävät asianmukaiset toimet kaikkien yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluvien väkivallan muotojen ehkäisemiseksi ja torjumiseksi sekä naisiin kohdistuvan väkivallan käsittämiseksi kokonaisvaltaisesti. Sopimusosapuolten tulee varmistaa, että uhrin oikeudet asetetaan etusijalle kaikissa toimissa ja että periaatteet pannaan täytäntöön tehokkaalla yhteistyöllä viranomaisten, laitosten ja järjestöjen kesken.

Artikla 8 koskee sopimuksen täytäntöönpanoon vaadittavia rahoitusvoimavaroja. Osapuolten edellytetään antavan käyttöön riittävät rahoitus- ja henkilövoimavarat, jotta yhtenäiset toimintaperiaatteet, toimet ja ohjelmat kaikkien yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluvien väkivallan muotojen ehkäisemiseksi ja torjumiseksi voidaan toteuttaa asianmukaisesti. Mukaan luetaan kansalaisjärjestöjen ja kansalaisyhteiskunnan toimintaperiaatteet, toimet ja ohjelmat. Artiklassa ei suoraan todeta rahoituksen koskevan myös uhrin palveluja, mutta näin voidaan tulkita. Tätä tulkintaa tukee osaltaan myös artikla 9, joka koskee kansalaisjärjestöjen ja kansalaisyhteiskunnan toimintaan suhtautumista. Sopimusosapuolten edellytetään tunnustavan kaikilla tasoilla naisiin kohdistuvaa väkivaltaa torjuvien asianomaisten kansalaisjärjestöjen ja kansalaisyhteiskunnan toimijoiden työn, kannustavan ja tukevan tätä työtä sekä vakiinnuttavan tehokkaan yhteistyön näiden järjestöjen kanssa. Artiklassa ei suoraan velvoiteta rahan antamiseen kansalaisjärjestöille, mutta ”tunnustaa”-termin voi tulkita viittaavan rahalliseen tukemiseen.

Tuesta ja suojelusta säädetään sopimuksen IV luvussa. Artiklan 18 mukaisia yleisiä velvoitteita ovat mm. tehokkaan yhteistyön varmistaminen viranomaisten ja järjestöjen kesken uhrin ja todistajien suojelemiseksi ja tukemiseksi, myös ohjaaminen yleisiin ja erityisiin tukipalveluihin.

Toimien toteuttamisessa on noudatettava määrättyjä periaatteita. Sopimusosapuolten on varmistettava myös tuki- ja suojelutoimien osalta, että toimet

- perustuvat näkemykseen, jonka mukaan naisiin kohdistuva väkivalta ja perheväkivalta ovat sukupuolittunutta väkivaltaa ja keskittyvät uhrin ihmisoikeuksiin ja turvallisuuteen
- perustuvat yhtenäiseen lähestymistapaan, jossa otetaan huomioon väkivaltaantekijöiden, uhrin ja lasten sekä heidän laajemman sosiaalisen ympäristönsä välinen suhde

- ovat tarkoitettuja estämään uudelleen uhriutumista
- ovat tarkoitettuja voimaannuttamaan väkivallan naisuhreja ja tekemään heistä taloudellisesti riippumattomia
- mahdollistavat tarvittaessa useiden erilaisten suojele- ja tukipalveluiden tarjoamisen samoissa tiloissa
- palvelevat haavoittuvien henkilöiden, myös lapsiuhrien erityistarpeita ja ovat heidän käytettävissään.

Yksityiskohtaisemmin tukipalveluista säädetään yleisiä tukipalveluja koskevassa artiklassa 20 ja erityistukipalveluja koskevissa artikloissa 22–26. Yleisillä tukipalveluilla tarkoitetaan yleisiä hyvinvointipalveluja sekä terveys- ja sosiaalipalveluja. Erityistukipalveluilla tarkoitetaan erityisiä naisiin kohdistuvan väkivaltaan ja perheväkivaltaan liittyviä palveluja. Näistä vaaditaan neljää tyyppiä: turvakodit (23 art.), auttavat puhelimet (24 art.), seksuaalisen väkivallan uhrien tukemiseksi perustettavat tukikeskukset (25 art.) sekä väkivallalle altistuneen lapsitodistajan suojele ja tuki (26 art.).

Asianmukaisten, helposti saavutettavien turvakotien perustamisesta edellytetään säädetävän riittävässä määrin, jotta uhreille, erityisesti naisille ja heidän lapsilleen, voidaan tarjota riittävä majoitus ja heitä voidaan auttaa ennakoivasti. Turvakotien lukumäärää ei määritellä. Sopimus velvoittaa perustamaan myös riittävästi raiskauksen tai muun seksuaalisen väkivallan uhreja varten helposti saavutettavia tukikeskuksia, jotka voivat tarjota uhreille lääketieteellistä ja oikeuslääketieteellistä tutkimusta, traumatukea ja neuvontaa. Yleissopimus edellyttää otettavaksi käyttöön valtakunnallisia, ympärivuorokautisia, luottamuksellisia, maksuttomia auttavia puhelimia, joissa neuvotaan soittajia kaikkiin yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluviin väkivallan muotoihin liittyvissä asioissa. Siihen on voitava soittaa myös nimettömänä. Lisäksi yleissopimus velvoittaa soveltamisalaan kuuluvien väkivallan muotojen lapsitodistajien oikeuksien ja tarpeiden asianmukaiseen huomioon ottamiseen.

Istanbulin yleissopimuksen edellyttämät tukipalvelut sopimuksen soveltamisalaan kuuluvaa väkivaltaa (naisiin kohdistuva väkivalta, perheväkivalta) kohdanneille voidaan kiteyttää seuraavasti:

1 YLEISET TUKIPALVELUT	minimisisältö	2 ERITYISTUKI-PALVELUT	minimisisältö
<ul style="list-style-type: none"> Varmistettava että naisiin kohdistuvan väkivallan ja parisuhdeväkivallan uhrien saatavilla on <ol style="list-style-type: none"> hyvinvointipalveluja, jotka helpottavat väkivallasta toipumista terveydenhuolto- ja sosiaalipalveluja <p>HUOM: Varmistettava terveydenhuolto- ja sosiaalipalvelujen saatavuus, riittävät voimavarat ja henkilöstön koulutus.</p> <p>HUOM: Noudatettava 18 artiklan periaatteita.</p>	<ol style="list-style-type: none"> Hyvinvointipalvelut, jotka helpottavat väkivallasta toipumista. <i>Tarvittaessa</i> toimiin olisi sisällytettävä oikeudellinen ja psykologinen neuvonta, taloudellinen apu, asumisjärjestelyt, koulutus, avustaminen työnsaannissa. Sosiaali- ja terveydenhuoltopalvelut, joita varten riittävät voimavarat ja jonka henkilöstöä koulutetaan auttamaan uhreja ja ohjaamaan heitä asianmukaisiin palveluihin. 	<ol style="list-style-type: none"> Yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluvien väkivallantekojen uhreille tarjottavat tai järjestettävät erityistukipalvelut jotka <ul style="list-style-type: none"> välittömiä jakaantuvat alueelliselta kannalta asianmukaisesti lyhyt- ja pitkäaikaisia Väkivallan naisuhreille ja heidän lapsilleen tarkoitetut erityistukipalvelut. <p>HUOM:</p> <ol style="list-style-type: none"> "toteutettava lainsäädäntö- tai muut toimet tarjotakseen tai järjestääkseen" osapuolet tarjoavat tai järjestävät; turvakodit ja seksuaalisen väkivallan uhrien tukikeskukset: "säättääkseen perustamisesta", auttava puhelin: "ottaakseen käyttöön" <p>HUOM: noudatettava 18 artiklan periaatteita.</p>	<ol style="list-style-type: none"> Turvakodit uhreille, erityisesti naisille ja heidän lapsilleen: turvallinen majoitus, ennakoiva auttaminen. <ul style="list-style-type: none"> riittävässä määrin, asianmukaisuus, helppo saavutettavuus Auttava puhelin: valtakunnallinen, maksuton, 24/7, neuvonta yleissopimuksessa mainituissa väkivaltaan liittyvissä asioissa, luotamuksellisuus Tukikeskukset tai raiskauksen tai muun seksuaalisen väkivallan uhreille: riittävyys, asianmukaisuus, helppo saavutettavuus, lääketieteellinen ja oikeuslääketieteellinen tutkimus, traumatuki, neuvonta. Lapsitodistajan tuki ja suojele. Lapsen oikeudet, tarpeet ja etu huomioon ottaessa uhreille tukea ja suojele. Psykososiaalinen neuvonta iän mukaan.

3.3 Johtopäätökset palveluiden kehittämistarpeista vähimmäistason saavuttamiseksi

Uhripoliittisen toimikunnan yhtenä keskeisenä tehtävänä on valmistella ehdotus uhrien tukipalveluiden rakenteellisista ratkaisuista ja rahoitusmalleista, joita palvelujärjestelmän rahoittaminen edellyttää. Toimikunta otti lähtökohdaksi määrittää ensin se palveluvalikko ja -taso, jonka rahoittamisesta on kysymys.

Kansallinen rikosuhripoliittikka ja uhrien tukipalvelut -hankkeessa tavoitellaan hallitusohjelmakirjausten ja kansainvälisten velvoitteiden ja suositusten koordinoitua toteuttamista. Toimikunta päätti rajata kansainvälisestä viitekehystä alimmaksi tavoitetasoksi sen tukipalveluvalikon, joka täyttää kansainvälisten velvoitteiden vähimmäisvaatimukset. Pidemmälle menevää, kansainväliset suositukset täyttävää palveluvalikkoa toimikunta pitää tavoittelemisen arvoisena, muttei realistisena nykyisessä taloudellisessa tilanteessa.

Hankkeessa on edellytetty kiinnitettävän huomiota yleisten uhripalveluiden lisäksi erityisiin tukipalveluihin, joilla vastataan haavoittuvassa asemassa olevien uhrien erityistarpeisiin. Tiukan aikataulun vuoksi toimikunnan on mahdotonta väliraportissa käsitellä koko uhripalvelujen kenttää ja rahoitusta. Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmään sekä väkivalta- tai seksuaalirikoksen uhriksi joutuneiden lapsiuhrien tukipalveluihin liittyen on meneillään omat erillishankkeensa. Näihin erityistukipalveluihin liittyvät kysymykset huomioidaan toimikunnan työssä myöhemmin.

Ohessa toimikunnan näkemys nykytilan kehittämistarpeista sekä siitä palveluvalikosta, jolla arvioidaan saavutettavan kansainvälisten velvoitteiden mukainen vähimmäistaso. Luvussa on myös alustavaa pohdintaa eräiden haavoittuvien uhrien erityistarpeiden vastaamiseksi nykyistä kohdennetummin. Järjestöillä on jo nyt toimivaa yhteistyötä, mutta sitä tarvittaisiin vielä enemmän. Keskinäiseen työnjakoon ja yhteistyöhön pohjaava palveluverkosto tuottaisi uhrin ja tuen tarjonnan ja saatavuuden kannalta todennäköisimmin toimivimman ja taloudellisimman ratkaisun. Toimikunta palaa näihin kysymyksiin loppuraportissaan vuonna 2014.

1. Yleiset uhrin tukipalvelut taattava niitä tarvitseville

Oikeus käyttää uhrien tukipalveluja on uhrin direktiivin keskeinen kohta. Tavoitteena on kaikkien rikosten uhrien tarpeenmukainen tukeminen ja lisäksi perheenjäsenten tarpeiden huomioon ottaminen. Vähintään on tarjottava oikeuksien kannalta keskeistä tietoa, neuvontaa ja tukea sekä asiaankuuluvista erityistukipalveluista tietoa taikka ohjaus niihin.

Ainoa kaikkien uhrien etua edistävä ja heidän läheisiään tukeva yleisten tukipalvelujen tuottaja maassamme on Rikosuhripäivystys (RIKU). RIKUn palveluissa pystytään

jo nykyisellään tarjoamaan kaikille uhreille 9 artiklan mukainen vähimmäistuki. Merkittävä ongelma on kuitenkin palvelujen riittämättömyys kysyntään ja tarpeeseen nähden. Tuen maksuttomuus ei myöskään nykyisellään täysin toteudu, sillä puhelinpalvelusta joutuu maksamaan puhelun hinnan.

Direktiivi edellyttää yksilöllistä kohtelua rikosoikeudellisen menettelyn puitteissa toimivissa uhrien tukipalveluissa ja lapsiuhrin edun asettamista etusijalle. Direktiivissä rohkaistaan kiinnittämään erityishuomiota niiden uhrien erityistarpeisiin, joille on aiheutunut rikoksen vakavuuden seurauksena huomattavaa vahinkoa. Henkirikoksen uhrin omaisten tukipalvelut ovat maassamme varsin niukat, ja heidän tarpeisiinsa tulee kiinnittää enemmän huomiota. Liikennerikoksen uhreille saattaa aiheutua huomattavaa vahinkoa, eivätkä he osaa hakeutua tukipalveluun. Turistit ja muut kotimaansa ulkopuolella uhriksi joutuvat henkilöt saattavat olla hyvin haavoittuvassa asemassa ja tarvita apua. Nuorilla ja ikääntyneillä uhreilla on omat erityistarpeensa. Uhrityöntekijöiden tukipalvelujen yleistuottajana ja valtakunnallisena toimijana RIKU on luonteva taho kohdentamaan toimintaansa näitä erityistarpeita ryhmiä yhä paremmin huomioon ottavaksi, kuten osittain jo tehdäänkin. Yksilön tarpeet ja erityistarpeet huomioivan palvelun tulisi olla osa perustoimintaa. Henkirikoksen omaisten tukemista tulisi kehittää yhteistyössä HUOMA ry:n sekä Suomen Mielenterveysseuran kriisipalvelun kanssa.

Direktiivi ei edellytä palveluilta tiettyä muotoa, mutta sen johdannon mukaan tukea olisi annettava eri keinoin ja huolehtien riittävästä maantieteellisestä kattavuudesta. Lisäksi todetaan, että viranomaisten, uhrien tukipalveluiden ja restoratiivisen oikeuden palvelujen antama tiedotus ja neuvonta olisi toteutettava mahdollisuuksien mukaan eri välineiden avulla ja tavalla, jota uhri ymmärtää. Puhelin- ja verkkopalvelut sekä sähköposti mahdollistavat pitkälti tuen antamisen ja neuvonnan kattavasti. On mahdollista, että uhri tarvitsee henkilökohtaisen tukihenkilön.

Jotta kaikilla rikoksen uhreilla ja heidän perheenjäsenillään olisi tosiasiallisesti direktiivin edellyttämä mahdollisuus käyttää tukipalveluita, RIKUn palvelujen rahoitus on nostettava tasolle, joka mahdollistaa maksuttomien ja luottamuksellisten palvelujen tuottamisen yhdenvertaisesti, syrjimättömästi ja yksilölliset tarpeet huomioon ottaen. Toimikunta pitää tärkeänä, että RIKUn toiminnassa pystytään tarjoamaan tarvetta vastaavaa tukihenkilöpalvelua uhreille ja heidän perheenjäsenilleen.

RIKU on esittänyt arvionsa siitä, mitä sen toiminta uhridirektiivin mukaisena tukipalvelujen tuottajana edellyttäisi ja maksaisi. Näissä arvioissa on otettu huomioon se, että RIKU voisi vastata myös erityisen haavoittuvien uhrien tarpeisiin siellä, missä erityistukipalveluita ei ole. Direktiivi ei edellytä yleisten tukipalvelujen välttämättä tuottavan itse erityistukipalveluita erityistarpeisille uhreille. Toimikunta katsoo, että erityistukipalvelujen tuottaminen ja tarjonta sekä rahoitustarpeet tulisi jatkossa tarkentaa järjestöjen yhteistyössä tekemällä kehittämissuunnitelmalla.

2. Erityisiä tukipalveluja lisättävä erityistarpeisille uhreille

Uhridirektiivin 8 artiklan mukaan uhrilla on oikeus käyttää erityistukipalveluita erityistarpeidensa mukaisesti, ja perheenjäsenillä tietyin edellytyksin. Direktiivi edellyttää vähintään 9 artiklassa mainittujen erityistukipalveluiden kehittämistä tai tarjoamista, jolleivät muut julkiset tai yksityiset palvelut niitä muutoin tarjoa. Jäsenvaltion ei siis edellytetä tarjoavan tai kehittävän tällaista tukea, jos sitä jo on jossain muodossa tarjolla (esim. julkisina palveluina). Mikäli palveluita ei ole uhrille tarjota, tilanne on toinen. Jäsenvaltion tulee tällöin toteuttaa toimenpiteitä maksuttomien ja luottamuksellisten erityistukipalveluiden perustamiseksi uhrien yleisten tukipalveluiden lisäksi tai niiden osina, tai antaa uhrien tukijärjestöille mahdollisuus ottaa yhteyttä erityistukea antaviin olemassa oleviin erikoisyksiköihin. Jälkimmäinen sanamuoto antaa ymmärtää, että jäsenvaltion velvollisuus voi täyttyä melko vähillä toimilla, jos erityistukea antavia yksiköitä on olemassa.

Peruspalveluista vastaavat kunnat, mutta erityispalveluiden kehittämisestä Suomessa ovat käytännössä vastanneet pitkälti järjestöt. Sosiaali- ja terveydenhuollon palveluissa on pyrkimystä naiseen kohdistuvan väkivallan erityiskysymysten huomioon ottamiseen, mutta tarjonta on satunnaista ja palveluiden saatavuudessa on merkittäviä eroja. Puutteita on turvakotipalvelujen ohella etenkin seksuaalirikosten uhreille kohdennettujen palvelujen ja pitkäkestoisen psykologisen tuen tarjonnassa.

Direktiivi edellyttää erityistukipalveluiden olevan maksuttomia ja luottamuksellisia, mutta jättää niiden perustamis- ja järjestämistavan jäsenvaltion harkintaan. Palvelut voidaan tuottaa ja järjestää joko julkisina tai järjestöjen toimin, ammattilais- tai vapaaehtois pohjalta.

Edellä luvussa 2.2 esiin tuotuihin seikkoihin viitaten toimikunta pitää tärkeänä, että maassamme ryhdytään tehokkaasti varmistamaan naiseen kohdistuvan väkivallan vähentämisen toimia myös tukipalveluiden osalta. Huomiota tulee kiinnittää etenkin yhdenvertaiseen mahdollisuuteen päästä palveluihin.

Toimikunta katsoo, että palveluissa tulee ottaa huomioon erityisen haavoittuvassa asemassa tai tilanteessa olevat uhrit. Erityistarpeita voi olla etenkin maahanmuuttajataustaisilla, vammaisilla, ikääntyneillä sekä lapsilla. Sekä Istanbulin sopimus että uhridirektiivi edellyttävät perusoikeuksien kunnioittamista ja syrjimätöntä kohtelua.

Turvakotipalvelut

Direktiivin artiklassa 9 mainitaan yhtenä erityistukimuotona suoja tai muu väliaikainen majoitus uhrille, joka tarvitsee turvallisen paikan toissijaisen tai toistuvan uhriksi joutumisen, pelottelun ja kostotoimien välittömän riskin johdosta. Turvakodit ovat esimerkki tämäntyyppisestä tuesta, mutta direktiivissä voidaan tarkoittaa myös muuntyyppistä turva-asumista (ns. turva-asunnot).

Riittävien turvakotipalvelujen järjestäminen saattaa Istanbulin yleissopimuksen sanamuotoa tulkiten edellyttää lainsäädännöllisiä toimia. Turvakotipaikkojen riittämättömyys on meillä merkittävä ongelma, johon on kiinnitetty huomiota useissa asiayhteyksissä. Pääasiallisina turvakotipalvelujen tuottajina toimivat Ensi- ja turvakotien liitto ja kunnat. Monika-Naiset liitto ry tarjoaa turvakotipalvelua maahanmuuttajataustaisille naisille ja heidän lapsilleen. Käytännössä rajoituksena uhrin suojan saamisessa on, että turvakotiasuminen on kuntien lastensuojeluun liittyen maksusitoumuksina kohdennettu vain niille naisille (tai miehille), joilla on lapsia. Maksuttomuuden ulkopuolelle jäävät tämän vuoksi usein henkilöt, joilla ei ole huollettavia lapsia (lapsettomat ja iäkkäät).

Direktiivi näyttäisi edellyttävän sitä, että myös lapsettomat uhrin saavat tarvitsemansa suojan ja että näissäkin tapauksissa turvamajoitus tulee maksutta tarjota. Turvakotipalvelujen rahoitusvastuun osalta tilanne on muuttumassa vuoden 2015 alusta, jolloin turvakodit siirtyvät valtion vastuulle hallituksen rakennepoliittisen ohjelman mukaisesti. Tällöin myös kuntien maksusitoumuskäytännöistä voidaan luopua ja tarjota turvakotipalvelu sitä tarvitsevalle henkilölle ja/tai tämän lapsille.

Muu kohdennettu palvelu seksuaalisen väkivallan ja lähisuhdeväkivallan uhreille: raiskauskriisikeskukset ja 24/7 tukipuhelin

Toisena erityisenä tukimuotona direktiivin 9 artiklassa mainitaan kohdennettu ja yhdennetty tuki uhreille, joilla on erityistarpeita, kuten seksuaalisen väkivallan, sukupuoleen perustuvan väkivallan ja läheisväkivallan uhrin, mukaan lukien psykologinen apu ja neuvonta. Kohdennettua tukea tarjoavat turvakotien ohella etenkin Raiskauskriisikeskus Tukinainen, Naisten Linja ja Monika-Naiset liitto. Myös Rikosuhripäivystys on kehittynyt toimintaansa etenkin lähisuhdeväkivallan uhrin erityistarpeita ajatellen. RIKUn asiakkaista merkittävä osa on lähisuhdeväkivallan uhreja.

Raiskauskriisikeskus Tukinainen on maassamme ainoa taho, joka tarjoaa kokonaisvaltaista apua ja neuvontaa seksuaalisen väkivallan uhreille, mutta sekään ei pysty tarjoamaan akuuttia hoitoa. Sen toimipisteitä on vain kahdella paikkakunnalla. Tyttöjen talo Helsingissä tarjoaa rajatusti matalan kynnyksen palvelua nuorille seksuaalista väkivaltaa kokeneille, mutta palvelun hanketuki on loppumassa vuoden 2014 alusta.

Uhridirektiivin nojalla näyttäisi olevan perustetta vahvistaa seksuaalisen väkivallan uhreille kohdennettua palvelua sekä läheisväkivallan uhrin auttamista. Haavoittuvien uhrin tarpeet huomioon ottaen neuvontapalvelut internetissä eivät riitä, vaan myös puhelinauttamista ja muuta henkilökohtaista tukea tarvitaan.

Raiskauskriisikeskusten perustaminen saattaa yleissopimuksen sanamuotoa tulkiten edellyttää lainsäädännöllisiä toimia. Toisaalta yleissopimuksen johdannosta saa käsityksen, että palvelu voitaisiin tuottaa myös vapaamuotoisemmin. Toimikunta pitää tärkeänä, että nämä erityistukipalvelut vahvistettaisiin sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen yhteydessä tapahtuvalla lainsäädännöllä. Raiskauskriisikeskus Tukinainen tuottamien palveluiden turvaaminen ja lisääminen olisi perusteltua. Toimikunta katsoo, että nämä palvelut olisi turvattava viimeistään siinä vaiheessa, kun uhridirektiivi on täytännönpantava. Tukinainen esittämät arviot palvelujen turvaamisesta ovat luvussa 4.

Istanbulin yleissopimus edellyttää ympärivuorokautista neuvontaa naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan uhrille. Tällaista valtakunnallista puhelinpalvelua Suomessa ei ole. Toimikunta pitää tärkeänä, että palvelu saataisiin luotua järjestöjen kanssa yhteistyössä ja että tekniset kustannukset eivät olisi esteenä. Asia on ollut esillä sisäisen turvallisuuden ohjelmassa jo aiemmin. Puhelinpalvelu tukee – vaikka siitä ei ole uhridirektiivissä nimenomaista mainintaa – hyvin erityistarpeisen uhrin oikeutta ja mahdollisuutta saada tukea. Arvio palvelun kustannuksista esitetään luvussa 4.

4 Tukipalveluiden rahoittaminen

4.1 Palvelujen nykyiset rahoittajat

Rikosuhripalvelujen rahoitus on rikoksen uhrin tarvitsemien sosiaali- ja terveyspalveluiden osalta uhrin kotikunnan vastuulla. Lisäksi monet kunnat rahoittavat turvakotien toimintaa maksusitoumuksin ja ostopalvelusopimuksin. Järjestöjen rahoitus koostuu pääasiallisesti Raha-automaattiyhdistyksen (RAY) toiminta-avustuksesta, oikeusministeriön Rikosuhripäivystykselle jakamasta valtionavustuksesta sekä yksityisistä lahjoituksista. Monen järjestön toiminta on pitkälti Raha-automaattiyhdistyksen toiminta-avustusten varassa.

Rikosuhripalvelujen nykyisen rahoitusmallin suurin ongelma on se, että rahoitus ei ole kestävällä ja vakaalla pohjalla. Joidenkin toimijoiden kohdalla rahoituksen jatkuminen on epävarmaa, ja pysyvän rahoituksen puute hankaloittaa toiminnan suunnittelua ja kehittämistä pitkällä aikavälillä. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimuksen²¹ mukaan resurssien niukkuus johtaa siihen, että eri toimijat joutuvat kilpailemaan rahoituksesta keskenään. Resurssien määrä on sidoksissa myös palvelujen laatuun.

Palvelujen ja uusien käytäntöjen kehittäminen on usein yksittäisten projektien varassa. Pienistä projekteista voi kehittyä vakiintuneita käytäntöjä, mutta hyviä käytäntöjä myös katoaa, jos rahoitusta niiden jatkamiseen ei saada. Järjestöissä on korkeatasoista osaamista palvelujen käytännön toteuttamisesta, mutta rahoituksen projektiluontoisuus ja pienet resurssit vaikeuttavat toiminnan kehittämistä.

Vaikka rikosuhripalvelujen rahoituskehitys on ollut maltillisen nousujohteista, on palvelujen kysyntä kasvanut rahoitusta nopeammin.

4.1.1 Raha-automaattiyhdistys

Rikoksen uhrin tukipalvelujen rahoittajista valtakunnallisesti merkittävin on Raha-automaattiyhdistys. RAY:n avustustoiminnalla on lakisääteinen päämäärä ja perustehtävä: terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistäminen yleishyödyllisten yhteisöjen toimintaa tukemalla (arpajaislaki 2001/1047, 17§). Avustuksia voi arpajaislain mukaan myöntää vain oikeuskelpoisille yleishyödyllisille yhteisöille ja säätiöille. Avustuskelpoisuus on käytännössä yhdistysrekisteriin rekisteröidyillä yleishyödyllisillä yhdistyksillä ja säätiörekisteriin rekisteröidyillä säätiöillä, joiden tarkoituksena on terveyden ja

---

²¹ Honkatukia, Päivi (2011): Uurit rikosprosessissa – haavoittuvuus, palvelut ja kohtelu. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimuksia 252.

sosiaalisen hyvinvoinnin edistäminen. Toiminnan tarkoitus tulee olla kirjattu hakijan sääntöihin. Myös säätiöiden avustuskelpoisuuden tulkintaa ohjaa se tarkoitus, jota var-
ten säätiö on perustettu. Muodollisen avustuskelpoisuuden lisäksi RAY edellyttää haki-
joilta riittävän laajaa toimintaa ja jäsenpohjaa suhteessa toiminnan tavoitteisiin ja laa-
juuteen.

Raha-automaattivavustusta ei voida myöntää esimerkiksi valtion virastolle, kunnalle,
seurakunnalle tai yksityishenkilölle. Taloudellisina organisaatioina myös osuuskunnat,
avoimet yhtiöt, kommandiittiyhtiöt ja yksityiset liike- tai ammattitoiminnan harjoittajat
on rajattu avustuskelpoisuuden ulkopuolelle. Toimiminen sosiaali- ja terveysalalla ei
anna syytä tehdä poikkeusta avustuskelpoisuuteen. Pääsääntöisesti myös osakeyhtiöt ja
sosiaaliset yritykset ovat luonteeltaan liiketaloudellisia organisaatioita, joiden tarkoituk-
sena on tuottaa voittoa tai muuta taloudellista etua osakkeenomistajille. Osakeyhtiöt ei-
vät siten yleensä täytä yleishyödyllisyyden vaatimuksia ja ole avustuskelpoisia.

Raha-automaattivavustusta ei ole tarkoitettu valtion tai kuntien lakisääteisten tehtävien
tai palvelujen rahoittamiseen. Lakisääteinen ammatillinen hoitotyö ei kuulu RAY-
avustuksilla toteutettavaan järjestöjen toimintaan.

Lakiin kirjattujen yleisten edellytysten lisäksi RAY:n avustusten myöntämistä rajaa val-
tion talousarvioon vuosittain kirjattu jaettavissa oleva avustusten kokonaismäärä. Lisäk-
si RAY harkitessaan avustuksen myöntämisen tarkoituksenmukaisuutta arvioi esimerk-
kiksi sitä, minkälainen toiminta sopii luontevimmin nimenomaan kansalaisjärjestöjen
toteuttamaksi.

RAY korostaa avustusstrategiassaan, että järjestöjen toiminta perustuu vahvasti palkalli-
sen työn ja vapaaehtoisen toiminnan muodostamaan kokonaisuuteen. Järjestöt mahdol-
listavat ihmisten vapaaehtoisen osallistumisen, toimimisen ja vaikuttamisen. Tällä ta-
voim järjestöt ja niiden toiminta vaikuttavat myös esimerkiksi yhteiskunnan eri päätök-
sentekoprosesseihin. RAY näkee, että nimenomaisesti sen avustamat järjestöt muodos-
tavat parhaimmillaan kattavan rakenteen vapaaehtoistoiminnalle ja sen koordinoinnille.
Toimivat rakenteet parantavat järjestötoiminnan laatua.

Tiettyjä sisältöalueita ja toimintoja voidaan toteuttaa pelkästään vapaaehtoisuuteen pe-
rustuvana toimintana. On myös olemassa järjestöjä, joiden toiminta perustuu täysin va-
paaehtoistoimijoiden varaan. Toisaalta jotkut sisältöalueet ja toiminnot eivät voi olla
pelkästään vapaaehtoistoimijoiden toteuttamia tai niiden vastuulla. Lisäksi on toiminto-
ja, jotka edellyttävät palkattuja ammattihenkilöitä, mutta vapaaehtoisilla voi olla oma
roolinsa esimerkiksi vertaistoiminnassa.

Joissakin tapauksissa edellä mainitut roolit voivat mennä myös limittäin, esimerkiksi
silloin kun ammattilainen tai asiantuntija toimii myös vapaaehtoistehtävissä. Vapaaeh-
toisuuteen ja palkkasuhteeseen perustuvan toiminnan välillä on oltava selkeät määritel-
lyt pelisäännöt mm. vastuukysymyksissä. Vapaaehtoistoiminnan organisoinnissa on
huomioitava myös kuntien ja järjestöjen väliset rajapinnat.

Raha-automaattiyhdistyksellä on joitakin linjauksia liittyen nimenomaan rikoksen uhrien tukipalveluihin:

- Intensiiviseen yksilötyöhön raha-automaattiavustusta voi käyttää keskimäärin viiteen yksilökäyntiin per asiakas. Tällä halutaan varmistaa, että raha-automaattiavustuksella tuetaan lähinnä akuuteissa tilanteissa olevia asiakkaita "matalan kynnyksen periaatteella". Asiakas voi tulla avun piiriin esim. ilman lähetettä ja anonyymisti. Pidempää terapiaa tarvitsevat ohjataan tarvittaessa muiden yksityisen tai julkisen sektorin avuntarjoajien piiriin. Terapiaa on myös mahdollista jatkaa järjestön toteuttamana, mutta siten, että terapia kustannetaan muulla kuin raha-automaattiavustuksella. Yksilöterapiaan ovat rinnastettavissa yksilöllinen neuvonta ja ohjaus, keskustelut erilaisissa kriisitilanteissa sekä esim. laitospäätyksen jälkeen annettava ohjaus.
- Raha-automaattiavustuksia ei kohdisteta turvakotien laitostoimintaan tai siihen verrattavissa olevaan toimintaan (esim. turva-asunnot). Turvakodit perivät kunnilta maksusitoumuksia asiakasvuorokausien perusteella tai toiminta rahoitetaan kuntien ostopalvelusopimusten mukaisesti tai vaihtoehtoisesti em. rahoitusten yhdistelmällä.

RAY:ltä voi hakea kolmea erityyppistä avustusta: toiminta-avustusta, investointiavustusta tai projektiavustusta. Rikoksen uhrin tukipalveluita tarjoavien järjestöjen saama avustus on pääasiassa toiminta-avustusta, joka jakautuu yleisavustuksiin ja kohdennettuihin toiminta-avustuksiin. Yleisavustuksella voi kattaa avustuksen käyttötarkoituksessa mainittuja, yleishyödyllisestä toiminnasta syntyneitä hyväksyttäviä kuluja. Kohdennetulla toiminta-avustuksella voi kattaa toiminnasta aiheutuvien kulujen lisäksi myös yleiskuluja maksimissaan 15 prosenttia, mikäli kyseinen järjestö ei saa yleisavustusta.

Raha-automaattiyhdistys myöntää avustusta vuodeksi kerrallaan. Useamman vuoden kestäviin hankkeisiin ja jatkuvaluonteisiin avustuskohteisiin avustusta haetaan joka vuosi erikseen seuraavalle vuodelle. Kohdennettu toiminta-avustus voidaan myöntää jatkuvaluonteiseen toimintaan, mutta sen myöntämisperusteet tarkistetaan vuosittain.

4.1.2 Valtio

Valtionavustuksista säädetään valtionavustuslaissa (688/2001), jota sovelletaan valtionavustuksen myöntämisen perusteisiin sekä myöntämiseen, maksamiseen, käyttämiseen, käytön valvontaan ja takaisinperintään sekä niihin liittyviin menettelyihin. Valtionavustuslaki ei säätele, mihin toimintoihin tai hankkeisiin valtionavustusta myönnetään. Tästä säädetään muussa lainsäädännössä ja päätetään valtion talousarviossa.

Valtionavustuslain mukaan valtionavustusta voidaan myöntää valtion talousarvion tai talousarvion ulkopuolella olevan valtion rahaston varojen puitteissa, jos:

1. tarkoitus, johon valtionavustusta haetaan, on yhteiskunnallisesti hyväksyttävä;
2. valtionavustuksen myöntäminen on perusteltua valtionavustuksen käytölle asetettujen tavoitteiden kannalta;
3. valtionavustuksen myöntämistä on pidettävä tarpeellisena valtionavustuksen hakijan saama muu julkinen tuki sekä valtionavustuksen kohteena olevan hankkeen tai toiminnan laatu ja laajuus huomioon ottaen; sekä
4. valtionavustuksen myöntämisen ei arvioida aiheuttavan muita kuin vähäisiä kilpailua ja markkinoiden toimintaa vääristäviä vaikutuksia Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa.

Valtionavustusten yleisiä periaatteita ovat läpinäkyvyys, oikeudenmukaisuus ja tasapuolisuus.

Ministeriöiden myöntämät avustukset ovat usein toimintaan tarkoitettuja yleisavustuksia. Oikeusministeriö on myöntänyt avustusta Rikosuhripäivystykselle useiden vuosien ajan. Rahoituksen suuruus on noussut tasaisesti: vuonna 2010 avustus oli 128 000 euroa ja vuonna 2013 440 000 euroa. Myös poliisihallitus rahoittaa Rikosuhripäivystystä vuosittain noin 16 000 eurolla.

Ministeriöiden rahoitusosuus on sidoksissa yleiseen taloustilanteeseen, jonka tiukentamassa valtion rahoitusosuuden lisääminen julkishallinnon ulkopuolisten tahojen tuottamiin palveluihin kysyntää vastaavalle tasolle on haastavaa, ellei asiasta tehdä vahvaa poliittista päätöstä esimerkiksi ”korvamerkityllä” rahoituksella kehyspäätösten yhteydessä. Esimerkiksi vuoden 2012 kehysneuvottelujen tuloksena oikeusministeriölle ei myönnetty esityksen mukaista lisäystä Rikosuhripäivystyksen toiminta-avustukseen huolimatta asiaan liittyvistä hallitusohjelmakirjauksista ja Rikosuhripäivystyksen sekä muiden tukipalvelujen käytön jatkuvasta kasvusta.

4.1.3 Kunnat

Kunnat tuottavat asukkailleen sosiaali- ja terveydenhuollon peruspalvelut. Tämä koskee myös rikoksen uhriksi joutuneita kuntalaisia. Kuntien palveluja koskevissa tilastoissa ei kuitenkaan eritellä rikoksen uhreja sosiaali- ja terveystalouden asiakkaina. Näin ollen tälle ryhmälle tarjottujen palveluiden määrää ja hintaa ei pystytä arvioimaan.

Sosiaali- ja terveydenhuollon peruspalveluiden lisäksi osa kunnista tarjoaa asukkailleen turvakotipalveluja. Suomessa ei tällä hetkellä ole lakia, joka velvoittaisi kuntia tai valtiota järjestämään turvakotipalveluja. Joissakin kunnissa on kunnan ylläpitämä turvakoti, jonka toiminta on suoraan kunnan rahoittamaa. Tämän lisäksi Suomessa on 12 Ensi- ja turvakotien liiton ylläpitämää turvakotia, joissa olemisen maksaa asiakkaan kotikunta. Tämä tarkoittaa, että näiden turvakotien toiminta rahoitetaan pääsääntöisesti joko kuntien maksusitoumuksilla tai ostopalvelusopimuksilla. Turvakodin rahoitusperusta voi olla myös ostopalvelusopimuksen ja maksusitoumusten yhdistelmä. Kunta on yleisin avopalvelun ja turvakotijakson jälkeen avopalveluna annettavan jälkihuollon maksaja.

Jos turvakodin ylläpitäjän rahoitus pohjautuu yksittäisiin maksusitoumuksiin, rahoitus on jatkuvasti epävarmalla pohjalla. Kun turvakoti on täynnä, ylläpitäjän taloudellinen tilanne on hyvä. Kun turvakodissa taas on vapaita asiakaspaikkoja, eivät turvakodin kustannukset, kuten henkilöstön palkkamenot, tule katetuiksi.

Turvakotipalvelujen rahoitusvastuun osalta tilanne on muuttumassa vuoden 2015 alusta, jolloin turvakodit siirtyvät valtion vastuulle hallituksen rakennepoliittisen ohjelman mukaisesti.

Kuntien järjestäessä turvakotipalvelut ostopalveluna sovelletaan palvelujen hankinnassa hankintalakia (laki julkisista hankinnoista 348/2007). Palvelujen hankinta tulee kilpailuttaa hankintalain mukaisesti silloin, kun hankintalain mukaiset kynnsarvot (terveydenhoito- ja sosiaalipalveluiden osalta kynnsarvo on tällä hetkellä 100 000 euroa) ylittyvät. Hankintalaissa säädetään käytettävissä olevista hankintamenettelyistä. Hankinnan eli ostopalvelun sisältö on hankintayksikön harkittava. Hankittavaa palvelukokonaisuutta hallitaan palvelusopimuksella.

Euroopan komissio julkaisi julkisia hankintoja koskevat direktiiviehdotukset joulukuussa 2011, ja niiden hyväksymisestä äänestetään parlamentissa tammikuussa 2014. Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen hankkiminen tulee direktiivin piiriin. Jäsenvaltioiden on määriteltävä kansallisesti menettelytavat, jotka varmistavat hankintojen läpinäkyvyyden ja tasapuolisen kohtelun. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että hankintaviranomaiset voivat ottaa huomioon tarpeen varmistaa mm. palvelujen laatu, jatkuvuus, esteettömyys, edullisuus, saatavuus ja kattavuus sekä eri käyttäjryhmien erityistarpeet.

4.1.4 Lahjoittajat

Yksityishenkilöiden ja yritysten antamat lahjoitukset ja testamenttaamat varat ovat yksi rikosuhripalveluja tuottavien toimijoiden rahoituksen lähde. Lahjoitukset muodostavat kuitenkin vain hyvin pienen osan palvelujen rahoituksesta. Lahjoitusten saamista ei voi ennakoita, joten niiden varaan ei voi suunnitella toimintaa pitkäjärjenteisesti.

4.2 Ruotsin ja Tanskan malli: rikosuhrirahasto

Ruotsissa ja Tanskassa on päädytty järjestelmään, jossa rikoksen tekijä osallistuu uhrien tukipalveluiden rahoitukseen. Ruotsissa rikosuhrirahasto (Brottsofferfond) otettiin käyttöön jo vuonna 1994, jolloin perustettiin uhriasioista vastaava viranomaisen (Brottsoffermyndigheten, BrOM). Tanskassa laki uhrirahastosta (lov om offerfonden) hyväksyttiin kesäkuussa 2013 ja se tulee voimaan 1.1.2014. Rahaston käyttöönottoa on

molemmissa maissa perusteltu muun muassa sillä, että näin osoitetaan selvemmin valtion tukevan uhria ja saadaan lisättyä rikosten uhreja auttavan toiminnan rahoitusta. Tarkoituksena on parantaa uhrin asemaa ja tehostaa uhrin auttamista.²²

Pääosa Ruotsin uhrirahaston varoista kertyy rikoksiin syyllistyneiden maksamista uhrimaksuista tapauksissa, joissa teosta tuomittavan tai rangaistusmääräysmenettelyssä käsiteltävän rikoksen rangaistusskaalaan sisältyy vankeuden mahdollisuus. Tanskan mallissa maksuvelvollisuus on kytketty muihinkin kuin rikoslakirikoksiin, myös liikenne-rikkomuksiin ja niiden seuraamuksiin (esim. ajo-oikeudetta ajo, ajo-oikeuden menettäminen). Rajauksella on keskeinen merkitys rahastoon kertyvän summan kannalta.²³

Ruotsissa rahastoon voi antaa myös lahjoituksia. Tanskassa rahastoon kanavoidaan uhrimaksujen lisäksi vuosittainen lisä valtion budjetista. Molemmissa maissa rikosuhrimaksun suuruus on 500 kruunua ja maksu suoritetaan poliisille. Kiinteää summaa on pidetty hallinnollisesti yksinkertaisimpana.

Tanskassa arvioidaan uhrimaksuista kertyvän jaettavaksi 27 miljoonaa kruunua, kun hallinnolliset kulut on vähennetty pois (arviolta 5,4 miljoonaa kruunua). Ruotsissa on vuosittain jaettavissa 30–35 miljoonaa kruunua.

Rahoituskohteet on kummassakin maassa säädetty laissa²⁴. Ruotsissa uhrirahastosta myönnettävä avustus on tarkoitettu tukemaan tutkimusta, koulutusta, tiedotusta ja muuta kehittämistyötä, joka koskee rikosuhrikysymyksiä ja jota harjoittavat järjestöt, yksityiset tai julkishallinto. Tukea myönnetään myös paikallisten rikosuhripäivystysten toimintaan. Tanskassa kohteet ovat lähestulkoon samat. Siellä liikenne-rikosten uhrin on määriteltävä nimenomaisesti muiden uhrien ohella rahastosta rahoitettavasta toiminnasta hyötynäänä kohderyhmänä.

Rahaston hallinnointi on Ruotsissa Brottsoffermyndighetenin (BrOM) tehtävä. Hakeemukset, joita tulee vuosittain noin 700 kappaletta, käsittelee 7-jäseninen neuvosto, jossa on edustus myös yliopistoista ja rikosentorjuntaneuvostosta. Tanskassa rahastoa hallinnoi oikeusministeriön neljäksi vuodeksi kerrallaan asettama neuvosto, jossa on puheenjohtajan lisäksi kaksi jäsentä. Sihteeripalvelut antaa ministeriö.

---

²² Rapport afgivet af Arbejdsgruppen om en styrket indsats over for ofre for forbrydelser. December 2010. Retsudvalget 2010–11. REU alm. del Bilag 146. Tähän tekstiin koottu Ruotsin järjestelmän kuvaus pohjautuu osittain em. työryhmän mietinnössä mainittuun ja osittain Brottsoffermyndighetenistä saatuun tietoon.

²³ Forslag til Lov om offerfonden. Tanskassa asiaa pohtinut työryhmä ei päätenyt ehdottamaan rahaston käyttöönottoa, koska arvioi siihen liittyvien kulujen ylittävän tuotot. Työryhmä ei pitänyt mahdollisena langettaa uhrimaksua ns. uhrittomille rikoksille. Oikeusministeriö vei kuitenkin uhrirahastoasiaa eteenpäin päätyen ehdotettua laajempaan rajaukseen maksuvelvollisista.

²⁴ Lag (1994:419) om brottsofferfond, lov nro 603 af 12/06/2013.

4.3 Palvelujen tuottaminen ja alustava arvio rahoituksen tarpeesta

Rikosuhridirektiivin 8 artiklan 4 kohdan mukaan uhrien tukipalvelut ja mahdolliset erityistukipalvelut voidaan perustaa julkisina tai valtiosta riippumattomina järjestöinä, ja ne voidaan järjestää ammattilais- tai vapaaehtois pohjalta.

Väliraportin luvussa 1 esitetyn rikosten uhrien tukipalvelujen nykytilan kuvaus osoittaa, että rikosuhridirektiivin edellyttämien rikosuhripalvelujen tuottaminen kuuluu nykyisin valtion viranomaisten tehtäviin tai kuntien lakisääteisten sosiaali- ja terveystukipalvelujen järjestämisvelvollisuuden piiriin osittain. Muilta osin rikosuhripalveluja tuottavat järjestöt.

Toimikunta ei ehdota uhrien tukipalvelujen tuottamisen siirtämistä valtion tai kuntien tehtäviksi. Sen sijaan toimikunnan mukaan on tarkoituksenmukaista, että varsinkin muita kuin valtion ja kuntien järjestämisvastuulle nykyisin kuuluvia tukipalveluja tuottavat myös jatkossa järjestöt, joihin on kerääntynyt arvokasta ja laaja-alaista alan erityisosaamista.

Rikoksen uhrin tukipalvelujen tuottamisen suurimpia ongelmia ovat rahoituksen riittämättömyys, pysyvän rahoituksen puuttuminen tai epävarmuus rahoituksen jatkuvuudesta.

Toimikunta on arvioinut riittävän rahoituksen tasoa pääosin EU:n rikosuhridirektiivin ja Istanbulin sopimuksen edellyttämien palvelujen vähimmäistasojen mukaan (vrt. luku 3.3). Riittävän rahoituksen määrittelemisessä toimikunta on tukeutunut sekä palveluja tarjoavien järjestöjen tekemiin laskelmiin että sosiaali- ja terveysministeriön ja Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen arvioihin Istanbulin sopimuksen toimeenpanon edellyttämistä resursseista. Tarkempaan palvelujen hinnoitteluun ei toimikunnalla ole käytettävissä olleen ajan puitteissa ollut mahdollisuuksia.

Toimikunta pyysi arviota riittävän rahoituksen määrästä seuraavilta toimijoilta: Rikosuhripäivystys, Tukinainen ry, Monika-Naiset liitto ry, Naisten Linja ry ja Henkirikoksen uhrien läheiset ry. Toimijoita pyydettiin toimittamaan realistinen arvio tarvittavan rahoituksen tasosta, jolla uhridirektiivin ja Istanbulin sopimuksen edellyttämä palveluiden vähimmäistaso kyetään saavuttamaan. Tällä tarkoitettiin vuosittaista rahoitusta, jonka toimijat arvioivat tarvitsevänsä, jotta ne pystyisivät vastaamaan palveluun kohdistuvaan kysyntään nykyistä paremmin sekä tarjoamaan palvelua alueellisesti kattavasti. Kaikki toimijat lähettivät arvion ja laskelman rahoituksen tarpeestaan. Laskelmat ja niiden perustelut löytyvät liitteestä 3.

Väliraportin luvussa 3 esitettyjen EU:n uhridirektiivin ja Istanbulin sopimuksen asettamien vähimmäisvaatimusten mukaan rikoksen uhrien saatavilla tulee olla seuraavat tukipalvelut:

- yleiset uhrin tukipalvelut
- turvakodit / suoja tai majoitus
- raiskauskriisikeskukset
- 24/7 tukipuhelin lähisuhdeväkivallan uhreille.

Palveluissa on erikseen huomioitava henkirikoksen uhrien omaiset ja muut erityistarpeiset uhrin.

Rikosuhripäivystys, joka tuottaa yleisiä uhrin tukipalveluita, on arvioinut vuosittaiseksi rahan tarpeeseen 3 750 000 euroa.

Turvakotiverkoston kokonaiskustannuksiksi on sosiaali- ja terveysministeriössä arvioitu noin 32 miljoonaa euroa. Arvio on laskettu Euroopan neuvoston naisiin kohdistuvan väkivallan vastaisen työryhmän 530 turvakotipaikan suosituksen mukaan. Tällä hetkellä turvakotipaikkoja on alle 120. Monika-Naiset liitto on arvioinut maahanmuuttajanaisten turvakodin vuosikustannusten olevan 990 000 euroa. Näin ollen turvakotien kustannukset olisivat noin 33 miljoonaa euroa vuodessa.

Nykyisessä taloudellisessa tilanteessa Euroopan neuvoston naisiin kohdistuvan väkivallan vastaisen työryhmän suosituksen mukaiseen 530 turvakotipaikkaan pääseminen ei kuitenkaan liene realistista. Hallitus on rakennepoliittisessa ohjelmassaan joulukuussa 2013 linjannut, että turvakodit siirretään valtion vastuulle vuoden 2015 alusta. Siirrosta on arvioitu syntyvän 8 miljoonan euron säästöt kunnille. Turvakotien kokonaiskustannusten arvioiminen on vaikeaa, koska tähän asti turvakotipalveluun ohjatut määrärahat ovat suurelta osin tulleet lastensuojelun määrärahoista. Kansainväliset velvoitteet kuitenkin edellyttävät, että turvakotipalvelut ovat myös vanhusten ja lapsettomien henkilöiden saatavilla. Näin ollen on todennäköistä, että 8 miljoonaa euroa vuodessa ei riitä turvakotipalveluista aiheutuvien kulujen kattamiseen.

Tukinainen ry on arvioinut, että nykyisten kahden ja kolmen uuden raiskauskriisikeskuksen kustannukset olisivat yhteensä noin 1,1 miljoonaa euroa vuodessa. Naisten Linjan arvion mukaan yhteistyössä muiden naisiin kohdistuvan väkivallan vastaisessa työssä toimivien järjestöjen kanssa organisoitava 24/7 tukipuhelin maksaisi noin 850 000 euroa vuodessa. STM:n ja THL:n arvion mukaan 24/7 tukipuhelin maksaisi 490 000 euroa vuodessa. Arvioiden välillä on 360 000 euron ero. Kustannusten arviointi vaatii tarkentamista, mutta kulujen voidaan olettaa olevan ainakin 500 000 euroa vuodessa. Kustannuksia arvioitaessa täytyy jo olemassaolevien päivystyspuhelinorganisointi ja rahantarve arvioida uudelleen.

Monika-Naiset liitto ry:n arvion mukaan nykyisten kahden ja neljän uuden matalan kynnyksen palveluja tarjoavan voimavarakeskuksen kulut olisivat yhteensä noin 933 000 euroa vuodessa.

Henkirikoksen uhrien läheiset ry arvioi palvelujensa kustannuksiksi noin 180 000 euroa vuodessa.

Näiden arvioiden mukaan rikoksen uhrien tukipalveluiden tuottamisen kustannukset olisivat noin 40 miljoonaa euroa vuodessa, josta muuhun kuin turvakotipalveluihin ja ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmään menisi noin 7 miljoonaa euroa. Kuten edellä on

todettu, on 33 miljoonan euron arvio turvakotipalvelujen kustannuksista laskettu 530 turvakotipaikan mukaan. Todennäköisesti turvakotipaikkojen määrä ei lisäännä tulevaisuudessa näin merkittävästi, joten myöskään turvakotipalvelujen kustannukset eivät ole-tettavasti nouse kyseisen arvion mukaiselle tasolle.

Kaiken kaikkiaan arvio tukipalvelujen tuottamisen kustannuksista on suuntaa-antava ja se sisältää erilaisia epävarmuustekijöitä ja varauksia.

Hallituksen rakennepoliittisen ohjelman mukaisesti turvakodit siirretään valtion vastuulle vuoden 2015 alusta. Siirtoa koskeva valmistelu tapahtuu sosiaali- ja terveysministeriössä. Valmistelun yhteydessä arvioidaan turvakotipalvelujen kustannukset sekä laaditaan esitys laiksi, jossa turvakotipalvelujen rahoittamisvastuu säädetään valtion tehtäväksi.

Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmän ja tukipalveluiden rahoitus on oma erityiskysymyksensä. Asiaan liittyviä kysymyksiä arvioidaan parhaillaan toisessa työryhmässä. Toimikunta käsittelee ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmää ja sen rahoitusta loppuraportissaan, jolloin käytettävissä ovat myös edellä mainitun työryhmän ehdotukset.

4.4 Tulevat rahoittajat ja rikosuhrimaksun käyttöön ottaminen

Toimikunta katsoo, että rikosten uhrien tukipalvelujen tuottamisessa tarvitaan tulevaisuudessakin kaikkia nykyisiä rahoituksen lähteitä. Kuntien rahoitusosuus kapenee merkittävästi turvakotien rahoituksen siirtyessä valtion vastuulle vuoden 2015 alusta lukien. Kuntien rooli yleisten sosiaali- ja terveystalouden tuottajana pysyy kuitenkin hyvin merkittävänä myös rikosten uhrien tarvitsemien peruspalvelujen osalta.

Raha-automaattiyhdistys ei rahoita julkiselle sektorille lakisääteisesti kuuluvaa toimintaa. Uhiripoliittinen toimikunta pitää kuitenkin tärkeänä, että Raha-automaattiyhdistys rahoittaisi jatkossakin rikosuhripalvelujen kehittämistoimintaa, erilaisia projekteja, vapaaehtoistoiminnan koordinoitua sekä järjestöjen tuottamaa koulutusta.

Toimikunta arvioi, että valtion rahoitusosuus tulee kasvamaan tulevaisuudessa. Turvakodit siirtyvät valtion vastuulle hallituksen rakennepoliittisen ohjelman mukaisesti vuoden 2015 alusta lukien. Myös uhridirektiivin ja Istanbulin sopimuksen mukaisten muiden tukipalveluiden tuottaminen edellyttää rahoitukselta sellaista jatkuvuutta ja pysyvyyttä, joka on toimikunnan näkemyksen mukaan tarkoituksenmukaisinta toteuttaa kanavoimalla tukipalveluiden perusrahoitus valtion talousarvion kautta.

Toimikunta on arvioinut mahdollisuuksia korvamerkitä esimerkiksi valtion sakkotuloja ja takaisin saamaa rikoshyötyä uhrien tukipalvelujen rahoittamiseen. Ajatuksesta valtion budjettitalouden piiriin nykyisinkin kuuluvien tulojen korvamerkinnästä kuitenkin luovuttiin siihen liittyvien periaatteellisten ongelmien vuoksi. Tulojen korvamerkintä ei

sellaisenaan lisää valtion rahoitusmahdollisuuksia, mutta kaventaa eduskunnan budjetti-valtaa. Takaisin saadun rikoshyödyn vuotuinen kertymä lisäksi vaihtelee vuosittain merkittävästi.

Sakkotulojen ja takaisin saadun rikoshyödyn korvamerkinnän sijaan toimikunta ehdottaa, että Suomessa otettaisiin käyttöön rikosuhrimaksu rikosuhripalvelujen uutena rahoituslähteenä. Kyseessä olisi sanktion luonteinen maksu, jossa rikoksen tekijät velvoitettaisiin osallistumaan rikoksen uhrille suunnattujen palvelujen rahoittamiseen.

Rikosuhrimaksu voitaisiin määrätä perittäväksi esimerkiksi kaikilta rikoslakirikoksista oikeudessa tuomituilta henkilöiltä, jotka on tuomittu sellaisesta rikoksesta, jossa vankeusrangaistus on mahdollinen. Tuomioistuimen syyntakeettomaksi toteamat henkilöt suljettaisiin maksuvelvollisuuden ulkopuolelle. Sellaisista rikoslakirikoksista, joissa vankeus on mahdollinen rangaistus, on Tilastokeskuksesta saatujen lukujen perusteella viime vuosina tuomittu noin 55 000 henkilöä vuodessa.

Lisäksi rikosuhrimaksu voitaisiin periä niiltä henkilöiltä, joille syyttäjä määrää summaarisessa menettelyssä (rangaistuspäätösmenettelyssä) sakkorangaistuksen sellaisesta rikoslakirikoksesta, jossa vankeusrangaistus on mahdollinen²⁵. Käytännössä tämä tarkoittaa niitä rikoslakirikoksia, joista maksimirangaistus on kuusi kuukautta vankeutta. Poliisiammattikorkeakoulusta saatujen tietojen mukaan poliisi antoi vuonna 2012 yhteensä n. 103 000 rangaistusvaatimusta tällaisista rikoksista²⁶. Suurimman osan muodostivat liikenneturvallisuuden vaarantamiset, joista annettiin n. 79 000 rangaistusvaatimusta.

Rikosuhrimaksu voisi olla suuruudeltaan esimerkiksi 50 euroa per tuomittu henkilö tai määrätty sakko. Toimikunta katsoo, että rikosuhrimaksujärjestelmä on tarkoituksenmukaista pitää mahdollisimman yksinkertaisena. Kaikkein yksinkertaisimmillaan rikosuhrimaksu muodostuisi kiinteästä summasta, joka olisi sama kaikille. Jatkovalmistelussa tulee kuitenkin selvittää myös vaihtoehdot, joissa maksun suuruus olisi porrastettu. Maksun suuruus voisi määräytyä esimerkiksi tuomitun tekemien rikosten törkeyden tai moitittavuuden mukaan. Yksi vaihtoehto olisi, että sakkoihin tuomituilta perittävä rikosuhrimaksu olisi jokin tietty prosentuaalinen osuus sakon määrästä, ja tuomioistuimessa vankeuteen tuomituille määrättävä rikosuhrimaksu olisi jokin kiinteä summa.

²⁵ Rikesakko- ja rangaistuspäätösmenettely korvataan tulevaisuudessa lailla sakon ja rikesakon määräämisestä (754/2010). Lain voimaantulosta säädetään erikseen lailla.

²⁶ Lukuun sisältyvät seuraavista rikoksista annetut rangaistusvaatimukset: liikenneturvallisuuden vaarantaminen, varkauden yritys, varkaus, kätkemisrikos, tuottamuksellinen kätkemisrikos, hallinnan loukkaus, väärennyksaineiston hallussapito, väärän rahan hallussapito, vammantuottamus, pelastustoimen laiminlyönti, virkamiehen vastustaminen, väärän henkilötiedon antaminen, arpajaisrikos, järjestystä ylläpitävän henkilön vastustaminen, laitton naamiotuminen, niskoittelu poliisia vastaan, omankädenoikeus, sakkovilppi, sukupuoliseellisyden julkinen loukkaaminen, uskonrauhan rikkominen, vartioimisliikerikos, virkavallan anastus, väärän todistuksen antaminen viranomaiselle, luvaton terveydenhuollon ammattitoimen harjoittaminen, toisen vahingoittamiseen soveltuvan esineen luovuttaminen alaikäiselle, toisen vahingoittamiseen soveltuvan esineen tai aineen hallussapito, varomaton käsittely, rattijuopumus, liikennejuopumus moottorittomalla ajoneuvolla, kulkuneuvon kuljettaminen oikeudetta, julkisrauhan rikkominen, kotirauhan rikkominen, kunnianloukkaus, liikenteen häirintä (ilma-, raide- tai vesiliikenne), haitanteko esimiehelle, luvaton poissaolo, työaika-suojelurikos, työsyRJintä, ympäristörikkomus, huumausaineen käytörikos.

Eri vaihtoehdot ja niiden kautta kertyvä rahamäärä tulee selvittää, kun asiaa lähdetään viemään eteenpäin.

Tässä väliraportissa esitetyt laskelmat rikosuhrimaksuilla kertyvästä rahamäärästä on laskettu sillä oletuksella, että uhrimaksun suuruus olisi 50 euroa. Tämän voidaan ajatella olevan keskimääräinen maksun suuruus myös siinä tapauksessa, että maksun suuruutta päädyttäisiin porrastamaan.

Tilastokeskuksesta ja Poliisiammattikorkeakoulusta saatujen lukujen perusteella rikosuhrimaksuun määrättäviä henkilöitä olisi edellä mainittujen kriteerien mukaan laskettuna noin 158 000 vuodessa. Mikäli rikosuhrimaksun suuruus olisi 50 euroa, ja kaikki sen maksamiseen määrättyt henkilöt maksaisivat maksun, kertyisi rikosuhrimaksusta vuodessa 7,9 miljoonaa euroa. Rikosuhrimaksu olisi ensisijainen sakkoihin nähden, eli rikosuhrimaksu perittäisiin ensin, ja vasta sen jälkeen tuomitulle mahdollisesti määrätty sakot.

Asian jatkovalmistelussa tulee ottaa huomioon käynnissä olevat hankkeet hallinnollisten sanktioiden käyttöalan laajentamiseksi. Liikenne- ja viestintäministeriön vetämässä tieliikennelain kokonaisuudistusta koskevassa hankkeessa on tarkoitus selvittää mm. tieliikenteen seuraamusjärjestelmän kehittämistarpeita. Oikeudenhoidon uudistamisohjelmassa vuosille 2013–2025²⁷ on maininta keskipitkän aikavälin tavoitteesta selvittää edellytykset hallinnollisten sanktioiden käyttöalan laajentamiselle. Tieliikenne rikkomukset ja verorikkomus mainitaan esimerkkeinä teoista, jotka voitaisiin ratkaista hallinnollisesti.

4.5 Rahoituksen hallinnointi

Rikosuhrimaksun periminen ja maksuliikenteen hallinta voisi tulla Oikeusrekisterikeskuksen tehtäväksi. Sakkoihin liittyvä rahaliikenne on jo nyt Oikeusrekisterikeskuksen vastuulla, ja rikosuhrimaksun perintä sopisi luontevasti osaksi Oikeusrekisterikeskuksen toimintaa. Oikeusrekisterikeskuksen uusitussa tietojärjestelmässä on huomioitu rikosuhrimaksutyypisten maksujen perinnän erikoispiirteet.

Oikeusrekisterikeskuksessa on alustavasti arvioitu, että rikosuhrimaksujen perimisen ja maksuliikenteen hallinnoinnin vaatima henkilötyövuositarve olisi noin 2–3 henkilötyövuotta, mikä tarkoittaa noin 80 000–120 000 euroa vuodessa. Maksujen perimisen ja maksuliikenteen hallinnoinnin toteutuksessa on useita selvitettäviä asioita, kuten henkilökohtaisen puhelinalvelun tarve, maksun etuoikeusjärjestys perinnässä jne. Nämä ovat asioita, jotka tulevat selvitettäviksi rikosuhrimaksun jatkovalmistelun yhteydessä.

---

²⁷ Oikeudenhoidon uudistamisohjelma vuosille 2013–2025. Oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 16/2013.

Rikosuhrimaksun käyttöönotosta aiheutuisi myös muita kuluja. Kuluja aiheuttaisivat esimerkiksi mahdollisesti tarvittavat muutokset poliisin sakkolappupohjaan, poliisin ja tuomareiden koulutus sekä ulosottovirastojen työ. Hallinnollisia kuluja aiheutuisi myös rikosuhrimaksuista saatujen rahojen jakamiseen liittyen.

Rikosuhrimaksun käyttöönotosta ja hallinnoinnista aiheutuvien kulujen lisäksi täytyy huomioida, että kaikki eivät maksa rikosuhrimaksua, eikä sitä heiltä saada perittyä. Oikeusrekisterikeskuksen mukaan tuomioistuimessa tuomituista sakoista saadaan perittyä noin 80 prosenttia. Osuuden voidaan olettaa olevan rikosuhrimaksun osalta samaa suuruusluokkaa. Rikosuhrimaksu saattaisi vähentää valtiolle kertyvien sakkotulojen määrää, koska rikosuhrimaksu olisi sakkoihin nähden ensisijainen.

Jos oletetaan, että rikosuhrimaksusta aiheutuvat hallinnolliset kulut olisivat noin 300 000–500 000 euroa vuodessa ja että noin 80 prosenttia maksuun määräytyistä maksaisi maksun, jäisi edellä esitettyjen maksun määräytymisperiaatteiden mukaan laskestusta 7,9 miljoonasta eurosta käytettäväksi vuosittain noin 5,8–6 miljoonaa euroa.

Rikosuhrimaksun piiriin kuuluvien rajaaminen esimerkiksi siten, että maksu perittäisiin ainoastaan rikoslakirikoksista oikeudessa tuomituilta henkilöiltä, jotka on tuomittu sellaisesta rikoksesta, jossa vankeusrangaistus on mahdollinen (55 000 henkilöä vuodessa), vähentäisi rahakertymää merkittävästi.

Rikosuhrimaksun käyttöönotto edellyttää uutta lainsäädäntöä. Toimikunta esittää, että rahoituksen korvamerkinnästä säädetäisiin samalla, kun laki rikosuhrimaksusta säädetään.

Uhripoliittinen toimikunta ei tässä vaiheessa halua rajata sitä, mitä rikoksen uhrien tukipalveluja rikosuhrimaksulla kerättävillä tuotoilla rahoitettaisiin.

Palvelujen tuottamiseksi tarvittava valtion rahoitus voidaan kanavoida useilla eri tavoilla:

1. Ainoastaan uhrien tukipalvelujen rahoittamiseen tarkoitettun valtionavustuksen ottaminen valtion talousarvioon (*valtionavustusmalli*).
2. Valtion rahoituksen kanavoiminen perustettavaan erilliseen valtion talousarvion ulkopuoliseen *rikosuhrirahastoon*, josta varoja jaetaan järjestöille valtionapuna (*rahastomalli*).
3. Valtion ja mahdollisesti muidenkin rahoittajien myöntämän rahoituksen kerääminen perustettavaan säätiöön, jonka tarkoituksena on rikosuhripalveluja tuottavien järjestöjen rahoittaminen (*säätiömalli*).²⁸
4. Uhripalveluja tuottavan järjestön tai uhripalveluja rahoittavan säätiön asemasta säättäminen laissa siten, että järjestö tai säätiö on valtiolle kuuluvan veron tai muun maksajalleen pakollisen lakisääteisen rahasuorituksen saaja (*ns. veronsaajamalli*).

---

²⁸ Tuottaisiko säätiö palveluja myös itse? Tässä pitäisi siis ratkaista ensin kysymys tuottajapuolen organisoinnista.

Valtionavustusmalli vastaisi nykyistä käytäntöä, jossa oikeusministeriö myöntää valtionapua valtion talousarvioon otetusta määrärahasta sekä rikosensorjuntaan että rikosuhripalveluja tuottaville toimijoille. Valtionavun myöntäminen on niin säädösperustaltaan (valtionavustuslaki) kuin käytännöiltäänkin selkeä ja hallinnollisesti kevyt.

Rikosuhripalvelujen tuottamiseen käytettävää valtionavustusmäärärahaa ei ole mahdollista nettobudjetoida johtuen valtion talousarviosta annetun lain (423/1988) 3.2 §:n (165/1992) sisältämästä siirtomenojen pääsääntöisestä nettobudjetointikiellosta. Valtionavustusmääräraha on kuitenkin mahdollista mitoittaa vastaamaan tiettyä tuloa (kuten jäljempänä käsiteltävää rikosuhrimaksua) tai sen osaa. Tällainen tulon korvamerkintä on mahdollista tehdä joko asianomaista tuloerää koskevassa laissa (lakisääteinen korvamerkintä) tai budjettikäytännössä (tosiasiallinen korvamerkintä).

Talousarvion ulkopuolinen rahasto yhtenä selvitettävänä rikosuhripalvelujen rahoitusvaihtoehtona on todettu mm. valtioneuvoston periaatepäätöksenä annetussa Sisäisen turvallisuuden ohjelmassa. Talousarvion ulkopuolisen rikosuhrirahaston tulonmuodostus perustuisi pääasiassa siihen, että rikoksen tekijät osallistuisivat heille määrättävällä maksulla rikoksen uhrille suunnattujen palvelujen tuottamiseen.

Perustuslain 87 §:n mukaan lailla voidaan säätää valtion rahaston jättämisestä talousarvion ulkopuolelle, jos valtion pysyvän tehtävän hoitaminen sitä välttämättä edellyttää. Rahaston perustamista tai rahaston tai sen käyttötarkoituksen olennaista laajentamista tarkoittavan lakiehdotuksen hyväksymiseen vaaditaan eduskunnassa vähintään kahden kolmasosan enemmistö annetuista äänistä.

Toimikunnan näkemyksen mukaan perustuslaki ei mahdollista talousarvion ulkopuolisen rikosuhrirahaston perustamista. Rahaston perustaminen ei ole välttämätöntä rikosuhripalvelujen tuottamiseksi tai palvelujen järjestämisen tukemiseksi. Rikosuhripalvelujen tuottaminen on valtiontalouden mittakaavassa luonteeltaan suhteellisen vähän menoja aiheuttavaa ja lisäksi juoksevaa toimintaa, josta aiheutuvat vuotuiset menot ovat varsin helposti ennakoitavissa. Perustuslaissa tarkoitettu välttämättömyysvaatimus edellyttäisi, etteivät normaalit budjetointikeinot kuten siirtomäärärahat ja valtuudet ole riittäviä. Kyse tulisi olla esimerkiksi huomattavien menoerien vaikeasta vuosittaisesta ennakoitavuudesta tai muunlaisesta vakuutusluonteisesta rahastoinnista (esim. pankkikriisiin tai tulva-, öljy- tms. vahinkoon varautuminen) tai sinänsä tiedossa olevien menoerien aiheuttamasta todellisesta monivuotisesta rahastointitarpeesta (esim. valtion eläkerahasto). Muutoinkin tavoitteena on rahastojen vähentäminen, sulauttaminen osaksi valtion talousarviota.

On myös mahdollista ajatella, että rikosuhripalvelujen rahoittamista varten perustettaisiin säätiö, jonne valtion rahoitus kanavoitaisiin talousarviosta myönnettävänä valtionapuna. Lisäksi säätiö pyrkisi keräämään muuta rahoitusta. Säätiömuoto itsessään ei kuitenkaan vaikuta esimerkiksi käytettävissä olevan valtion rahoituksen määrään. Sen sijaan säätiö olisi niin hallinnollisesti kuin kustannuksiltaan valtionapumenettelyä huomattavasti raskaampi väliporras valtionavun kanavoimisessa edelleen järjestöille. Säätiö ei olisi myöskään valtion viranomaiskoneiston ohjattavissa kuten valtionavut.

Merkittävässä määrin valtionavustuksella toimiva säätiö ei toimikunnan näkemyksen mukaan ole mielekäs tapa rikosuhripalvelujen rahoituksen kanavoimisessa järjestöille.

Valtion veron tai muun laissa säädetyn pakollisen rahasuorituksen saajaksi on eräissä tilanteissa säädetty (perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella) valtion talousarvion ulkopuolinen taho:

- Hallitusmuodon ajalta esimerkkejä tällaisista lainsäädäntöratkaisusta ovat metsän omistuksen perusteella maksettavan lähtökohtaisesti pakollisen metsänhoitomaksun osoittaminen lakisääteisille metsänhoitoyhdistyksille sekä työntekijän ja työnantajan pakollisen työttömyysvakuutusmaksun osoittaminen Työttömyysvakuutusrahastolle.²⁹ Lisäksi esimerkkinä voidaan mainita perustuslakivaliokunnan lausunto 45/1998 vp, jossa oli kysymys vakuutustarkastuksen kustantamisesta annetun lain muutosehdotus. Ehdotuksen mukaan valvottavilta olisi voitu periä erillistä tutkimus- ja koulutusmaksua. Tulot olisi ohjattu vakuutusalan tarkoitusta varten perustamalle säätiölle, jonka toimintaa olisi valvonut Vakuutusvalvontavirasto. Maksutulot, jotka olisivat olleet valtiosääntöoikeudellisesti veroja, olisi käytetty sellaiseen koulutukseen ja tutkimukseen, jolla olisi harkittu olevan yleistä merkitystä vakuutusvalvonnan ja vakuutustoiminnan edistämiseksi. Perustuslakivaliokunta olisi pitänyt ehdotusta mahdollisena edellyttäen, että ehdotusta olisi täydennetty säännöksiin säätiön organisaatiosta ja että ehdotuksen säännökset säätiön tehtävistä ja säätiön toimintaan kohdistuvasta julkisesta valvonnasta olisi saatettu yksityiskohtaisemmiksi.
- Nykyisen perustuslain ajalta esimerkkinä voidaan mainita työnantajan ja työntekijän eläkevakuutusmaksut (PeVL 30/2005 vp), joiden saajina ovat lakisääteiset työeläkeyhtiöt tai -laitokset, sekä tallennuslaitteiden valmistajilta ja maahantuojilta perittävä tekijänoikeudellinen hyvitysmaksu (PeVL 7/2005), jonka saajana on tekijänoikeusjärjestö, joka jakaa varat hyvityksenä teosten tekijöille. Vaikka mainitut rahasuoritukset ovat lakiin perustuvia ja pakollisia, perustuslakivaliokunta on katsonut maksut luonteeltaan yksityisoikeudellisiksi.

Toimikunta katsoo, ettei rikosuhripalveluja tuottavien järjestöjen luonnetta ole tarpeen pyrkiä muuttamaan edellä mainittuihin esimerkkeihin verrattavalla tavalla. Tiedossa ei myöskään ole mitään veroa tai sitä muistuttavaa rahasuoritusta, joka uudelle, julkisoikeudellistyyppiselle järjestö(i)lle tai säätiölle voisi tulla kanavoitavaksi. Edellä käsitelty rikosuhrimaksu puolestaan olisi luonteeltaan sanktioperusteinen rahasuoritus, joka ei vertaudu edellä mainittuihin esimerkkeihin.

---

²⁹ Metsänhoitomaksusta ks. PeVL 12/1957 vp sekä PeVL 1 ja 1a/1998 vp. Työttömyysvakuutusmaksuista ks. PeVL 5/1959, PeVL 2/1960 vp, PeVL 4/1984 vp, PeVL 28/1993 vp ja PeVL 18/1998 vp.

Edellä tehdyn tarkastelun perusteella toimikunta ehdottaa, että valtion talousarvioon otettaisiin valtionavustusmomentti, josta uhripalveluita tuottavien tahojen perusrahoitus myönnettäisiin valtionavustuksina. Mille hallinnonalalle tai hallinnonaloille valtionavustusmomentti otettaisiin, jää jatkovalmistelun yhteydessä ratkaistavaksi. Samassa yhteydessä on ratkaistava, miten keskitettyyn ohjaus- ja rahoitusmalliin uhrien tukipalveluiden osalta pyritään.

5 Toimikunnan keskeiset ehdotukset

Toimikunta katsoo, että EU:n uhridirektiivin sekä naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemistä ja torjumista koskevan Euroopan neuvoston yleissopimuksen asettamien vähimmäisvaatimusten perusteella rikoksen uhrien saatavilla tulee olla seuraavat tarpeen mukaiset tukipalvelut:

- yleiset uhrin tukipalvelut
- turvakodit / suoja tai majoitus
- raiskauskriisikeskukset
- 24/7 tukipuhelin lähisuhdeväkivallan uhreille.

Palveluissa on erikseen huomioitava henkirikoksen uhrien omaiset ja muut erityistarpeiset uhrin.

Toimikunta katsoo, että riittämättömästä ja lyhytaikaisesta rahoituksesta johtuvat epäkohdat on pystyttävä poistamaan ja rikoksen uhreille takaamaan tarpeenmukaiset tukipalvelut.

Toimikunnan näkemyksen mukaan tukipalvelujen rahoitus on saatava tasolle, joka mahdollistaa palvelujen tuottamisen siten, että ne ovat yhdenvertaisesti kansalaisten saatavilla. Tämä edellyttää valtion rahoituksen lisäämistä.

Toimikunta ehdottaa rikosuhrimaksun käyttöön ottamista. Toimikunta esittää, että rikosuhrimaksu perittäisiin kaikilta rikoslakirikoksista oikeudessa tuomituilta henkilöiltä, jotka on tuomittu sellaisesta rikoksesta, jossa vankeusrangaistus on mahdollinen. Tämän lisäksi rikosuhrimaksu perittäisiin niiltä henkilöiltä, joille syyttäjä määrää rangaistussääntömenettelyssä sakkorangaistuksen sellaisesta rikoslakirikoksesta, jossa vankeusrangaistus on mahdollinen.

Rikosuhrimaksun nettotuotot kanavoitaisiin valtion talousarvion valtionapumomentille, jolta rahoitus ohjattaisiin tukipalvelujen tuottamiseen. Uhrimaksusta saatavilla tuotoilla voitaisiin kattaa vain osa rikosuhripalvelujen rahoittamisesta. Toimikunta katsoo, että lisäksi rikosuhripalveluja tuottaville yhteisöille tarkoitetun valtionavun kokonaismäärää olisi kasvatettava nykyisestä, koska nykyinen valtionapu ja mahdollisen rikosuhrimaksun tuotto eivät riittäisi kattamaan rahoituksen kokonaistarvetta.

Toimikunta esittää, että järjestöjen tuottamien palveluiden nykyinen pääasiallinen rahoittaja, Raha-automaattiyhdistys, tukisi jatkossakin rikosuhripalveluja tuottavien järjestöjen toimintaa. RAY:n tuki voitaisiin kohdentaa kehittämistoimintaan, erilaisiin projekteihin, vapaaehtoistoiminnan koordinointiin sekä järjestöjen tuottamaan koulutukseen.

Toimikunta ehdottaa, että uhrimaksun käyttöön ottamista koskeva jatkovalmistelu käynnistettäisiin mahdollisimman pian.

Toimikunta pitää tärkeänä, että rakennepoliittisessa ohjelmassa olevasta kirjauksesta, jonka mukaan turvakodit siirretään valtion vastuulle vuoden 2015 alusta, säädetään erikseen lailla.

LÄHTEET

Arjen turvaa. Sisäisen turvallisuuden ohjelma. Sisäasiainministeriön julkaisuja 44/2004.

Arjen turvallisuus. Sisäisen turvallisuuden ohjelman valmisteluun osallistuneen asiantuntijaryhmän loppuraportti. Sisäasiainministeriö 15.4.2008.

Combating violence against women: minimum standards for support services. Directorate General of Human Rights and Legal Affairs. Council of Europe Strasbourg, September 2008.

Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence. 12 April 2011.

Ehdotus uhripoliittiseksi toimenpidesuunnitelmaksi. Muistio 24.3.2011. Oikeusministeriö, kriminaalipoliittinen osasto, Mervi Sarimo.

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/29/EU rikoksen uhrien oikeuksia, tukea ja suojelua koskevista vähimmäisvaatimuksista.

Forslag til Lov om offerfonden. Justitsministeriet.

Honkatukia, Päivi (2011): Uhrit rikosprosessissa – haavoittuvuus, palvelut ja kohtelu. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimuksia 252.

Kansallinen ihmiskaupparaporttija – Kertomus 2013. Suomen ihmiskaupan vastaisen toiminnan haasteet Euroopan neuvoston asiaa koskevan yleissopimuksen valossa. Vähemmistövaltuutettu Helsinki 2013.

Kansallinen perus- ja ihmisoikeustoimintaohjelma 2012–13. Oikeusministeriön selvityksiä ja ohjeita 18/2012.

Laine, Terhi (2010): Lähisuhde- ja perheväkivallan uhreille tarjottavat turvakotipalvelut. Selvityshenkilöraportti. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2010:1.

Lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäisyn suositukset. Tunnista, turvaa ja toimi. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2008:9.

Naisiin kohdistuvan väkivallan vähentämisen ohjelma. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2010:5.

Oikeudenhoidon uudistamisohjelma vuosille 2013–2025. Oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 16/2013.

Pojjula, Soili (2010): Henkirikosuhrien perheenjäsenten selviytyminen, mielenterveys ja kokemukset tuesta ja palveluista. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2010:21.

Rapport afgivet af Arbejdsgruppen om en styrket indsats over for ofre for forbrydelser. December 2010.

Raportti Euroopan neuvoston ihmisoikeusvaltuutetun vierailusta Suomessa 11.–13.6.2012. Strasbourg 25.9.2012.

Rikoksen uhrin ja tekijän ohjaaminen palvelujen ja avun piiriin ja rikosuhripalvelujen saatavuuden varmistaminen. Sisäisen turvallisuuden ohjelman alatyöryhmäraportti/2012. Sisäasiainministeriö.

Suomen vammaispoliittinen ohjelma VAMPO 2010–15. Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön julkaisu 2010:4.

The Burden of Crime in the EU. Research Report: A Comparative Analysis of the European Crime and Safety Survey (EU ICS) 2005.

Turvallinen elämä jokaiselle. Sisäisen turvallisuuden ohjelma. Sisäasiainministeriön julkaisu 16/2008.

Turvallisempi huominen. Sisäisen turvallisuuden ohjelma. Helsinki 2012. Sisäasiainministeriön julkaisu 26/12.

Valtioneuvoston periaatepäätös hallituksen tasa-arvo-ohjelmasta 2012–15.

Valtioneuvoston selonteko naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta. EK 51/2010 – VNS 7/2010.

Valtioneuvoston selonteko Suomen ihmisoikeuspolitiikasta 2009.

Yleishyödylliset palvelut, valtionavut ja kansalaisjärjestöt. Oikeusministeriön selvityksiä ja ohjeita 41/2010.

Lait

Arpajaislaki 23.11.2001/1047

Laki julkisista hankinnoista 30.3.2007/348

Laki valtion talousarviosta 13.5.1988/423

Perustuslaki 11.6.1999/731

Sosiaalihuoltolaki 17.9.1982/710

Terveystieteiden huoltolaki 30.12.2010/1326

Valtionavustuslaki 27.7.2001/688

LIITTEET

LIITE 1. Uhrien tukipalveluiden nykytilaa kartoittava kysely

LIITE 2. Yhteenveto kyselyn vastauksista

LIITE 3. Järjestöjen esitykset vuosittaisesta rahoituksen tarpeesta sekä viranomaisarvio turvakohtien rahoitustarpeesta

LIITE 1. Uhrien tukipalveluiden nykytilaa kartoittava kysely

Jakelussa mainituille

UHRIEN TUKIPALVELUJEN NYKYTILAN KARTOITUS

Oikeusministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö sekä sisäasiainministeriö ovat 5.6.2013 asettaneet toimikunnan valmistelemaan Kansallinen rikosuhripolitiikka ja uhrien tukipalvelut -hanketta. Hankkeen keskeisenä tavoitteena on kehittää kansallinen strategia rikoksen uhrien tukipalveluiden järjestämiseksi ja niiden edellyttämän rahoituksen turvaamiseksi. Yleisten uhripalveluiden lisäksi huomiota kiinnitetään erityisiin tukipalveluihin, joilla vastataan haavoittuvassa asemassa olevien uhrien erityistuen tarpeisiin.

Toimikunnan järjestäytymiskokous pidettiin 10.6.2013. Kokouksessa päätettiin aloittaa toimikunnan työ uhrin tukipalvelujen nykytilanteen kartoittamisella. Kartoitus on tarpeen, jotta saadaan riittävän selkeä kokonaiskuva uhreille maassamme tarjottavista tukipalveluista, palvelujen tuottajista, sijainnista, rahoittajista, asiakkaista, työntekijöiden määristä (ml. vapaaehtoiset), toiminnan ohjauksesta sekä ongelma-alueista palvelujen tuottamisessa.

Toimikunnassa ovat edustettuina vain osa tukipalvelujen tuottajista. Toimikunta pitää tärkeänä toimeksiannon mukaisesti kuulla työskentelynsä aikana laajasti myös muita keskeisiä tahoja, joilla ei ole edustusta toimielimessä. Kuulemisia voidaan järjestää useita, joista osa kirjallisena. Kuulemisessa on keskeistä, että kuultava asia on selvästi määritelty ja rajattu.

Tässä tarkoituksessa lähestymme kaikkia niitä tahoja, joiden tiedetään tuottavan pääasiassa rikoksen uhreille tarkoitettuja tukipalveluja. **Liitteenä oleva lomake pyydetään palauttamaan täytettynä sähköpostitse toimikunnan sihteereille 23.8.2013 mennessä.**

Lisätietoja asiasta antavat toimikunnan sihteerit:
Elina Ruuskanen, puh. 050 493 4976 (lomalla 8.7.–4.8.)
Mervi Sarimo, puh. 050 576 2530 (lomalla 19.6.–6.8.)
sähköposti: etunimi.sukunimi@om.fi

LIITE Kysely uhrien tukipalvelujen nykytilasta

JAKELU Toimikunnan jäsenet
Henkirikoksen uhrien läheiset ry
Joensuun turvakoti
Lappeenrannan turvakoti
Naisten Linja
Perhekuntoutus- ja turvakoti Villa Familia (Folkhälsan)
Porvoon turvakoti
Suomen Mielenterveysseura
Suomen vanhusten turvakotiyhdistys ry
Tyttöjen Talo Helsinki (seksuaalista väkivaltaa kokeneiden tyttöjen ryhmät)

UHRIEN TUKIPALVELUJEN NYKYTILAN KARTOITUS

1. Palveluntarjoajan nimi ja organisaatiomuoto (järjestö, viranomainen jne.)
2. Palvelun/palvelujen kuvaus
3. Onko palvelu asiakkaalle maksuton?
4. Onko palvelu valtakunnallinen?
5. Millä alueella/paikkakunnalla palvelua tarjotaan?
6. Miten palvelu on rahoitettu? Kuka rahoittaa? Minkäsuuruinen rahoitus oli vuonna 2012? Eritelkää kokonaisrahoitus rahoituslähteittäin.
7. Paljonko palvelulla oli asiakkaita vuonna 2012? Mikäli tarjoatte useita eri palveluja, eritelkää asiakasmäärät mahdollisuuksien mukaan palveluittain ja paikkakunnittain. Jos asiakkaista on muutakin kuin lukumäärätieto, kirjatkaa sekin tähän (esim. sukupuoli, ikä jne.)
8. Paljonko palvelussa oli palkattua henkilökuntaa vuonna 2012? Ilmoittakaa tieto mieluiten henkilötyövuosina. Entä paljonko vapaaehtoisia työntekijöitä oli vuonna 2012? Jos mahdollista, eritelkää palkatun henkilökunnan ja vapaaehtoisten määrä palveluittain ja paikkakunnittain.
9. Miten toimintanne ohjataan? Kuka on vastuussa toiminnan ohjauksesta? Miten ja kenelle raportoitte toiminnastanne?
10. Mitä ongelmia palvelun tuottamiseen liittyy?
11. Onko toiminnassanne tapahtunut merkittäviä muutoksia viimeisten vuosien aikana (esim. asiakasmäärät, rahoituksen suuruus jne.)?
12. Muita asioita, joita haluatte nostaa esiin liittyen palvelun tuottamiseen, rahoittamiseen ja toimintaan.

LIITE 2.
Yhteenveto kyselyn vastauksista

Rikosuhripäivystys

Organisaatiomuoto	Sopimukseen perustuva yhteistyöorganisaatio. Valtakunnallinen koordinaatio siirtyy vuoden 2014 alusta Suomen Mielenterveysseuraan.
Palvelun kuvaus	Ohjausta, neuvoja ja tukea rikoksen uhrille – Vaikuttamista rikoksen uhrin aseman parantamiseen. Palveluvalikossa puhelin- ja verkkoauttamista sekä henkilökohtaista tukea rikoksen uhrille, hänen läheiselleen ja rikosasian todistajalle.
Palvelun maksullisuus	Maksuton lukuun ottamatta normaaleja puhelukuluja.
Palvelun valtakunnallisuus ja toiminta-alueet	Valtakunnallinen Internet- ja puhelinpalvelut kantoalueilla. Henkilökohtaista tukea palvelupisteistä: Pääkaupunkiseutu, Keski-Uusimaa, Kymenlaakso, Päijät-Häme, Raasepori, Porvoo, Turku, Salo, Rauma, Pori, Tampere, Hämeenlinna, Jyväskylä, Sastamala, Joensuu, Savonlinna, Lappeenranta, Kuopio, Mikkeli, Oulu, Kajaani, Raahen, Rovaniemi, Kemi-Tornio, Kemijärvi, Ylä-Lappi, Vaasa, Seinäjoki, Kokkola.
Miten rahoitettu	RIKUn kokonaisrahoitus rahoituslähteittäin (= toteutuma): Ray perus 794 561 Ray Ulrik 24 788 Ray Nuoriku 141 303 Ray asiakastietojärjestelmä 27 806 Ehyt/Ray 70 62 OM 290 000 OM rikosentorjuntahanke 15 000 Poliisihallitus 16 000 Printmix 14 100 Alueellinen rahoitus 120 143
Rahoituksen suuruus 2012	1 450 763 €
Asiakasmäärä 2012	Yhteydenotot kaikissa palveluissa yhteensä 28 723, joista 19 097 tukisuhteisiin liittyviä
Palkattu henkilökunta 2012	19,55 htv
Vapaaehtoiset 2012	292 henkilöä
Ongelmat	Riittävän rahoituksen puuttuminen.

Ensi- ja turvakotien liitto ry

Organisaatiomuoto	Järjestö
Palvelun kuvaus	Perhe- ja lähisuhdeväkivallan vastaisessa työssä autetaan kaikkia osapuolia: naisia, lapsia ja miehiä sekä väkivaltaa kokevia ja tekeviä. Turvakodit on tarkoitettu perhe- tai lähisuhteessa väkivaltaa tai sen uhkaa kokeneille, jotka tarvitsevat tukea väkivallasta selviämiseen sekä väliaikaisen asuinpaikan. Väkivaltatyön avopalvelut tarjoavat tarvittaessa pitkäaikaistakin tukea perheväkivallan aiheuttaman tilanteen ratkaisemiseen ja kriisistä selviytymiseen. Avopalvelu voi olla puhelinneuvontaa, ajanvaraukseen perustuvaa keskusteluapua väkivaltatyön ammattilaiselta, ohjattu vertaisryhmä tai esimerkiksi tuettua asumista. Ajasta ja paikasta riippumatonta avopalvelua tarjoaa Nettiturvakoti. Nettiturvakoti www.turvakoti.net on Ensi- ja turvakotien liiton ylläpitämä verkkopalvelu, joka auttaa väkivallan kaikkia osapuolia tarjoamalla heille tietoa, keskusteluapua ja vertaistukea.
Palvelun maksullisuus	Turvakodissa olon maksaa (ja päättää) asiakkaan kotikunta. Osa kunnista veloittaa vuorokausihinnasta asiakkaalta omavastuuosuuden, tyyppillisimmillään 33 €/hiö/vrk. Joillain paikkakunnilla turvakotien on laskutettava omavastuuosuus vuorokausihinnasta suoraan asiakkaalta, eli kunnalle voi lähettää laskun vain hinnasta, josta on vähennetty omavastuuosuus. Avopalvelut ovat asiakkaalle pääosin maksuttomia. Vain muutamissa jäsenyhdistyksissä on aikuisten yksilötapaamisissa käytössä n. 10 euron kertamaksu, jonka tarkoituksena on vähentää ilmoittamattomia poissaoloja varatuilta ajoilta. Nettiturvakodin käyttö on kokonaan maksutonta.
Palvelun valtakunnallisuus ja toiminta-alueet	Ensi- ja turvakotien liiton jäsenyhdistysten ylläpitämiä turvakoteja on vuoden 2013 alusta lähtien 12. Turvakotien sijaintipaikkakunnat painottuvat etelään ja länsirannikolle: Helsinki, Imatra, Jyväskylä, Kokkola, Lahti, Oulu, Raahe, Rovaniemi, Tampere, Turku, Vaasa ja Vantaa. Väkivallan vastaisen työn avopalveluja on kaikissa turvakotiyhdistyksissä, ja niiden lisäksi monipuolisia avopalveluja on jäsenyhdistyksissä usealla muulla paikkakunnalla (suluissa toiminnan pääpaikkakunta): Espoossa, Etelä-Karjalassa (Lappeenranta), Etelä-Pohjan-maalla (Kauhajoki), Kymenlaaksossa (Kotka), Etelä-Savossa (Mikkeli) ja Porissa. Koko Suomen kattavia valtakunnallisia palveluita ovat Nettiturvakoti sekä erityiskysymyksiin keskittyvien jäsenyhdistysten työ, esim. lapsikaappauksiin liittyvä apu ja neuvonta sekä Suvanto-linja.
Miten rahoitettu	Ensi- ja turvakotien liiton 12 turvakodin rahoitus perustuu valtaosin kuntien asiakaskohtaisiin maksusitoumuksiin. Näiden turvakotien toiminta-alueilla vajaa 20 kuntaa on sitoutunut maksamaan palveluja tietyn minimisumman verran vuodessa. Jokainen summa on turvakodeille tärkeä, mutta kaikki ovat hyvin pieniä turvakodin kokonaisrahoituksen kannalta, sillä sitoumusten summat vaihtelevat vajaasta tuhannesta eurosta 12 000 euroon vuodessa. Neljän turvakodin rahoitusta kunta tukee merkittävästi, joskaan yksikään tuki ei kata kuluja kokonaan. Parhain tilanne on turvakodilla, jolla on vuositason ostopalvelusopimus, joka kattaa 80 % rahoitustarpeesta. Kaksi turvakotia saa sijaintikunnaltaan perusrahoitusta, joka vastaa reilun kolmen työntekijän vuosipalkkauskuluja. Loput rahoituksesta täytyy näissäkin turvakodeissa koota asiakaskohtaisilla maksusitoumuksilla. Asiakkaalle maksuttomat avopalvelut toteutetaan pääosin Raha-automaattiyhdistyksen avustuksilla.
Rahoituksen suuruus 2012	Ks. edellinen solu.

Asiakasmäärä 2012	<p>Vuonna 2012 Ensi- ja turvakotien liiton jäsenyhdistysten ylläpitämässä 14 turvakodissa oli asiakkaita yhteensä 2291, joista 1204 lasta, 1038 naista ja 49 miestä.</p> <p>Avopalveluiden asiakkaita oli yhteensä 2282, joista 321 lasta, 901 naista ja 1060 miestä.</p> <p>Nettiturvakodissa oli keskimäärin 2600 eri kävijää kuukaudessa, koko vuoden kävijämäärä oli 31 246.</p>
Palkattu henkilökunta 2012	<p>Ensi- ja turvakotien liiton jäsenyhdistyksissä on yhteensä n. 650 työntekijää, jotka työskentelevät turvakodeissa, ensikodeissa, päihde-ensikodeissa ja monipuolisissa avopalveluissa joko koko- tai osa-aikaisissa työsuhteissa. Tarkkaa tietoa siitä, kuinka moni heistä työskentelee perhe- ja lähisuhdeväkivallan vastaisessa työssä, ei ole kerätty – karkeasti arvioiden n. kolmasosa.</p>
Vapaaehtoiset 2012	<p>Vapaaehtoisia väkivallan vastaisessa työssä oli mukana n. 50.</p>
Ongelmat	<p>Ensi- ja turvakotien liitossa on suuri huoli tällä hetkellä turvakotien toimintaedellytyksistä. Kun perhe- ja lähisuhdeväkivaltaa kokeneiden palveluista tai turvakodeista ei säädetä lailla ja kun toiminta rahoitetaan pääasiassa asiakaskohtaisilla lastensuojelun maksusitoumuksilla, on turvakotitoimintakin paljon kiinni sijainti- ja lähikuntien taloudesta ja ostopalvelupolitiikasta. Tällä hetkellä painitaan konkreettisesti turvakotien nykyisen verkoston säilymisen puolesta. Julkinen keskustelu perhe- ja lähisuhdeväkivallan osalta keskittyy turvakotien saatavuuteen. Ympäri vuorokautinen turvakotitoiminta on lyhytkestoista kriisityötä. Turvallisen elämäntilanteen rakentamiseksi ja ylläpitämiseksi (ja Istanbulin sopimuksen täyttämiseksi) tarvitaan myös kokonaisvaltaisia ja tarvittaessa pitkäkestoisia avopalveluja.</p>

Tukinainen ry

Organisaatiomuoto	Yleishyödyllinen yhdistys (järjestö)
Palvelun kuvaus	Yhdistys ylläpitää palvelukeskusta, joka tarjoaa voittoa tavoittelematta seksuaalirikosten uhreille ja heidän läheisilleen kriisi- ja oikeusapua, psyykkistä ja juridista tukea ja neuvontaa, ohjaus- ja kuntoutuspalveluita, konsultaatiota sekä koulutusta ammattihenkilöille ja viranomaisille.
Palvelun maksullisuus	Maksuton.
Palvelun valtakunnallisuus ja toiminta-alueet	Maksuton kriisipäivystyspuhelin ja Maksuton juristipäivystyspuhelin toimivat valtakunnallisesti. Seksuaalirikosten uhreilla on mahdollisuus kriisitapaamisiin ja lyhyihin kriisihoitojaksoihin sekä juristin asiakastapaamisiin Helsingissä ja Jyväskylässä. Ryhmiä järjestetään eri puolella Suomea. Koulutuksia järjestetään eri puolella Suomea. Seksuaalirikosten uhrien oikeudenkäyntiavustamisia hoidetaan pääkaupunkiseudulla (osa asiakkaista joutunut seksuaalirikoksen uhriksi myös muualla Suomessa mutta oikeudenkäynti tapahtuu pääkaupunkiseudulla), oikeudenkäyntiavustamisia hoidetaan lisäksi muualla Suomessa, jos uhri on Tukinainen ry:n kriisiasiakas.
Miten rahoitettu	Ks. seuraava solu.
Rahoituksen suuruus 2012	Raha-automaattiyhdistyksen yleisavustus vuonna 2012 oli 550 000 euroa (kahteen eri projektiin avustusta saatiin samalta rahoittajalta 13 547 euroa) Kunta-avustuksia saatiin 33 703 euroa seuraavasti: – Helsinki, 29 000 euroa, kriisityöhön – Espoo, 2 000 euroa, kriisityöhön – Tampere, 1 600 euroa, kriisityöhön – Oulu, 1 103 euroa, kriisityöhön Toiminnan tuotot (koulutus, konsultointi, työnohjaus) olivat 18 264 euroa. Oikeudenkäyntituotot olivat 7 810 euroa. Varainhankinnan (jäsenmaksut ja lahjoitukset ym.) tuotot olivat 2 274 euroa. Yhteensä: 612 051 €
Asiakasmäärä 2012	Ensipuhelujen määrä kriisi- ja juristipäivystykseen: 475. Monien soittajien kanssa useampia keskusteluita, puhelujen määrä kriisi- ja juristipäivystykseen yhteensä n. 2 200. Internetissä tapahtuva auttamistyö (Nettitukinainen): 300 viestiä. Oikeudelliset asiakastapaamiset: n. 80. Oikeudenkäyntiavustamiset: 15 toimeksiantoa. Yksilökohtainen kriisityö: 147 asiakasta, 1102 kriisikäyntiä. Avoin ryhmä (Helsinki): 28 osallistujaa. Viikonloppuryhmä (Oulu): 9 osallistujaa. Taidetyöskentelyryhmä (Helsinki): 6 osallistujaa. Valokuvaryhmät (Jyväskylä): yhteensä 10 osallistujaa. MaMu-ryhmä (Jyväskylä): 15 osallistujaa. Kuvataiderihmä (Jyväskylä): 5 osallistujaa.
Palkattu henkilökunta 2012	Kokopäivätoimiset: 7 henkilöä Osa-aikaiset ja tuntityöntekijät: 12 henkilöä
Vapaaehtoiset 2012	Tukinaisella ei ole vapaaehtoisia.

Ongelmat	<p>Henkilökuntaa on liian vähän perustyöhön. Etenkin oikeudellisen työn osalta tilanne on katastrofaalinen. Yksi juristi ei riitä tekemään kaikkea sitä oikeudellista työtä, jota Raiskauskriisikeskuksen työ edellyttäisi seksuaalirikosten uhrien tukijärjestönä. Raha-automaattiyhdistyksen rahoituksen painopiste on kriisityössä. Myös kuntien vähäiset avustukset ohjautuvat kriisityöhön. Tämän vuoksi uutta rahoitusta tarvittaisiin erityisesti oikeudelliseen työhön, toisen lakimiehen palkkaamiseen.</p> <p>Tukinaisen tärkeisiin tehtäviin kuuluu tiedotus seksuaalisesta väkivallasta, sen vaikutuksista seksuaalirikosten uhriin, uhrien oikeuksista ja siten edistää uhrien hakeutumista palvelujen piiriin mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Teeman esillä pitäminen esimerkiksi mediassa on tärkeää, jotta uhrit ja uhreja kohtaavat ammattilaiset tietäisivät mistä saavat tarvitessaan apua, tukea ja neuvontaa/konsultaatiota. Ongelma: Tiedotuksella saadaan aikaan näkyvyyttä, joka samalla lisää asiakasmääriä, joita ei voida kuitenkaan ottaa vastaan, koska henkilöstöä ei ole riittävästi.</p>
-----------------	--

Naisten Linja Suomessa ry

Organisaatiomuoto	Yhdistys
Palvelun kuvaus	<ol style="list-style-type: none"> 1. Neuvonta- ja tukipuhelin väkivaltaa kokeneille naisille ja tytöille sekä heidän läheisilleen 2. Väkivaltaa kokeneille naisille, tytöille ja heidän omaisilleen suunnattu Naisten netti -verkkopalvelu 3. Vertaisryhmätoiminta väkivaltaa kokeneille naisille 4. Omat rajani -verkkosivut 5. Voimaannuttava, omaehtoinen vapaaehtoistoiminta väkivaltaa kokeneille naisille ja tytöille
Palvelun maksullisuus	Kaikki palvelut ovat maksuttomia.
Palvelun valtakunnallisuus ja toiminta-alueet	Helsingissä järjestetyt vertaisryhmät ovat paikallisia, kaikki muu toiminta on valtakunnallista.
Miten rahoitettu	Päärahoittaja on Raha-automaattiyhdistys. Helsingin ja Oulun kaupungit ovat rahoittaneet toimintaa. Lahjoitukset, jäsenmaksutuotot.
Rahoituksen suuruus 2012	<p>RAY:n kohdennettu toiminta-avustus: 160 000 €</p> <p>Oulun kaupunki: 1 000 €</p> <p>Helsingin kaupunki: 12 000 €</p> <p>Lahjoitukset: n. 2 000 €</p> <p>Jäsenmaksutuotot: 1 300 €</p> <p>Yhteensä: 176 300 €</p>
Asiakasmäärä 2012	<p>Vuonna 2012 Naisten Linjalla vastattiin 1379 puheluun. Soitonyrityksiä tuli 912.</p> <p>Vuonna 2012 Naisten Netin kautta yhteydenottoja tuli yhteensä 188.</p> <p>Suljetussa verkkoryhmässä ("Parisuhdeväkivallasta vapaaksi" -teema-ryhmässä) vuonna 2012 oli yhdeksän aktiivista osallistujaa eri puolilta Suomea.</p> <p>Avoimessa Päänavaus-ryhmässä Helsingissä kävijäkertoja oli vuonna 2012 yhteensä 68 eli noin neljä osallistujaa / kerta. Muutamat osallistujista olivat Helsingin ulkopuolelta.</p> <p>Helsingissä toteutettuun suljettuun vertaistukiryhmään valittiin haastattelujen perusteella kuusi naista. Ryhmä pysyi samansuuruisena koko elinkaarensa ajan (10 tapaamiskertaa). Kaikki osallistujat olivat helsinkiläisiä.</p> <p>Vuonna 2012 vanhoillislestadiolaisille väkivaltaa kokeneille naisille suunnattu ryhmä tapasi keväällä viisi ja syksyllä neljä kertaa. Osallistujia tapaamisilla oli yhdestä kolmeen. Osallistujien kotipaikkakunta ei käy ilmi ryhmäraportista.</p> <p>Vuonna 2012 Omat rajani -sivustolla kävi 8 371 yksilöityä kävijää.</p> <p>Vuonna 2012 voimauttavaan vapaaehtoistoimintaan osallistui 120 vapaaehtoista.</p>
Palkattu henkilökunta 2012	2 kokopäivätoimista, yksi tuntityöntekijä
Vapaaehtoiset 2012	100

Ongelmat	<p>Tällä hetkellä palvelujen tuottamisen suurimmat tekniset ongelmat liittyvät työntekijämäärän alimitoitukseen. Tavoitteenamme on saada vuonna 2014 palkattua yksi kokopäiväinen työntekijä lisää. Kolmas kokopäiväinen työntekijä mahdollistaa puhelinpäivystyksen laajentamisen arkipäiviin ja viikonloppuihin.</p> <p>Palvelujen tuottamisen suurin ongelma on rahoituksen alhainen taso. Verrattuna muihin palveluntarjoajiin, millä tahansa indikaattorilla mitattuna Naisten Linja on äärimmäisen kustannustehokas. Palvelemme hyvin pienellä työntekijämäärällä haastavaa kohderyhmää.</p>
-----------------	--

Monika-Naiset liitto ry

Organisaatiomuoto	Järjestö
Palvelun kuvaus	<p>1. Monikulttuurinen Voimavarakeskus Monika Monikulttuurinen Voimavarakeskus Monika tarjoaa matalan kynnyksen kriisiapua sekä ohjaus- ja neuvontapalveluja väkivaltaa kokeneille maahanmuuttajataustaisille naisille ja lapsiperheille sekä toimii osaamiskeskuksena, joka tarjoaa asiantuntijuutta, tietoa, koulutusta ja konsultaatiota viranomaisille ja sidosryhmille. Voimavarakeskuksen palvelut:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Auttava puhelin – Vastaanotto matalan kynnyksen periaatteella – Tukiasuminen – Muut avopalvelut <p>2. Turvakoti Mona Turvakoti Mona on tarkoitettu väkivaltaa tai sen uhkaa kokeville maahanmuuttajainaisille ja -lapsille.</p>
Palvelun maksullisuus	Voimavarakeskuksen palvelut ovat maksuttomia asiakkaalle, paitsi autta-vaan puhelimeen soittaessa asiakas maksaa paikallispuhelumaksun. Turvakotiasumisessa asiakkaalla on omavastuuosuus (32,20 € / vrk). Maksusitoumuksen tekevä kunta päättää maksaako se myös asiakkaan omavastuuosuuden.
Palvelun valtakunnallisuus ja toiminta-alueet	Auttava puhelin toimii valtakunnallisesti. Vuonna 2012 palvelutoimistot sijaittivat Helsingissä ja Vantaalla.
Miten rahoitettu	<p>Voimavarakeskus:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Raha-automaattiyhdistys Voimavarakeskus Ak 144 000 € – Raha-automaattiyhdistys: (Mallan toiminta) Ak 85 000 € (Vuonna 2013) – Mallan toiminta siirretty osaksi Voimavarakeskuksen toimintaa – Helsingin kaupunki: yleisavustus, josta kohdennettu Voimavarakeskuksen henkilöstö- ja vuokratuloihin 108 000 € <p>Avopalvelut:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Tuotot yhteensä: 12 825 € – Tukiasumisen tuotto: 22 615 € – Yhteensä Voimavarakeskus v. 2012: 372 440 € <p>Turvakoti Mona:</p> <ul style="list-style-type: none"> – kuntien ja valtion maksusitoumukset, v. 2012 Helsingin kaupunki 319 676 €, – muut kunnat ja valtio (ihmiskauppauhrien auttamisjärjestelmä / Joutseno) yhteensä 216 231 € Yhteensä Mona-koti v. 2012: 535 907 € <p>Kaikki yhteensä: 908 347 €</p>
Rahoituksen suuruus 2012	Ks. edellinen solu.
Asiakasmäärä 2012	<p>Voimavarakeskus: 697 asiakasta. Kaikki asiakkaat olivat naisia. Auttava puhelin: noin 1643 soittoa asiakkailta ja 559 soittoa viranomaiselta. Tukiasuminen: 19 tukiasuntoa, joissa vuoden aikana asui 23 aikuista ja 13 lasta. Turvakoti Mona: asiakkaina 103 naista ja 74 lasta.</p>

Palkattu henkilökunta 2012	Voimavarakeskus: 6,5 htv Mona-koti: 10,5 htv
Vapaaehtoiset 2012	Yhteensä 20
Ongelmat	Rahoitus on epävarmaa ja riippuvaista kuntien/ valtion taloudesta ja mahdollisuudesta ostaa palveluja. Kohderyhmä on hyvin moniongelmaista ja heihin kiteytyy erityiskysymyksiä (väkivallan erityiskysymykset esim. pakkoavioliitto, kunniaan liittyvä väkivalta, ihmiskauppa; luku- ja kirjoitustaidottomuus, köyhyys, asunnottomuus jne). Työ on kuormittavaa. Henkilöstön korkean erityisosaamisen vaatimus.

Suomen Mielenterveysseura ry

Organisaatiomuoto	Kansanterveys- ja kansalaisjärjestö, jonka jäsenseurat (yhteensä 55 itsenäistä rekisteröitynyttä yhdistystä) ylläpitävät yhteensä 18 paikallista kriisikeskusta eri puolilla Suomea.
Palvelun kuvaus	Mielenterveysseurassa toimii SOS-kriisikeskus ja lisäksi paikalliset mielenterveysseurat ylläpitävät yhteensä 18 kpl kriisikeskusta eri puolilla Suomea. Kriisikeskukset tarjoavat tukea kasvokkain kriiseissä ja vaikeissa elämäntilanteissa oleville, siis myös rikosten uhreille, kriisikeskusten apu keskittyy tukemaan rikosten uhrien ja omaisten henkistä hätää ja selviytymistä siitä. Kriisitapaamisia on keskimäärin 5/asiakas. Verkossa apua voi hakea verkkokriisikeskus Tukinetissa ja osoitteessa www.e-mielenterveys.fi voi hakeutua oma-apuohjelma SELMAan, joka on suunnattu traumaattisen kriisin kokeneelle. Ammatillisesti ohjattuja intensiivikursseja henkirikosten uhrien omaisille vuosittain / tarpeen mukaan.
Palvelun maksullisuus	Kriisiapu on asiakkaalle maksutonta, kuntoutuskursseista asiakas maksaa täyshoidosta omavastuusuuden. Puheluista asiakas maksaa operaattorilleen operaattorin puhelusta perimien taksojen mukaisesti.
Palvelun valtakunnallisuus ja toiminta-alueet	Kriisikeskusten asiakkaat tulevat pääosin kriisikeskusten lähialueilta, mutta asiakkaita ei rajata kotikunnan mukaan. Intensiivikurssit on valtakunnallisia ja kurssipaikat pyritään sijoittamaan eri puolille Suomea sen mukaan, mistäpäin kurssilaisten enemmistö on. Kriisipuhelin on valtakunnallinen, samoin Tukinet ja Selma oma-apuohjelma. Kriisikeskuksia on seuraavilla paikkakunnilla: Helsinki, Vihti, Hyvinkää, Lahti, Salo, Sastamala, Tampere, Turku, Rauma, Mikkeli, Lappeenranta, Seinäjoki, Jyväskylä, Savonlinna, Joensuu, Kuopio, Oulu, Kemi, Rovaniemi.
Miten rahoitettu	RAY:n avustukset ovat kriisikeskusten pääasiallinen rahoituslähde. Lisäksi itsenäisten paikallisten mielenterveysseurojen ylläpitämät kriisikeskukset voivat saada kunnilta avustuksia toiminnalleen.
Rahoituksen suuruus 2012	Suomen Mielenterveysseuran kriisikeskusverkosto sai vuonna 2012 yhteensä 2 594 000 € yhteensä 19 kriisikeskukselle eri puolilla Suomea
Asiakasmäärä 2012	Kriisikeskusten kriisivastaanotolla oli vuonna 2012 asiakkaita yhteensä 8 308, joista yhteydenoton syynä 455:llä oli väkivalta. Kriisipuhelimessa käytiin vuonna 2012 38 656 keskustelua, joissa väkivalta aiheena 373 puhelussa. Selma oma-apuohjelmassa 1 asiakas hakeutui syynään väkivallan tai muun rikoksen uhriksi joutuminen.
Palkattu henkilökunta 2012	Kriisikeskuksissa on työntekijöitä suurimmassa n. 30 ja pienimmissä 2.
Vapaaehtoiset 2012	Kriisipuhelimen päivystysringissä on mukana vuosittain n. 600 koulutettua vapaaehtoista. Koulutettuja vapaaehtoisia tukihenkilöitä SOS-kriisikeskuksen kriisityössä oli vuonna 2012 47 aktiivista.
Ongelmat	Ongelmana on lähinnä resurssien puute: avuntarvitsijoita olisi enemmän kuin resursseja.

Turvallisen vanhuuden puolesta – Suvanto ry

Organisaatiomuoto	Yhdistys
Palvelun kuvaus	Suvanto ry tarjoaa puhelinpalvelua väkivaltaa ja hyväksikäyttöä kokeneille seniori-ikäisille ja heidän läheisilleen, ylläpitää ammatillisesti ohjattua vertaistuen ryhmää ja tarjoaa tukihenkilön apua seniori-ikäisille väkivaltaa, hyväksikäyttöä tai sen uhkaa kokeneille heidän asioidessaan esim. muiden viranomaisten kanssa, jakaa tietoa ikääntyneiden kohtaamasta kaltoinkohdelusta, siihen puuttumisesta ja ennaltaehkäisevistä toimista eri alojen ammattilaisille ja opiskelijoille sekä järjestää aiheesta koulutuksia ja seminaareja.
Palvelun maksullisuus	Maksuton
Palvelun valtakunnallisuus ja toiminta-alueet	Valtakunnallinen. Tukihenkilötoiminta pääkaupunkiseudulla ja hankkeessa Oulussa. Vertaisryhmä Helsingissä.
Miten rahoitettu	Ks. seuraava solu.
Rahoituksen suuruus 2012	RAY 190 000€ Oikeusministeriö 22 000 € (Puhelinpalvelun kehittämishanke 2011–2012)
Asiakasmäärä 2012	Auttavaan puhelinpalveluun ja yhdistyksen työntekijöille ikääntyneiltä tuli puheluita 114 kpl (valtakunnallisesti). Vertaisryhmässä 10 eri asiakasta (Helsinki). Tukihenkilötoiminnassa 10 eri asiakasta (Helsinki, Vantaa).
Palkattu henkilökunta 2012	2 kokopäivätoimista, yksi tuntityöntekijä
Vapaaehtoiset 2012	6
Ongelmat	Yhdistyksen resurssit eivät vastaa siihen tarpeeseen, mikä toiminnalle olisi. Myös rahoituksen varmistaminen pitkäjänteisessä työssä on aina ongelmallista. Pienen järjestön toiminnan tunnetuksi tekeminen apua tarvitseville valtakunnallisesti on hyvin haastavaa. Erytisesti puhelinauttamisen ylläpitämiseen tulisi rahoitus varmistaa muulla tavalla kuin RAY:n rahoituksella.

Huoma – Henkirikoksen uhrien omaiset ry

Organisaatiomuoto	Yhdistys
Palvelun kuvaus	Pääasiallisena tehtävänä Huoma ry:llä on tukea henkirikoksen uhrien läheisten elämää menetyksen jälkeen tarjoamalla vertaistukea sekä ammatillista apua erilaisten toimintojen avulla. Toimintoina vuonna 2012 olivat paikalliset vertaistukiryhmät, valtakunnalliset vertaistukiviikonloput, vertaistukipuhelin sekä suljetut keskustelusivut Internetissä. Vertaistuen lisäksi Huoma toimii yhteistyökumppanina eri organisaatioiden kanssa asiantuntijana, antamalla tietoa sekä opastamalla miten kohdata henkirikoksessa läheisensä menettänyt ihminen.
Palvelun maksullisuus	Vertaistukiryhmiin osallistuminen on maksutonta, kuten myös Internetin keskustelusivuille osallistuminen. Vertaistukipuhelimeen soittaminen maksaa operaattorin veloittamat normaalit puhelumaksut. Vertaistukiviikonlopuissa osallistujat maksavat omavastuun täyshoidosta. Palveluihin osallistumisen edellytyksenä ei ole jäsenyys Huomassa.
Palvelun valtakunnallisuus ja toiminta-alueet	Valtakunnallinen. Sosiaaliseen mediaan ei ole paikallisia rajoituksia, kuten ei tukipuhelinpalvelussakaan. Vertaistukiryhmiä kokoontui vuonna 2012 Tampereella, Kotkassa, Rovaniemellä, Oulussa ja Kuopiossa. Valtakunnallisiin vertaistukiviikonloppuihin ovat tervetulleita kaikki ja näitä viikonloppuja järjestetään eri puolilla Suomea. Vuonna 2012 vertaistukiviikonloput järjestettiin Ellivuoressa (Sastamala) ja Oulussa. Huoman toimisto sijaitsee Oulussa.
Miten rahoitettu	Huoman toiminta perustuu täysin Raha-automaattiyhdistyksen tukeen joka oli vuonna 2012 70 000 euroa.
Rahoituksen suuruus 2012	Ks. edellinen solu.
Asiakasmäärä 2012	Huomassa oli vuonna 2012 86 varsinaista jäsentä sekä 12 kannatusjäsentä. Varsinaiseksi jäseneksi voidaan valita vain henkilö, joka on menettänyt läheisen henkirikoksessa. Muut voivat liittyä kannatusjäseniksi. Huoma kuitenkin tekee työtä muidenkin kuin jäsentensä kanssa. Kaikkiin vertaistukitapaamisiin on kaikilla vapaa pääsy eli osallistujan ei tarvitse olla Huoman jäsen. Vuonna 2012 jäsenten lisäksi autettiin vertaistukiryhmissä eri puolilla Suomea noin kolmeakymmentä henkilöä. Henkilökohtaisessa tukisuhteessa puhelintukihenkilöön oli vuoden aikana muutamia henkilöitä. Vertaistukiviikonloppuja järjestettiin kaksi kertaa vuoden aikana ja niissä molemmissa oli mukana noin 30 henkilöä.
Palkattu henkilökunta 2012	Toiminnanjohtaja teki 0,5 henkilötyövuotta, muuta palkattua henkilökuntaa yhdistyksellä ei ole.
Vapaaehtoiset 2012	15
Ongelmat	Henkirikoksen perheessään kokeneita voi olla vaikea saavuttaa, sillä henkirikoksia tapahtuu vuodessa noin 130. Näin ollen yhdistyksen toiminnasta tiedottaminen on haasteellista, sillä esimerkiksi poliisin tai terveyskeskuspääkäriin uralla ei välttämättä kertaakaan tule eteen tilannetta, jossa joutuu kohtaamaan henkirikoksessa läheisensä menettäneen. Palvelun saatavuus tarpeen tullessa voi siis olla haastavaa. Jatkuvuuden haaste on yksi suurimmista haasteista. Jatkuuko toiminta seuraavina vuosina tai miten suunnitellaan toimintaa eteenpäin? Jos epävarmuus jatkuvuudesta on aina läsnä, ei voi keskittää huomiota toiminnan kehittämiseen.

Kunnat

Organisaatiomuoto	
Palvelun kuvaus	Turvakodeissa tarjotaan hoitoa lapsille, nuorille, perheenjäsenille, mutta myös aikuisille asiakkaille. Sosiaalipäivystys osana kuntien sosiaalipalvelujen kokonaisuutta vastaa välittömään avun tarpeeseen hätä- ja kriisitilanteissa.
Palvelun maksullisuus	Turvakodit voivat periä asiakasmaksuja.
Palvelun valtakunnallisuus ja toiminta-alueet	Ei valtakunnallinen. Sosiaalihuoltolain vireillä olevaa muutosta (17 ja 26 b §) koskevan HE-luonnoksen mukaan kuntien ylläpitämiä turvakoteja on viisi. Turvakodit sijaitsevat Kuntaliiton tietojen mukaan Joensuussa, Kotkassa, Kuopiossa, Porvoossa ja Varkaudessa. Ainakin osa em. turvakodeista on usean kunnan asukkaita palvelevia.
Miten rahoitettu	Kuntaliitolla ei ole rahoituksen suuruudesta tarkempaa tietoa. Ks. Kuntaliiton erikseen toimittamat taulukot.
Rahoituksen suuruus 2012	
Asiakasmäärä 2012	Ks. Kuntaliiton toimittamat taulukot.
Palkattu henkilökunta 2012	Kuntaliitolla ei ole tietoa asiasta.
Vapaaehtoiset 2012	
Ongelmat	Kuntaliitto näkee rahoituksen kuntien kannalta ongelmalliseksi. Kuntaliitto vastustaa kuntien lakisääteisten tehtävien lisäämistä (ml. turvakotivelvoite), jos samalla kuntien rahoituksesta ei täysimääräisesti huolehdita. Nyt rahoitus ei sisälly valtiontalouden kehyksiin eikä peruspalveluohjelmaan.

Porvoon turvakoti

Organisaatiomuoto	Porvoon kaupungin ja Sosiaali- ja perhepalveluiden yksikkö
Palvelun kuvaus	Turvakotipalvelua naisille ja miehille, lasten kanssa tai ilman lapsia, 6 perhepaikkaa ja 4 nuorten kriisipaikkaa.
Palvelun maksullisuus	Avopalveluita lukuun ottamatta ei ole maksuton.
Palvelun valtakunnallisuus ja toiminta-alueet	Ensisijaisesti Porvoon ja Itä-Uudenmaan kuntien asukkaille, mutta turvakodille otetaan vastaan paikkatilanteen mahdollistaessa asiakkaita muistakin kaupungeista.
Miten rahoitettu	Porvoon kaupunki rahoittaa.
Rahoituksen suuruus 2012	658 900 €
Asiakasmäärä 2012	Turvakodissa oli vuonna 2012 yhteensä 85 asiakasta, joista naisia 40, miehiä 8 ja lapsia 37. Miesten määrä kasvoi 100%. Turvakodin yhteydessä toimii neljän paikan nuorten kriisisijoitusyksikkö. Kriisisijoituspaikoille sijoitetaan alle 18-vuotiaita lastensuojelun tarpeessa olevia nuoria lastensuojelun päätöksillä. Toimintavuoden aikana oli sijoitettuna yhteensä 35 nuorta, joista tyttöjä 24 ja poikia 11.
Palkattu henkilökunta 2012	Henkilökunta: 7 turvakodin ohjaajaa, 1 sosiaalityöntekijä, 1 toimistos sihteeri ja esimies. Keikkatyöntekijöitä palkataan tarpeen mukaan ja useita kesäisiä.
Vapaaehtoiset 2012	
Ongelmat	Turvakotityö toimii pääsääntöisesti hyvin. Väkivaltatyön avopalveluilta pitäisi kehittää ja niihin tarvitaan myös lisää resursseja. Lasten kanssa tehtävää työtä pitää kehittää, joka vaatii aikaa, osaamista/kouluttamista ja resursseja. Turvakodin asiakasmäärä vuonna 2013 on kasvanut valtavasti.

Suomen DELFIN Ry

Organisaatiomuoto	Järjestö
Palvelun kuvaus	Ohjaus ja tukitoiminta lapsuudessa seksuaalisesti hyväksikäytetyille ja heidän läheisilleen. Koulutus- ja tiedotustoiminta ammattiauttajille ja kaikille asiasta kiinnostuneille.
Palvelun maksullisuus	Päivystyspuhelut normaalihintaisia soittajan liittymän mukaisesti, keskusteluryhmät maksuttomia. Leireillä asiakas maksaa majoituksen ja ruokailun. Koulutukset sovitaan tilaajaan kanssa, pääsääntöisesti koulutuksen tilaaja maksaa aiheutuvat kulut (kouluttajan matka- ym. korvaukset).
Palvelun valtakunnallisuus ja toiminta-alueet	Yhdistyksen toimisto on Kouvolassa. Delfins-leirit ovat olleet Kouvolassa, tulevaisuudessa järjestetään mahdollisuuksien mukaan myös muualla Suomessa. Keskusteluryhmiä on Helsingissä, Lahdessa, Kajaanissa, Oulussa, Turussa, Torniossa, Lappeenrannassa ja syyskuussa 2013 Tampereella alkaa uusi ryhmä. Ryhmiä perustetaan tarpeen mukaan.
Miten rahoitettu	Pääsääntöinen rahoittaja on RAY.
Rahoituksen suuruus 2012	Vuonna 2012 yhdistys sai RAY:n avustusta 122 000 €, jäsenmaksutuloina noin 2000 €, koulutuslaskut, tapahtumatulot ja tuotevälitys noin 1500 €, avustukset 560 €. Yhteensä 126 060 €.
Asiakasmäärä 2012	Päivystyssoittoja 724, joista miehiä 10 %, leireille osallistui yhteensä 9, 17 ja 21 henkilöä/leiri. Ryhmissä kokoontui pääsääntöisesti 2-10 henkilöä, joista Helsinkiin lukuun ottamatta valtaosa naisia. Helsingin ryhmässä on käynyt myös useita miehiä.
Palkattu henkilökunta 2012	2 henkilöä
Vapaaehtoiset 2012	33
Ongelmat	Lapsuudessa koettu hyväksikäyttö on edelleen tabu aihe Suomessa. Moni uhri ei uskalla hakea apua pelätessään tulevaisuutta leimautuneeksi hyväksikäytön uhriksi. Sopivien tukihenkilöiden löytäminen on vaikeaa, monelle itse hyväksikäyttöä kokeneelle toimiminen tukihenkilönä voi olla liian kuormittavaa. Yhdistys on ainoa tukijärjestö lapsuudessa seksuaalisesti hyväksikäytetyille Suomessa. Resurssimme ovat rajalliset nykyisellä rahoituksella. Tarvetta laajempaan toimintaan olisi, jos olisi käytössä siihen sopiva rahoitus. Tarvetta olisi mm. erilaisille pidempikestoisille leireille/ryhmille, jotka olisivat maksuttomia osallistujille.

Tyttöjen Talo Helsinki, Kalliolan Nuoret ry

Organisaatiomuoto	Järjestö
Palvelun kuvaus	Kalliolan Nuoret on poliittisesti ja uskonnollisesti sitoutumaton nuorisotyötä tekevä järjestö johon Tyttöjen Talo (Suomessa tällä hetkellä kuusi Tyttöjen Taloa ja kaksi Poikien Taloa) Helsingissä kuuluu.
Palvelun maksullisuus	Seksuaalisen väkivaltatyön palvelut ovat 13–28-vuotiaille tytöille maksuttomia yksilö- ja ryhmätoimintaa sisältäviä tukevia, kannattelevia ja ohjaavia sekä terapeuttisia palveluja seksuaalisen väkivallan kysymyksissä.
Palvelun valtakunnallisuus ja toiminta-alueet	Palvelu ei jakaudu tasaisesti, kaikissa Tyttöjen Taloissa ei ole väkivaltatyötä tässä muodossa. Nettityössä tyttöjä/naisia voidaan palvella valtakunnallisesti mm. neuvonnalla. Helsingin Tyttöjen Talon palvelut palvelevat Helsingin ja pääkaupungin alueita. Asiakkaita tulee myös ympäröivistä kaupungeista ja kunnista (Lohja, Loviisa, Kerava, Järvenpää, Kirkkonummi).
Miten rahoitettu	Rahoitus tulee hanke- ja projektirahoituksena Terveyden- ja hyvinvoinnin laitokselta (Aino- ja Ilmari-hanke 2011–2013) sekä Helsingin kaupungin terveyskeskukselta. Rahoitus kattoi vuonna 2012 1,5 työntekijää (95 000 euroa).
Rahoituksen suuruus 2012	
Asiakasmäärä 2012	Tyttöjen Talossa asiakkaita seksuaalisen väkivaltatyön työmuodossa oli 55, iät vaihtelevat 13–26, kaikki siis tyttöjä/naisia.
Palkattu henkilökunta 2012	Työmuodossa on kaksi työntekijää. Ryhmänohjaajina oli kaksi ulkopuolista.
Vapaaehtoiset 2012	
Ongelmat	Pysyvän rahoituksen puuttuminen on ollut koko väkivaltatyön toteuttamisen ajan suurin hankaluus. Asiakasmäärät ovat kasvaneet niin että vuoden 2013 aikana on saavutettu 60 asiakkaan raja. Nykyisellä kahden työntekijän resurssilla emme pysty vastaamaan riittävän hyvin näin suuren asiakasmäärän tarpeisiin.

Setlementtiyhdistys Naapuri ry, VÄLITÄ! Seksuaaliväkivaltatyön verkostohanke

Organisaatiomuoto	Järjestö
Palvelun kuvaus	Akuutti kriisiapu seksuaalista väkivaltaa/hyväksikäyttöä kokeneille ja/tai näiden läheisille; vertaistukiryhmät; traumainfot; puhelinpalvelu.
Palvelun maksullisuus	Maksuton
Palvelun valtakunnallisuus ja toiminta-alueet	Verkkopalvelujen (ryhmät, nettisivut) ja puhelinkonsultaation osalta valtakunnallinen. Kriisiapu, henkilökohtaiset tapaamiset ja kasvokkaiset ryhmät ovat käytännössä pirkanmaalaisille, mutta kuntarajat eivät sido palvelujen saantia.
Miten rahoitettu	RAY:n kehittämisprojektiavustus
Rahoituksen suuruus 2012	Vuonna 2012 (aloitusvuosi, nelivuotinen hanke) 157 000 €. Ei muuta rahoitusta.
Asiakasmäärä 2012	Vuonna 2012 (Huom! asiakastyö aloitettiin vasta 8/2012) asiakkaita yhteensä 43. Huom! Oikeampaa kuvaa saa vasta vuoden 2013 luvuista: ajalla 1.1.–31.7. asiakkaita ollut yhteensä 103.
Palkattu henkilökunta 2012	Palkattuja vuonna 2012: 3 henkilöä, yhteensä 1,42 henkilötyövuotta.
Vapaaehtoiset 2012	Ei vapaaehtoisia (vielä).
Ongelmat	Painetta asiakasmäärien lisäämiseen ja palveluvalikon laajentamiseen on enemmän kuin mihin tällainen projekti voi vastata. Koska projektin päätavoite on palveluketjun kehittäminen eikä ensisijaisesti palvelujen tuottaminen, niin projekti ei pysty vastaamaan kuin osaan yhteyttä ottavien asiakkaiden tai yhteistyökumppaneiden tarpeista. Alueelta on jo pitkään puuttunut seksuaaliseen väkivaltaan erikoistuneita pysyviä palveluja, ja projekti paikkaa tätä puutetta nyt joiltakin osin, mutta tarvetta olisi pysyvämpää toimintaan ja erityisesti sellaiseen, jossa myös pitempi hoito olisi mahdollista. Seksuaalisen väkivallan kohdalla akuuttiapu riittää vain harvoille, eikä julkinen palvelujärjestelmä kykene vastaamaan jatkohoidon tarpeeseen riittävästi. Yksityiseen terapia-apuun on mahdollisuus vain murto-osalla uhreista.

Lappeenrannan turvakoti

Organisaatiomuoto	Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystyöpiiri
Palvelun kuvaus	Turvakoti toimii ympärivuorokautisena turvapaikkana perhe- ja lähisuhdeväkivaltaa kokeneille. Turvapaikan lisäksi työhön kuuluu kriisiavun antaminen puhelimitse (24h), niin väkivallan kokijoille kuin tekijöille. Turvakodissa tehtävän työn tavoitteena on väkivaltaa kokeneiden tukeminen sekä väkivaltakierteen katkaisu. Lähtökohta väkivaltakierteen katkaisulle on koko perheen/kaikkien osallisten huomioon ottaminen, myös tekijän. Turvakodin väkivaltatyö on luonteeltaan kriisityötä, mutta se on myös selviytymistä tukevaa työskentelyä. Selviytymistä tukeva työskentely on mm. informaation antamista perhe- ja lähisuhdeväkivallasta, rikosilmoituksesta, lähestymiskiellosta sekä mm. informaation antamista erotilanteista ja lapsen asemasta/lastensuojelusta. Tiedonannon lisäksi ohjaaja tukee asiakasta omien voimavarojen löytämisessä joko väkivaltaisesta suhteesta irrottautumiseen tai suhteessa selviytymiseen. Selviytymistä tukeva työskentely on asiakkaan tunteiden ja ajatusten läpikäymistä ja kuuntelemista. Yhteistyö muiden viranomaisten kanssa sekä asiakkaalle annettava palveluohjaus ovat myös tärkeitä työmuotoja.
Palvelun maksullisuus	Turvakoti maksaa Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystyöpiiriin asiakkaalle 25€/vrk aikuiselta ja 15€/vrk lapselta. Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystyöpiiriin ulkopuoliselle turvakoti maksaa 160€/vrk. Vuorokausimaksun perimiseen vaikuttaa asiakkaan taloudellinen tilanne ja pienituloisilta mm. toimeentulotukea saavilta maksua ei peritä.
Palvelun valtakunnallisuus ja toiminta-alueet	Palvelu ei ole valtakunnallinen. Turvakotipalvelu on kunnan/ sosiaali- ja terveystyöpiiriin järjestämää palvelua. Turvakoti sijaitsee Lappeenrannassa.
Miten rahoitettu	Palvelun rahoittaa Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystyöpiiri.
Rahoituksen suuruus 2012	Turvakodin budjetti vuonna 2012 oli 85 000€, josta henkilöstökulujen osuus noin 70 000€. Turvakoti on lastensuojelulaitoksen Nuorisoryhmäkodin yhteydessä ja Turvakodin kokonaisbudjettia on vaikea arvioida, koska Nuorisoryhmäkodin henkilökunta työskentelee Turvakodissa. Pelkkä turvakodin budjetti ei riitä toimintaa pyrittämään henkilöstökulujen osalta.
Asiakasmäärä 2012	Vuonna 2012 oli 31 asiakasperhettä, yhteensä 54 asiakasta. Asiakkaista naisia oli 28, miehiä 3 ja lapsia 23. Asiakasperheistä kolme oli Eksoten ulkopuolelta, muut asiakasperheet tulivat Eksoten alueelta neljältä eri paikkakunnalta. Asiakkaissa oli 7 eri kansalaisuutta. Turvakotisijoitukset kestivät 1 vrk–46vrk, keskiarvo 8 vrk. Käyttöaste Turvakodissa oli yhteensä 259 vrk ja lapsien kanssa yhteensä 447 henkilövuorokautta. Tämän lisäksi puhelimitse autettavia/ohjattavia asiakkaita ja keskustelukäyntejä turvakodille on tullut noin 90 kpl.
Palkattu henkilökunta 2012	1/3 johtajan palkasta on huomioitu turvakodin budjetissa sekä yksi ohjaaja, mutta turvakodilla työskentelevät kaikki Nuorisoryhmäkodin 14 työntekijää. Vapaaehtoisia työntekijöitä ei Turvakodilla ole ollut.
Vapaaehtoiset 2012	Ks. edellinen solu.
Ongelmat	Rahoituksen jatkuminen, tilat ovat pienet tarpeeseen nähden ja henkilökuntaan on niukasti. Asiakasmäärät ovat pysyneet lähestulkoon samana. Asiakaskunnassa näkyy viime vuosia enemmän monikulttuurisuus-/kansalaisuus sekä perhesurmien uhka.

Perhekuntoutus- ja turvakoti Villa Familia / Vastaanotto- ja lastenkoti Barnens Vål

Organisaatiomuoto	Folkhälsan Syd Ab, Osakeyhtiö
Palvelun kuvaus	Yksikkö tuottaa ensisijaisesti lastenkoti- ja perhekuntoutuspalveluja, mutta myös turvakotipalvelua. Villa Familian turvakoti on tarkoitettu perhe- ja parisuhdeväkivallan kohteeksi joutuneille tai sen uhan alla eläville henkilöille. Turvakoti tarjoaa fyysistä ja psyykkistä turvaa, kriisityötä sekä uhrin että tämän lapsen kanssa. Tavoitteena on uhrin väkivaltakierteen katkaiseminen ja uuden / toisenlaisen elämäntilanteen ja elämänhallinnan rakentaminen. Lisäksi asiakkaalle annetaan tietoa väkivallasta, oikeuksista, mahdollisuuksista ja vaihtoehdoista sekä autetaan esim. lähestymiskielto ja uuden asunnon hankinnassa. Asiakkaan kanssa tehdään verkostotyötä asiakkaan tarpeiden mukaisesti. Tarvittaessa ohjataan väkivallantekijä muun tuen piiriin.
Palvelun maksullisuus	Sosiaalitoimisto on myöntänyt asiakkaillemme maksusitoumuksen, joten laskutamme kuntien sosiaalitoimistoja. Palvelun tuottaja ei laskuta asiakasta.
Palvelun valtakunnallisuus ja toiminta-alueet	Folkhälsan Syd Ab tuottaa turvakotipalvelua ainoastaan tässä yksikössä os. Högbenintie 36, 10350 Meltola. Asiakaskunta lähinnä Länsi-Uudenmaan alueelta, mutta asiakkaita on tullut myös Länsi-Uudenmaan ulkopuolelta.
Miten rahoitettu	Palvelu rahoitetaan kuntien antamalla asiakaskohtaisilla maksusitoumuksilla. Yksityinen lahjoittaja on mahdollistanut lisärakennuksen rakentamisen, mikä on mahdollistanut paremmat tilat turvakotiasiakkaille eikä heidän tarvitse olla perhekuntoutusasiakkaiden kanssa samoissa tiloissa. Tämä antaa paremmat edellytykset kriisityölle.
Rahoituksen suuruus 2012	
Asiakasmäärä 2012	Turvakodissa oli vuonna 2012 naispuolisia aikuisia asiakkaina 242 ja lapsia yhteensä 213. Asiakkaat ovat tulleet Länsi-Uudenmaan ja Karviaisen alueelta.
Palkattu henkilökunta 2012	Folkhälsan Syd Ab:n Perhekuntoutus- ja turvakotiyksikössä, Villa Familiasa oli vuonna 2012 ohjaajia 4. Yksikössä on lisäksi yhteinen yksikön vastaava, sosiaalityöntekijä ja psykologi, joiden työaika turvakodin asiakkaiden kanssa määräytyy asiakastilanteiden mukaan. Samassa yksikössä toimii lastenkoti, jonka henkilökunnan kanssa on yhteinen yökkö. Lisäksi lastenkodin henkilökunta tarvittaessa osallistuu esim. työhön lasten väkivaltakokemuksien käsittelemisessä (trappan menetelmä).
Vapaaehtoiset 2012	
Ongelmat	Turvakotiasiakkaiden sekä fyysisen että psyykkisen turvallisuuden takaaminen on haastavaa. Yksikössämme koetaan, että yksikön muut palvelunsaajat: perhekuntoutus- ja lastenkotiasiakkaat asetetaan ajoittain turvattomaan tilanteeseen kun uhkana on, että väkivallantekijä tulee uhrin perään yksikköömme. Yksikömmme on aidatulla alueella ja ajotiet pihalle on suljettavissa portein. Lisäksi yksikössä on kameravalvonta ja turvanapit, joilla vartijat voidaan hälyttää paikalle. Turvasuunnitelmat ja riskikartoitukset on tehty asianmukaisesti.

Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmä, Joutsenon vastaanottokeskus.

Organisaatiomuoto	Viranomaistoiminta
Palvelun kuvaus	<p>Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmä (Joutsenon vastaanottokeskus) vastaa kokonaisuudessaan palveluiden ja tukitoimien järjestämisestä ja niiden kustannuksista auttamisjärjestelmän asiakkaille, joilla ei ole kotikuntalaissa tarkoitettua kotikuntaa Suomessa.</p> <p>Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmä antaa oikeudellista neuvontaa asiakkaalle hänen asemaansa liittyen, kuten tietoa rikosprosessista ja sen etenemisestä, neuvontaa ja käytännön apua oikeusavustajan hankkimiseksi, neuvontaa ja käytännön apua oleskelulupien hakemiseen liittyen, tarvittaessa neuvontaa ja käytännön apua liittyen ulkomaalaisen asiakkaan kotimaan asioihin (esim. elatusmaksut kotimaassa tms. käytännön asiat). Auttamisjärjestelmästä pidetään asiakkaan avuksi yhteyttä mahdollisesta rikostutkinnasta vastaavaan viranomaiseen erityisesti asiakkaan turvallisuuteen ja siihen liittyvistä erityisjärjestelyistä. Asiakkaalle järjestetään sosiaali- ja terveystalot, kuten vastaanottolaissa on säädetty. Asiakkaalle myönnetään vastaanottoraha, kuten vastaanottolaissa on säädetty. Asiakkaalle järjestetään majoitus ottaen huomioon mahdolliseen rikostutkintaan liittyvät seikat ja tutkintaviranomaisen näkemys sekä tutkintaviranomaisen arvio mahdollisista turvallisuushista. Auttamisjärjestelmä ostaa asiakkaille tukityötä järjestöiltä. Tukityö sisältää käytännön jalkautuvaa tukemista kuten arjen hallinnan ja hyvinvoinnin tukemista, asumisen tukemista ja viranomaisasioiden hoidon käytännön tukemista. Auttamisjärjestelmä avustaa myös vapaaehtoisen turvallisen kotiinpaluun järjestämisessä joko suoraan omana toimintana tai yhteistyössä kansainvälisen siirtolaisuusjärjestö IOM:n kanssa.</p> <p>Auttamisjärjestelmän asiakas, joka oleskelee Suomessa turvapaikanhakijana saa peruspalvelunsa (majoitus, sosiaalityö, vastaanottoraha) hänet majoittavasta vastaanottokeskuksesta ja ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmän järjestämänä ja kustantamana mahdolliset ihmiskaupan uhrin asemaan liittyvät erityispalvelut ja tukitoimet.</p> <p>Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmä koordinoi ja tukee niiden asiakkaiden auttamis- ja tukitoimia, joilla on kotikuntalainen tarkoittama kotikunta Suomessa. Nämä asiakkaat saavat palvelunsa kotikunnasta. Kotikunta voi saada kotoutumislain perusteella korvauksia kustannuksista, jotka aiheutuvat ihmiskaupan uhrille hänen asemasta johtuvien erityistarpeiden vuoksi järjestettävistä toimenpiteistä tai palveluista. ELY-keskuksen on pyydettävä Joutsenon vastaanottokeskuksesta ihmiskaupan uhrien auttamisesta vastaavana tahona lausunto siitä, ovatko korvattaviksi haetut kustannukset aiheutuneet ihmiskaupan uhrin asemasta johtuvien toimenpiteiden ja palvelujen järjestämisestä. Auttamisjärjestelmän piiriin pääsemiseksi. Auttamisjärjestelmästä annetaan ohjausta ja neuvontaa asiakkaan kotikunnan sosiaaliviranomaisille ihmiskauppataapauksiin liittyvistä erityispiirteistä ja näkemys mahdollisista erityispalveluista, joita ihmiskaupan uhrille tulisi järjestää esimerkiksi turvallisuuteen liittyen, samoin tietoa ja neuvontaa asiakkaan oleskeluoikeuteen liittyen. Auttamisjärjestelmä pitää myös palveluiden koordinoimiseksi yhteyttä mahdollisesta rikostutkinnasta vastaavaan viranomaiseen. Auttamisjärjestelmästä osallistutaan myös asiakkaan asioissa verkostopalaveriin.</p>
Palvelun maksullisuus	Asiakkaalle maksuton
Palvelun valtakunnallisuus ja toiminta-alueet	Joutsenon vastaanottokeskus koordinoi/hallinnoi ihmiskaupan uhrien auttamista koko maassa.

Miten rahoitettu	Palvelu on rahoitettu valtion talousarvion momentilta 26.40.63 Pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden vastaanotto, jonka perusteluissa sanotaan, että momentilta voidaan maksaa myös ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmän menoja. Erikseen ei ole määritelty, mikä osuus Joutsenon vastaanottokeskukselle myönnetystä määrärahasta voidaan käyttää turvapaikanhakijoiden vastaanoton ja mikä osuus ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmän menoihin. Muuta, kuin budjettirahoitusta ei ole ollut.
Rahoituksen suuruus 2012	Vuoden 2012 määrärahan käyttö oli 1 158 100 euroa (17 % vastaanottokeskuksen kokonaismenoista). Tästä 256 00 euroa oli toimintamenoja ja 902 100 euroa asiakasmenoja.
Asiakasmäärä 2012	Enimmillään vuonna 2012 asiakkaita oli ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmän piirissä 98, joista yksi oli alaikäinen. Auttamisjärjestelmään otettiin vuonna 2012 48 uutta asiakasta. Tämän lisäksi ihmiskaupan uhrien auttamisen piirissä oli todellisuudessa useita täysi-ikäisten auttamisjärjestelmän asiakkaiden alaikäisiä lapsia, joiden asemaa ei ole ihmiskaupan uhrien auttamista koskevassa lainsäädännössä määritelty. Käytännössä heille on kuitenkin tarjottu auttamisjärjestelmän puitteissa palveluita yhdessä vanhemman kanssa.
Palkattu henkilökunta 2012	Palkattua henkilökuntaa 3,27 htv.
Vapaaehtoiset 2012	Ei vapaaehtoisia.
Ongelmat	<p>Ihmiskaupan uhrien auttamiseen liittyvä lainsäädäntö on osaksi erittäin hajallaan ja vaikeasti tulkittavaa. Lisäksi auttaminen ja ylipäänsä ihmiskaupan uhrin asema sivuaa hyvin monia lainsäädäntösektoreita tavalla, joka ei monilta osin ole koordinoitu tai harmonisoitu. Valtion ja kuntien välistä vastuunjakoa ihmiskaupan uhrien auttamisessa ei ole riittävän selkeästi määritelty lainsäädännössä. Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmälle osoitetuista henkilöstöresursseista merkittävä osa menee ajoittain vastuunjakojen ja lainsäädäntöraamien selvittämiseen ja kuntien viranomaisten informoimiseen sekä intensiiviseen palveluohjaukseen, jotta kotikunnan omaava ihmiskaupan uhri pääsee kotikunnan palveluiden piiriin. Kunnissa ei myöskään ole tietotaitoa ylipäänsä ihmiskauppailmiöön ja ihmiskaupan uhrien auttamiseen liittyen.</p> <p>Koska Suomessa ei ole säädetty millään tavalla yleisestä rikoksen uhrin auttamisesta, asiakkaiden tukeminen ja asiakkuuden hallittu päättäminen on haastavaa tilanteissa, joissa rikostutkinnan edetessä tai muutoin lisäselvitysten jälkeen käy ilmi, ettei auttamisjärjestelmän asiakkaan asiassa ole kysymys ihmiskauppataipauksesta, vaan jostain muusta, ehkä vakavastakin rikoksesta.</p> <p>Osittain ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmän asiakkaille on haastavaa järjestää palveluja ja tukitoimia, koska Suomesta puuttuu vielä sopivia, ammattitaitoisia ja tarkoituksenmukaisia palveluita. Esimerkiksi työvoiman hyväksikäyttöön liittyvän hyväksikäytön kohteeksi joutuneille miehille räätälöityjä tukipalveluita ei ole saatavilla. Kolmannen sektorin toimijat ovat perinteisesti keskittyneet naisten ja lasten ja voittopuolisesti seksuaalisen hyväksikäytön kohteeksi joutuneiden tukemiseen. Suomesta puuttuu käytännössä kokonaan "shelter" -tyyppiset majoituspalvelut tai turvakodit, joilla olisi osaamista, mahdollisuus ja puitteet majoittaa ihmiskaupan uhrien auttamisen piirissä olevia henkilöitä. Tämän vuoksi sopivan majoituksen järjestäminen asiakkaalle on usein haastavaa. Lisäksi ainut valtakunnallinen toimija rikoksen uhrien auttamisessa on Suomessa rajalliset resurssit omaava Rikosuhripäivystys. Tämän vuoksi tukityötä on osittain vaikea saada joka puolella Suomea auttamisjärjestelmän asiakkaille.</p>

Kidutettujen kuntoutuskeskus

Organisaatiomuoto	Helsingin Diakonissalaitoksen säätiö
Palvelun kuvaus	Kidutettujen kuntoutuskeskus on erikoissairaanhoidotasoinen ajanvarauspoliklinikka, joka arvioi, hoitaa ja kuntouttaa Suomessa asuvia kidutuksen vuoksi traumatisoituneita pakolaisia ja turvapaikanhakijoita sekä heidän perheenjäseniään. Lisäksi aikuisikäisten lisäksi arvioimme, tutkimme ja hoidamme myös vaikeasti traumatisoituneita pakolais- ja turvapaikanhakija lapsia, nuoria sekä heidän perheitään. Lisäksi tarjoamme valtakunnallisesti konsultaatiota, työnohjaus ja koulutuspalveluita kohderyhmien kanssa työskenteleville ammattilaisille.
Palvelun maksullisuus	Maksuton
Palvelun valtakunnallisuus ja toiminta-alueet	Valtakunnallinen. Kliininen hoitotyö painottuu Etelä-Suomen alueelle. Potilaita ohjautuu myös muualta Suomesta arviointi ja tutkimusjaksolle. Pidempiaikainen hoito on tarkoituksenmukaista toteuttaa mahdollisimman lähellä potilaan asuinpaikkakuntaa. Konsultaatio, työnohjaus ja koulutuspalvelut tarjotaan valtakunnallisesti. Oulun kidutettujen kuntoutuskeskuksen kanssa tehdään yhteistyötä, samoin Tampereen kaupungin psykiatrisen poliklinikan kanssa, jossa hoidetaan maahanmuuttajia.
Miten rahoitettu	Kidutettujen kuntoutuskeskuksen toiminnan rahoittaa Raha-automaattiyhdistys, vuosibudjetti 541 000€. Vuonna 2012 Lasten ja nuorten rahoitus tuli hankerahoituksena Euroopan pakolaisrahastosta (144 000€) ja loppu Helsingin Diakonissalaitoksen omarahoitusosuudesta (48 000€).
Rahoituksen suuruus 2012	Ks. edellinen solu.
Asiakasmäärä 2012	a. Kidutettujen kuntoutuskeskuksessa yhteensä 176 potilasta. b. Kitu lapset ja nuoret hankkeessa lapsia ja nuoria yhteensä 35, vanhempia/muita omaisia yhteensä 17. c. Lisäksi annettu koulutusta (15), työnohjausta (5) ja konsultaatiota (27) valtakunnallisesti.
Palkattu henkilökunta 2012	Kidutettujen kuntoutuskeskuksessa yhteensä 7,34 henkilötyövuotta, henkilöitä 11. Kitu lapset ja nuoret hankkeessa yhteensä 2,5 henkilötyövuotta, henkilöitä 4.
Vapaaehtoiset 2012	4-5
Ongelmat	a. Pysyväisrahoitus puuttuu b. Resurssit ovat pienet. Potilaat tulevat terveydenhuollon läheteellä. Jonoa hoitoon pääsemiseen on, kaikkia ei voida ottaa hoitoon c. Enemmän pitäisi pystyä kehittämään valtakunnallisesti konsultaatio/työnohjaus/koulutustarjontaa, että saataisiin aikaan pysyvää muutosta siinä, että kohderyhmää osataan hoitaa julkisen sektorin toimesta d. Kansainvälinen yhteistyö on tärkeää osaamisen kehittymisen ja ylläpitämisen vuoksi (koulutukset, seminaarit, vierailut ym.) e. Työntekijöiden jaksamisen tukeminen tärkeää (työnohjaus, toiminnan johtaminen)

Kidutettujen kuntoutuspalvelut

Organisaatiomuoto	Oulun Diakonissalaitoksen Säätiö
Palvelun kuvaus	Kidutettujen kuntoutuspalvelut tarjoaa kuntoutuspalveluita kidutuksen koh- teeksi joutuneille pakolaisille ja turvapaikanhakijoille sekä luo toimivia hoito- ja kuntoutusketjuja kuntoutujan verkostojen kanssa. Lääkärin lausunnot turvapaikkahakemusta varten ovat tärkeä osaa toimintaa. Toiminta tarjoaa myös koulutus- ja konsultaatiopalveluita sosiaali- ja tervey- denhuollon, muiden viranomaisten ja kolmannen sektorin toimijoille. Koulutus- ja konsultaatiopalveluiden avulla jaetaan tietoa kidutustrauman tunnis- tamisesta, kohtaamisesta ja hoidosta ja siten tuetaan asiakkaan kokonais- valtaista kuntoutumista.
Palvelun maksullisuus	Kuntoutus on asiakkaalle maksutonta. Lähettävä taho vastaa omavastuu- maksuista ja tulkki-kustannuksista
Palvelun valtakunnallisuus ja toiminta-alueet	Oulun Kidutettujen kuntoutuspalvelut vastaa Pohjois-Suomen alueen kidu- tettujen kuntoutuksesta. Alueeseen kuuluu Pohjois-Pohjanmaa, Lappi ja Kainuu. Harvakseltaan asiakkaita tulee myös Etelä-Pohjanmaalta.
Miten rahoitettu	Palvelun rahoittaa RAY. Lisäksi kevästä 2011 asti käytössä on ollut oma- vastuumaksut lähettävälle taholle.
Rahoituksen suuruus 2012	Vuodelle 2012 RAY myönsi 320 000 €. Kuntoutuspalveluiden omavastuu- maksuista, koulutus- ja luentopalkkioista sekä osallistumismaksuista kertyi vuonna 2012 yhteensä 36 055 €.
Asiakasmäärä 2012	Asiakkaita on vuoden 2012 aikana ollut yhteensä 63. Näistä naisia 19 ja miehiä 44.
Palkattu henkilökunta 2012	Palkattuja työntekijöitä oli vuonna 2012 kuusi. Kokoaikaisina projektissa: Projektipäällikkö, psykiatrinen sairaanhoitaja, kuntoutusohjaaja/fysioterapeutti. Osa-aikaisena projektissa; projektisihteeri. Tuntityössä: konsultoiva psykiatri (n. 25 h /kk). Ostopalveluina lääkäri 2 pv/viikossa.
Vapaaehtoiset 2012	2
Ongelmat	Oman lisänsä palveluihin tuo tulkkien käyttäminen asiakaskäynneillä. Tämä tekee ajanvarausjärjestelmän varsin mutkikkaaksi. Tarvetta palveluille olisi enemmän mitä pystytään tarjoamaan, resurssit ovat rajalliset. Erityisenä ongelmana on ollut palvelun jatkumisen/rahoituksen epävarmuus. Tämä on ollut ongelmallista niin työntekijöille, asiakkaille kuin yhteistyö- kumppaneillekin ja aiheuttanut yhteistyökumppaneiden (lähettävien tahojen) keskuudessa aika ajoin suurta huolta.

LIITE 3.

Järjestöjen esitykset vuosittaisesta rahoituksen tarpeesta sekä viranomaisarvio turvakotien rahoitustarpeesta

Oheiseen taulukkoon on koottu Rikosuhripäivystyksen, Tukinaisen, Monika-Naiset liiton, Naisten Linjan ja Huoman vuonna 2012 käytössä olleen rahoituksen suuruus sekä kyseisten toimijoiden arvio riittävästä rahoituksen määrästä vuositasolla. Rahoitustarpeen perustelut esitetään taulukon alla.

Toimija	Rahoitus vuonna 2012	Toimijan arvio vuosittaisesta rahoituksen tarpeesta
Rikosuhripäivystys	1 450 763 €, josta RAY:n osuus 995 520 €	3 750 000 €
Tukinainen	612 051 €, josta RAY:n osuus 550 000 €	nykyinen rahoitus, minkä lisäksi 66 000 € Helsingin toimipisteeseen ja kolme uutta aluetoimipistettä: 144 000 €/toimipiste, eli uudet (3 kpl) aluetoimipisteet yhteensä 432 000 €
Monika-Naiset liitto ry (Voimavarakeskus)	372 440 €, josta RAY:n osuus 229 000 €	Voimavarakeskuksen keskustoimisto (palvelut pääkaupunkiseudulla) 413 000 €/vuosi, minkä lisäksi neljä aluetoimipistettä, joiden kulut 130 000 €/paikkakunta/vuosi. Voimavarakeskuksen toiminnan vuosikulut yhteensä 933 000 €.
Monika-Naiset liitto ry (Turvakoti Mona)	535 907 € (maksusitoumusostot)	990 000 €/vuosi
Naisten Linja	176 300 €, josta RAY:n osuus 160 000 €	nykyinen rahoitus, minkä lisäksi seuraavat: n. 850 000 € (24/7 tukipuhelin naisiin kohdistuvan väkivallan uhreille, yhteistyössä muiden naisiin kohdistuvan väkivallan vastaisessa työssä toimivien järjestöjen kanssa), n. 290 000 € (Naisten Asema)
Huoma	70 000 €, josta kaikki RAY:lta	137 700 € (toiminta joka vastaa tämän hetken toimintaa ja jolla voidaan vastata kysyntään, ei sisällä laajennettua toimintaa) tai 178 700 € (sisältää nykyistä laajempaa toimintaa)

Rikosuhripäivystys, joka tarjoaa palveluja kaikille rikoksen uhreille ympäri maata, toteaa esityksensä mahdollistavan jokaisen palvelupisteen (29 kpl) vahvistamisen niin, että kussakin olisi vähintään yhden kokopäiväisen ammattilaisen verran työvoimaa. Lisäksi rahoitus mahdollistaisi vapaaehtoisten määrän kaksinkertaistamisen. Keskustoimistoa vahvistettaisiin juristilla, tiedottajalla sekä ulkomaalaistyön ja nuorisotyön koordinaattoreilla. Rahoituksen turvin RIKU voisi osittain vastata myös erityisen haavoittuvien rikosuhrien tuen tarpeeseen siellä, missä erityispalveluita ei ole. Toimintaa voitaisiin toteuttaa ympärivuotisesti, kun nykyisin joudutaan kesä- ja muina loma-aikoina supistamaan palvelua. RIKU on arvioinut, että kyseisellä rahoituksella olisi mahdollista viedä läpi yli 5000 tukisuhdetta.

Tukinainen ry, joka tarjoaa palveluja seksuaalista väkivaltaa kokeneille henkilöille, asettaa toimintansa vähimmäistavoitteeksi Helsingin toimipisteen osalta yhden kokopäiväisen lakimiehen palkkaamiseksi tarvittavan lisärahoituksen nykyisin jo olemassa olevan rahoituksen lisäksi. Koko toiminnan kehittäminen syrjimättömyyden ja yhdenvertaisuuden periaatteiden mukaisesti edellyttää uusien Raiskauskriisikeskusten avaamista eri puolille Suomea jo olemassa olevien kahden (Helsinki, Jyväskylä) lisäksi. Vähimmäistavoitteena uusien toimipisteiden avaamiseksi on saada lisärahoitusta kolmelle uudelle Raiskauskriisikeskukselle. Lisähenkilökunnan vähimmäistarve uusien toimipisteiden osalta on 6 henkilöä (2/uusi toimipiste) ja koko toiminnan osalta (Helsingin toimipisteen lisätarve huomioiden) 7 henkilöä. Lisärahoitus käytettäisiin siten pääosin henkilöstökuluihin 7 uuden henkilön osalta.

1. Pohjois-Suomi (toimipiste: Oulu tai Rovaniemi): 2 henkilöä (kriisiterapeutti ja lakimies tai kaksi kriisiterapeuttia)
2. Itä-Suomi (toimipiste: Lappeenranta): 2 henkilöä (kriisiterapeutti ja lakimies tai kaksi kriisiterapeuttia)
3. Satakunta/Länsi-Suomi (toimipiste: Pori tai Vaasa): 2 henkilöä (kriisiterapeutti ja lakimies tai kaksi kriisiterapeuttia).

Uudet Raiskauskriisikeskuksen matalan kynnyksen toimipisteet voidaan avata myös vähitellen. Pohjois-Suomen osalta kuitenkin tarve on ensisijainen, ja tavoite tulee toteuttaa mahdollisimman pian.

Istanbulin sopimukseen sisältyvä suositus, yksi raiskauskriisikeskus n. 200 000 asukasta kohden ei liene realistinen tavoite Suomessa taloudellisista syistä. Suosituksen noudattaminen merkitsisi vähintään 20 uutta raiskauskriisikeskusta. Tukinainen ry:ltä saadun arvion mukaan kolmen uuden toimipisteen avaaminen Suomessa kahden jo toimivan keskuksen lisäksi toteuttaa sekä EU:n uhridirektiivin, Istanbulin sopimuksen ja lasten oikeuksien edellyttämiä vaatimuksia varsin hyvin. Suuri osa Tukinainen ry:n asiakkaista on alle 18-vuotiaita seksuaalirikoksen uhreja, jolloin myös alaikäisten nuorten asema seksuaalirikosten uhreina on Tukinaisen toiminnassa tärkeää huomioida.

Monika-Naiset liitto ry, joka tarjoaa palveluja väkivaltaa kokeneille maahanmuuttajainaisille ja heidän lapsilleen, arvion mukaan Helsingissä toimivan Voimavarakeskuksen keskustoimiston vuosittaiset kulut ovat 413 000 euroa. Summa kattaa henkilöstökulut, toimintakulut ja vuokrat. Lisäksi Monika-Naiset liitto esittää uusien Voimavarakeskusten aluetoimistojen perustamista seuraavasti:

Aluetoimisto toimii valitulla paikkakunnalla, alla olevassa listassa ovat ne, joista nyt tulee eniten yhteydenottoja. Aluetoimiston minimivaatimus on kaksi työntekijää (vähintään AMK-tasoinen sosiaali- ja terveysalan koulutus sekä tarvittava väkivaltatyön osaaminen ja kokemus). Aluetoimiston voi organisoida yhteistyössä muun alueella toimivan järjestön kanssa. Aluetoimisto toimii keskustuimiston alaisuudessa ja saa sieltä hallinnollisen ja sisällöllisen tuen.

- Turku
- Tampere
- Oulu
- Mikkeli
- Vantaa (nyt olemassa yhden työntekijän voimin)

Monika-Naiset liitto ylläpitää Turvakoti Monaa, joka on tarkoitettu väkivaltaa tai sen uhkaa kokeville maahanmuuttajanasille ja -lapsille. Kohderyhmänä ovat erityisessä hengenvaarassa olevat naiset: esim. tappouhkaukset, vainoaminen, kunniaan liittyvä väkivalta ja ihmiskauppa. Mona-koti on ainoa salaisessa osoitteessa sijaitseva turvakoti Suomessa. Turvakodin työmuodot: turvallinen asuinpaikka, kriisityö, psykososiaalinen, asumisjakson jälkeisten palvelujen järjestäminen.

Monika-Naiset liiton mukaan Turvakoti Monan kulut olisivat yhteensä 990 000 euroa vuodessa.

Naisten Linja, joka tarjoaa neuvontaa ja tukea väkivaltaa kokeneille naisille, esittää realistisen arvion tarvittavan rahoituksen määrästä liittyvän kahteen keskeiseen tavoitteeseen:

1. Suomeen on saatava uhridirektiivin ja Istanbulin sopimuksen velvoittamana 24/7 tukipuhelin naisiin kohdistuvan väkivallan uhreille ja
2. Pääkaupunkiseudulla on pilotoitava kynnyksetön interventiokeskus/pistäytymiskeskus naisille ja tytöille, jotka ovat kokeneet väkivaltaa tai pelkäävät väkivaltaa.

Naisten Linja, Tukinainen, Monika-Naiset liitto ja Ensi- ja turvakotien liitto ovat yhteistyössä vuonna 2008 luonostelleet 24/7-puhelimen toimintaa ja siitä aiheutuvia kuluja. Uhripoliittiselle toimikunnalle toimitettu rahoituslaskelmaluonnos on vuodelta 2008, ja siihen liittyy seuraavia varauksia:

- Laskelmassa ei ole otettu huomioon systemaattiseen (ja jatkuvaan) koulutukseen tarvittavia resursseja eikä välttämätöntä, säännöllistä työnohjausta.
- Laskelmaa ei ole päivitetty vastaamaan vuoden 2013 talous- ja palkkakehitystä (ml. indeksikorotukset).
- Laskelmassa ei ole otettu huomioon nettiauttamiseen kuluja resursseja eikä kaikkien palvelujen esteettömyyden takaamista. Esteettömät verkkopalvelut (kysymys-vastaus- palvelut, chattipalvelut ja esteettömät verkkosivut) ovat uhridirektiivin vaatimia matalan kynnyksen palveluja eri uhriryhmille. Esteettömyys on kaikkien etu.

- Laskelmasta puuttuvat myös valtakunnallisen palvelutietokannan ylläpito-kustannustannukset.
- Näin ollen rahoituslaskelma on suuntaa-antava, ja Naisten Linjan mukaan alimitoitettu pikemminkin kuin realistinen. Laskelmaa ja suunnitelmaa tulee päivittää ja pohtia tarkemmin eri järjestöjen rooleja, mikäli 24/7-tukipuhelin toteutuu.

Naisten Linjan esitys sisältää tukipuhelimen lisäksi matalan kynnyksen interventiokeskuksen, joihin voi tulla nimettömästi, ilman suomen kielen taitoa, sosiaaliturvatunnusta jne. Interventiokeskukset toimivat myös löytävän työn ja jalkautuvan koulutuksen kotipesinä (mm. Itävallan malli). Interventiokeskuksissa on mahdollista organisoida myös muuta voimauttavaa toimintaa, kuten kirjallisuuspiirejä tai kahvilatoimintaa vapaaehtoisvoimin. Tällaiset vapaaehtoistoiminnan väylät ovat selviytymisvaiheessa tärkeitä väkivallattoman elämän rakentamisessa.

Naisten Linja on laatinut yhteistyökumppaneittensa kanssa suunnitelman, jossa sopimusten edellyttämä keskus toteutetaan Helsingissä. Kyseessä olisi pilotti, jota voisi tarpeen vaatiessa viedä muille paikkakunnille.

Interventiokeskus/pistäytymiskeskus/one-stop-center Naisten Asema tarjoaisi tukea sekä väkivaltaa kokeneille että läheisille (ystävät, työnantajat, vanhemmat, puoliset, lapset) eri järjestöjen ja tahojen asiantuntijoilta. Paikan päältä tulisi saada niin psykofyysistä kuin juridista apua. Keskuksen olisi pystyttävä palvelemaan myös paperittomia, maahanmuuttajia ja muita vähemmistöjä. Palveluiden tulisi olla esteettömiä ja sijainnin keskeinen.

Henrikoksen uhrien läheiset toimitti laskelman minimitasosta, jolla järjestö toimii. Tämän hetken toiminnalla järjestö pystyy vastaamaan vertaistukipalveluihin seuraavilta osin:

- Vertaistukiviikonloput kaksi kertaa vuodessa.
- Vertaistukiryhmät eri kaupungeissa.
- Vapaaehtoistyöntekijöiden kuten puhelintukihenkilöiden koulutus sekä työnojaus ja virkistys yhden kerran vuodessa.
- Pienimuotoista osallistumista eri kokoonpanoissa (henkirikoksen uhrien sekä heidän läheisten asioiden esille nostamista). Vaikutuspaikkoina tällä hetkellä esimerkiksi sisäministeriö, surutoimijat valtakunnallisesti, seurakunnat ja kirkkovaltuusto sekä eri projektit kuten KRITS:n hanke vakavien rikosten sovittelussa.
- Valtakunnallinen Ruusu henkirikoksen uhrille -tapahtuma vuosittain 2. lokakuuta.
- Toiminnanjohtajan palkka sekä siihen liittyvät korvaukset. Lisäksi toiminnanjohtajan matka- ja yöpymiskulut.
- Toimistokulut sekä vuokratulot ja muut toimintaan liittyvät kulut.

Huoma toi riittävän rahoituksen perusteluissa esiin, että haasteena on se, että työtä tehdään yksin. Tästä aiheutuen esim. matkojen tai lomien aikana kukaan ei ole vastaamassa mahdollisiin tukipyyntöihin. Työ on myös henkisesti haastavaa ja tämä on aiheuttanut sen, että aiemmat toiminnanohjaajat ovat joutuneet uupumuksen vuoksi lopettamaan

---

tehtävässään hyvin nopeasti. Olisi tärkeää saada toiminnanjohtajan työ Kumppaniksi järjestötyöntekijä. Tämä lisätyövoima antaisi myös mahdollisuuden toimia ennaltaehkäisevässä työssä esimerkiksi kouluissa ja oppilaitoksissa. Huomaa on pyydetty eri kaupunkien sosiaalialan oppilaitoksiin pitämään asiantuntijaluentoa kriisityöhön erikoistuville oppilaille, mutta yhden henkilön työaika sekä matkustamiseen vaadittavat matkakulut jäisivät järjestön maksettavaksi ja näin ollen tällainen yhteistyö on ollut hyvin vähäistä.

Sosiaali- ja terveysministeriössä laadittu luonnos hallituksen esitykseksi sosiaalihuoltolain muuttamisesta sisältää laskelman, jonka mukaan turvakotiverkoston kehittämisen kokonaiskustannusten arvioidaan olevan noin 32 miljoonaa euroa vuositasona, josta kunnan uuden tehtävän valtionosuus olisi 50 prosenttia, joka tarkoittaisi noin 16,0 miljoonaa euroa. Kustannukset kasvaisivat asteittain järjestelmän rakentamisen myötä vuosina 2014–2017 siten, että ne olisivat vuoden 2014 osalta 2 miljoonaa euroa ja vastaavasti 2015 osalta 7 miljoonaa euroa, 2016 osalta 12 miljoonaa euroa ja 2017 osalta, kun turvakotiverkosto olisi rakennettu, kustannukset olisivat 16 miljoonaa euroa”. Kuntaliitto on uhripoliittiselle toimikunnalle toimittamiensa laskelmien mukaan päätenyt samansuuntaisiin lukuihin kuin sosiaali- ja terveysministeriö omassa laskelmassaan.

Hallitussihteeri Heidi Manns-Haatanen sosiaali- ja terveysministeriöstä ja kehittämisspäällikkö Helena Ewalds Terveiden ja hyvinvoinnin laitokselta valmistelivat keväällä 2013 sosiaali- ja terveystoiminnan ministeriryhmän toimeksiannosta arvion Istanbulin sopimuksen toimeenpanosta aiheutuvista kustannuksista. Arviossa on mukana 24/7-periaatteella toimiva valtakunnallinen ja maksuton auttava puhelin naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan uhreille. Puhelimesta aiheutuviksi kuluiksi on arvioitu 200 000 euroa vuonna 2015 (1 htv + suunnittelu + tarvikkeet) ja 490 000 euroa vuodesta 2016 eteenpäin (7 htv:tä ympärivuorokautiseen toimintaan).

OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

ISSN 1798-7105
ISBN 978-952-259-348-1 (PDF)

Oikeusministeriö
PL 25
00023 VALTIOEUVOSTO
www.om.fi

Justitieministeriet
PB 25
00023 STATSRÅDET
www.om.fi